Dogfen ir Cyhoedd

Dr Gwynne Jones
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGEFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	**NOTICE OF MEETING**
PWYLLGOR SAFONAU	**STANDARDS COMMITTEE**
DYDD MERCHER, 12 MEDI 2018 **am 2.00 o'r gloch**	**WEDNESDAY, 12 SEPTEMBER 2018** **at 2.00 pm**
SIAMBR Y CYNGOR **SWYDDFEYDD Y CYNGOR** **LLANGEFRNI**	**COUNCIL CHAMBER** **COUNCIL OFFICES** **LLANGEFNI**

Swyddog Pwyllgor	**Mrs Shirley Cooke** **01248 752514**	**Committee Officer**

Aelodau Annibynnol / Independent Members

Mrs. Denise Harris Edwards
Mr. Islwyn Jones (Is-Gadeirydd/Vice-Chair)
Mrs. Dilys Shaw
Mr. Michael Wilson (Cadeirydd/Chair)
Mr. John Robert Jones

Yn cynrychioli'r Cyngor Sir / Representing the County Council

Y Cynghorydd/Councillor Trefor Lloyd Hughes MBE
Y Cynghorydd/Councillor Dafydd Rhys Thomas

Yn cynrychioli'r Cynghorau Tref/Cymuned / Representing the Town/Community Councils

Mr. Keith Roberts
Mr. Iorwerth Roberts

R H A G L E N

1 **DATGANIADAU O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb gan Aelodau neu Swyddogion mewn perthynas ag unrhyw eitem o fusnes.

2 **COFNODION Y CYFARFOD** (Tudalennau 1 - 10)

Cadarnhau cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 14 Mawrth 2018 gan gynnwys materion yn codi.

3 **MATERION YN YMWNEUD AG AELODAU** (Tudalennau 11 - 14)

Adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn darparu diweddariad ar amryw o faterion yn ymwneud ag Aelodau.

4 **DATBLYGU AELODAU** (Tudalennau 15 - 20)

Adroddiad gan y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol ar hyfforddiant Aelodau.

5 **ADOLYGIAD Y PWYLLGOR SAFONAU O GOFRESTRAU'R AELODAU** (Tudalennau 21 - 32)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar yr adolygiad a gynhaliwyd gan y Pwyllgor Safonau yn 2017/2018.

6 **CWYNION YNGHYLCH YMDDYGIAD I OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU**

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) mewn perthynas â:-

(a) Cynghorwyr Sir, a
(b) Chynghorwyr Tref/Cymuned

7 **PENDERFYNIADAU OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU** (Tudalennau 33 - 40)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar benderfyniadau diweddaraf OGCC yng Nghymru.

8 **PENDERFYNIADAU PANEL DYFARNU CYMRU**

Mae'n arfer i'r Swyddog Monitro baratoi adroddiad i'r Pwyllgor Safonau ar benderfyniadau diweddaraf PDC yng Nghymru. Yn ystod y cyfnod rhwng cyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau ar 14 Mawrth 2018 a diwrnod cyhoeddi'r rhaglen hon, nid oedd unrhyw benderfyniadau wedi cael eu cyhoeddi. O'r herwydd, nid oes adroddiad ynghlwm.

9 **ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU** (Tudalennau 41 - 68)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar yr Adroddiad Blynyddol a gyflwynwyd gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau i gyfarfod y Cyngor ar 15 Mai 2018.

10 **PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL** (Tudalennau 69 - 76)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar fabwysiadu'r Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar 15 Mai 2018.

11 **NODYN CYNGHORI AR Y FETHODOLEG AR GYFER ADOLYGU COFRESTRAU DIDDORDEB YR AELODAU ETHOLEDIG A'R AELODAU CYFETHOLEDIG** (Tudalennau 77 - 82)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) gyda Nodyn Cynghori drafft ar y Fethodoleg i'w ystyried gan y Pwyllgor Safonau.

12 **RHODDION A LLETYGARWCH - NODYN BRIFFIO I AELODAU** (Tudalennau 83 - 90)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) yn amgáu nodyn briffio y bwriedir ei gylchredeg i Aelodau ar yr angen i gofrestru Rhoddion a Lletygarwch.

13 **HAWLIAU UNIGOL FEL AELODAU - NODYN BRIFFIO I AELODAU** (Tudalennau 91 - 94)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) yn amgáu nodyn briffio y bwriedir ei gylchredeg i Aelodau yn rhoi arweiniad i Aelodau pan mae'n rhaid iddynt gysylltu gyda'r Cyngor mewn capasiti preifat.

14 **FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU** (Tudalennau 95 - 110)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar y Fforwm Pwyllgorau Safonau a gynhaliwyd ar 29 Mehefin 2018.

15 **CAIS(CEISIADAU) AM GANIATÂD ARBENNIG** (Tudalennau 111 - 166)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) yn manylu ar y ceisiadau am Ganiatâd Arbennig a ystyriwyd gan Banel o'r Pwyllgor Safonau ers ei gyfarfod diwethaf.

16 **GWEFANNAU'R CYNGHORAU TREF A CHYMUNED A CHYHOEDDI'R GOFRESTR O DDIDDORDEBAU'R AELODAU** (Tudalennau 167 - 176)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar yr ymatebion a dderbyniwyd gan y Cynghorau Tref a Chymuned.

17 **MABWYSIADU PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL GAN Y CYNGHORAU TREF A CHYMUNED** (Tudalennau 177 - 184)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar yr ymatebion a dderbyniwyd gan y Cynghorau Tref a Chymuned.

18 **HYFFORDDIANT AR GYFER CLERCOD CYNGHORAU TREF A CHYMUNED** (Tudalennau 185 - 198)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar yr ymatebion a dderbyniwyd gan y Cynghorau Tref a Chymuned.

19 **ADOLYGIAD O GOFRESTRAU DIDDORDEB Y CYNGHORAU TREF A CHYMUNED** (Tudalennau 199 - 208)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar y trefniadau ar gyfer yr adolygiad a gynhelir gan y Pwyllgor Safonau yn 2018/2019.

PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 14 Mawrth 2018

YN BRESENNOL:	**Aelodau Annibynnol**
	Mr Michael Wilson (Cadeirydd) Mr Islwyn Jones (Is-gadeirydd)
	Mrs Denise Harris Edwards Mr John R Jones Mrs Dilys Shaw
	Yn cynrychioli'r Cyngor Sir
	Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes, MBE Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas
	Yn cynrychioli'r Cynghorau Tref a Chymuned
	Cynghorydd Iorwerth Roberts Cynghorydd Keith Roberts
WRTH LAW:	Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol (ar gyfer Eitem 7 a 8) Swyddog Pwyllgor (SC)
YMDDIHEURIADAU:	Dim

---

1. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb.

2 COFNODION

Cafodd cofnodion drafft y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 13 Medi 2017 eu cadarnhau fel rhai cywir.

Materion yn codi o gofnodion 8 Mawrth 2017:-

Eitem 6 – Diweddariad ar fabwysiadu'r Cod Ymddygiad Statudol Diwygiedig.

Nodwyd bod y Swyddog Monitro wedi ysgrifennu at Gynghorau Cymuned Llangristiolus a Bodorgan ddwywaith yn gofyn iddynt anfon copi o'r cofnodion yn cadarnhau eu bod wedi mabwysiadu'r Cod Ymddygiad. Derbyniwyd cadarnhad gan y ddau gyngor cymuned eu bod wedi mabwysiadu'r Cod ond nid ydynt wedi anfon copïau o'r cofnodion y gofynnodd y Pwyllgor amdanynt.

Gweithred:

- **Y Swyddog Monitro i ysgrifennu at Gadeiryddion Cynghorau Cymuned Llangristiolus a Bodorgan er mwyn eu hatgoffa o gais y Pwyllgor.**
- **Aelodau Etholedig y Cyngor Sir sy'n gynrychiolwyr ar y ddau gyngor cymuned i godi mater y cofnodion perthnasol yn eu cyfarfodydd nesaf.**

Eitem 8 – Diweddariad ar Gofrestr Buddiannau Cynghorau Tref / Cymuned.

Nodwyd Bod y Swyddog Monitro yn y gorffennol wedi ysgrifennu at yr holl gynghorau tref/cymuned er mwyn gweld pa gynghorau oedd yn cydymffurfio â'r angen i gyhoeddi eu Cofrestri Buddiannau ar-lein.

Gweithred:

Y Swyddog Monitro i ysgrifennu at y cynghorau tref/cymuned perthnasol eto er mwyn gweld a oes unrhyw Gynghorau eraill bellach yn cydymffurfio â chyhoeddi eu Cofrestri ar-lein.

Eitem 9 – Cynghorau Tref/Cymuned – Gwefannau

Adroddodd y Swyddog Monitro ei bod wedi derbyn ymateb gan Un Llais Cymru ac fe rannodd yr ymateb hwnnw â'r Pwyllgor. Nodwyd nad oedd Un Llais Cymru yn bwriadu darparu cymorth pellach o ran sefydlu gwefannau.

Gweithred: Dim

Materion yn codi o gofnodion 13 Medi 2017

Eitem 11 – Aelod Annibynnol o'r Pwyllgor Safonau – Swydd Wag

Adroddodd yr Is-gadeirydd fod y broses o benodi aelodau annibynnol i'r Pwyllgor Safonau, ac aelod annibynnol i'r Panel Dethol, wedi bod yn anodd a'i fod wedi codi'r mater yn Fforwm Pwyllgor Safonau Gogledd Cymru.

Awgrymwyd y dylid mabwysiadu opsiwn i rannu aelod annibynnol o'r Panel Dethol â Chynghorau Gwynedd a Chonwy yn y dyfodol os bydd angen.

Gweithred: Dim

3. CADARNHAD O BENODIAD AELODAU NEWYDD I'R PWYLLGOR SAFONAU – 12 RHAGFYR 2017

Cyflwynwyd – diweddariad ar benodiad dau gynghorydd cymuned ac un aelod annibynnol ar y Pwyllgor Safonau. Cadarnhawyd y penodiadau gan y Cyngor yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 12 Rhagfyr 2017.

PENDERFYNIAD Y CYNGOR FEL A GANLYN:-

- **Cadarnhau enwebiadau ar y cyd y cynghorau cymuned drwy benodi'r cynghorwyr cymunedol canlynol fel aelodau cyfetholedig ar y Pwyllgor Safonau a hynny ar unwaith:-**

  - **Cynghorydd Iorwerth Roberts o Gyngor Cymuned Bryngwran**
  - **Cynghorydd Keith Roberts o Gyngor Cymuned Bae Trearddur**

  Bydd penodiadau'r cynghorwyr cymuned yn parhau tan yr etholiadau llywodraeth leol nesaf neu tan na fydd y rhai a benodwyd bellach yn aelodau cyngor cymuned, pa bynnag un ddaw gyntaf.

- **Derbyn argymhellion Panel Dethol y Pwyllgor Safonau fel a ganlyn:-**

  - **Penodi Mr John Robert Jones fel aelod annibynnol cyfetholedig ar y Pwyllgor Safonau a hynny ar unwaith.**

  - **Bydd tymor aelodau annibynnol yn y rôl yn dod i ben ar 11 Rhagfyr 2025.**

  - **Petai swydd wag bellach yn codi ar gyfer aelod annibynnol ar y Pwyllgor Safonau yn ystod y 12 mis nesaf, y dylid penodi Ms Sarah Laing Gibbens i'r rôl hon heb yr angen am broses recriwtio bellach, ar yr amod bod yr ymgeisydd yn parhau'n gymwys ar gyfer y rôl ac yn amodol ar dderbyn geirdaon boddhaol cyn penodi.**

Gweithred: Dim

4. CWYNION YMDDYGIAD I OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Swyddog Monitro ar ffurf matrics wedi'i ddiweddaru ar gyfer (a) Cynghorwyr Sir, a (b) Cynghorau Tref/Cymuned.

Adroddodd y Swyddog Monitro fod un cwyn wedi'i derbyn yn erbyn Cynghorydd Sir gan aelod o'r cyhoedd a bod yr Ombwdsmon wedi penderfynu peidio ag ymchwilio i'r mater. Cafodd copi wedi'i olygu o'r gŵyn ei anfon ymlaen at aelodau'r Pwyllgor ar wahân ar 28 Chwefror 2018. Nid oedd unrhyw gwynion wedi eu derbyn yn erbyn cynghorydd tref/cymuned ar gyfer yr un cyfnod.

PENDERFYNWYD nodi'r adroddiad.

Gweithred: Dim

5. PENDERFYNIADAU OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

Cyflwynwyd - adroddiad gan y Swyddog Monitro yn crynhoi gwybodaeth a gyhoeddwyd yn Llyfrau Achosion chwarterol Ombwdsmon Gwasanaethau

Cyhoeddus Cymru (OGCC) mewn perthynas â chwynion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad. Roedd y cwynion yr ymchwiliwyd iddynt gan yr Ombwdsmon yn ymwneud â honiadau bod Cynghorwyr wedi torri'r Cod Ymddygiad i Aelodau rhwng Gorffennaf a Thachwedd 2017.

PENDERFYNWYD nodi'r adroddiad.

Gweithred:

Y Swyddog Monitro i anfon copi o'r Llyfrau Achosion Cod Ymddygiad at holl Aelodau'r Cyngor Sir a Chlercod y Cynghorau Tref a Chymuned.

6. PENDERFYNIADAU GWASANAETH DYFARNU CYMRU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Swyddog Monitro mewn perthynas â phenderfyniadau a wnaed ac a gyhoeddwyd gan Banel Dyfarnu Cymru ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau ar 13 Medi 2017. Roedd y ddau achos yr adroddwyd arnynt yn ymwneud â Chyngor Sir y Fflint a Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy.

PENDERFYNWYD nodi'r adroddiad.

Gweithred:

Y Swyddog Monitro i anfon copi o benderfyniadau Panel Dyfarnu Cymru ymlaen at holl Aelodau'r Cyngor Sir a Chlercod y Cynghorau Tref a Chymuned.

7. CYNLLUN HYFFORDDI A DATBLYGU AELODAU

Cyflwynwyd – adroddiad diweddaru gan y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol ar gynnydd mewn perthynas â'r cyfleoedd datblygu a gynigwyd i Aelodau ers yr adroddiad blaenorol a gyflwynwyd i'r Pwyllgor hwn yn ei gyfarfod ar 13 Medi 2017.

Adroddodd y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol ar y rhaglen bresennol, sy'n ddogfen ddatblygol a roddwyd at ei gilydd gyda mewnbwn gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLlLC), Uwch Swyddogion ac Arweinwyr Grwpiau er mwyn mynd i'r afael ag anghenion yr Awdurdod hwn.

Nodwyd bod 11 sesiwn hyfforddiant ffurfiol ychwanegol wedi eu cynnal rhwng Medi 2017 a 31 Mawrth 2018 – roedd 5 ar gyfer Aelodau'r ddau Bwyllgor Sgriwtini; 1 ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a darparwyd hyfforddiant trwyddedu i Aelodau'r Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion. Gwahoddwyd y 30 Aelod i weddill y sesiynau hyfforddiant. Lle yr oedd hynny'n berthnasol, gwahoddwyd aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau i sesiynau hyfforddiant penodol hefyd.

Nodwyd y gofynnir i Aelodau lenwi taflenni gwerthuso a darparu adborth ar ôl iddynt fynychu'r sesiynau hyfforddiant er mwyn cofnodi eu cynnydd. Gall

Aelodau gael mynediad i'r wybodaeth hon er mwyn gallu cwblhau eu Hadroddiadau Blynyddol.

Mae Aelodau hefyd yn cael eu hannog i ddefnyddio'r rhaglenni E-ddysgu. Nodwyd fod y Swyddog E-ddysgu wedi darparu nifer o sesiynau hyfforddiant i Aelodau er mwyn gallu bodloni eu hanghenion Hyfforddiant.

Mewn perthynas ag Adolygiadau Datblygiad Personol Aelodau (PDR), adroddodd y Rheolwr fod y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd wedi nodi y dylid cwblhau PDR erbyn diwedd Mawrth 2018.

PENDERFYNWYD nodi cynnydd o ran y Cynllun Datblygu a Hyfforddi Aelodau ar gyfer 2017/18.

Gweithred: Dim

8. SIARTR DATBLYGU AELODAU

Cyflwynwyd - adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ar Siartr Cymru CLlLC ar gyfer Cefnogi a Datblygu Aelodau, sydd â'r nod o ddarparu fframwaith eang ar gyfer cynllunio lleol, hunanasesu, gweithredu ac adolygu a rhannu arferion arloesol.

Rhoddwyd y dyfarniad yn 2014 am gyfnod o 3 blynedd ac fe gynigir bod y Cyngor rŵan yn ceisio ail asesiad. Mae hyn yn cynnwys yr angen i baratoi hunanasesiad yn erbyn meini prawf penodol a baratoir gan CLlLC gyda thystiolaeth gefnogol yn erbyn penawdau amrywiol.

Adroddodd y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol bod tystiolaeth wedi'i chasglu ar yr uchod ac y bydd yr hunanasesiad yn cael ei gwblhau cyn diwedd mis Ebrill 2018.

PENDERFYNWYD nodi'r adroddiad a bod y Cyngor bellach yn ceisio ail asesiad o fewn Siartr Cymru CLlLC ar gyfer Cefnogi a Datblygu Aelodau.

Gweithred: Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd i anfon copi o'r cyflwyniad terfynol at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau.

9. PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Swyddog Monitro yn dilyn adolygiad Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) o'i brawf ar gyfer ymchwilio i gwynion, ac annog awdurdodau lleol yng Nghymru i ddelio â chwynion camymddygiad lefel isel rhwng Aelodau drwy Brotocol Datrysiad Lleol anffurfiol.

Yn ei gyfarfod ar 13 Medi 2017, roedd y Pwyllgor Safonau wedi gofyn am yr adroddiad hwn er mwyn adnabod pwerau cyfreithiol y Pwyllgor mewn perthynas â'r Protocol, ac i dderbyn unrhyw gynigion/diwygiadau i'r trefniadau presennol.

Adroddodd y Swyddog Monitro fod Cadeirydd y Pwyllgor Safonau wedi anfon copi o'r drafft (Atodiad 2) i'r Arweinyddion Grwpiau ar 1 Chwefror 2018 yn dilyn cyflwyniad a roddodd yn eu cyfarfod grŵp ar 25 Ionawr 2018. Gofynnwyd i Arweinyddion Grwpiau gylchredeg copi i'w Haelodau ar gyfer sylwadau erbyn diwedd Chwefror 2018. Nid oedd unrhyw ymatebion wedi eu derbyn erbyn y dyddiad penodol.

Adroddodd y Swyddog Monitro fod yr Arweinwyr Grwpiau yn cefnogi mabwysiadu'r protocol lefel is er mwyn annog Aelodau i ddatrys anghydfodau lleol yn anffurfiol gydag Aelod o'r Pwyllgor Safonau.

Adroddodd y Swyddog Monitro fod rhai awdurdodau lleol yng Nghymru yn ceisio gosod cosbau ar Aelodau etholedig sydd wedi torri'r Cod Ymddygiad. Nodwyd, heb atgyfeiriad at yr Ombwdsmon, nad oes gan y Pwyllgor Safonau unrhyw bwerau cyfreithiol i allu cosbi Aelodau etholedig. Cynigiwyd bod y Pwyllgor Safonau yn cadw'r elfen is o gyfryngu yn unig dan y Protocol drafft newydd a bod Aelodau o'r Pwyllgor Safonau yn cael hyfforddiant i bwrpas cyfryngu. Cytunodd y Pwyllgor i hyn.

Adroddodd y Swyddog Monitro fod y cynghorau tref a chymuned wedi mabwysiadu eu Protocol Datrysiad Lleol eu hunain. Nododd ei bod wedi ysgrifennu at Un Llais Cymru er mwyn gweld pa gynghorau tref a chymuned sydd wedi mabwysiadu'r Protocol, ond nad yw wedi derbyn ymateb.

PENDERFYNWYD y dylai'r Pwyllgor Safonau fabwysiadu'r Protocol drafft (yn Atodiad 2) fel ei Brotocol Datrysiad Lleol.

Gweithred:

- **Cadeirydd y Pwyllgor Safonau i gylchredeg copi o'r Protocol Datrysiad, a ddiwygiwyd ymhellach, ymlaen at yr Arweinyddion Grwpiau.**
- **Cadeirydd y Pwyllgor Safonau i gyflwyno'r Protocol drafft i'r Cyngor Llawn ar gyfer ei fabwysiadu yng nghyfarfod 15 Mai 2018**
- **Y Swyddog Monitro i drefnu hyfforddiant cyfryngu ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Safonau mewn perthynas â'r Protocol.**
- **Y swyddog Monitro i sefydlu pa gynghorau tref sydd wedi mabwysiadu Protocol Un Llais Cymru.**

10. ADRODDIAD AR UNRHYW GANIATÂD ARBENNIG A DDERBYNIWYD

Adroddodd y Cadeirydd, yn dilyn cyfarfod o'r Panel Caniatâd Arbennig ar 14 Mawrth 2018, y rhoddwyd caniatâd arbennig i Gyngor Cymuned Llanbadrig ar gyfer cyfnod y tymor presennol.

Rhoddodd y Swyddog Monitro grynodeb o'r ffeithiau a'r sail gyfreithiol dros roi'r caniatâd arbennig.

PENDERFYNWYD nodi'r caniatâd arbennig a roddwyd, ar ba sail a'r amgylchiadau perthnasol.

Gweithred:

- **Bod Aelodau'r Panel yn unig, (Michael Wilson, Dilys Shaw ac Iorwerth Roberts) yn cadarnhau'r cofnodion yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Safonau).**
- **Y Swyddog Monitro i gylchredeg copi o'r caniatâd arbennig i Aelodau'r Pwyllgor Safonau.**

11. CANIATÂD CYFFREDINOL AR GYFER HOLL AELODAU'R CYNGOR SIR MEWN PERTHYNAS AG UNRHYW FFIOEDD ADDYSGOL POSIBL

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Swyddog Monitro ar gael cymeradwyo caniatâd arbennig cyffredinol ar gyfer tymor y Cyngor.

Yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor Sir ar gyfer Aelodau etholedig, mae unrhyw aelod sydd â diddordeb personol neu ddiddordeb sy'n rhagfarnu mewn eitem o fusnes yn cael eu heithrio rhag cymryd rhan. Fodd bynnag, mewn rhai amgylchiadau, efallai y bydd modd i aelod oresgyn y broblem a achosir gan y diddordeb drwy gael caniatâd arbennig gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor Sir.

Adroddodd y Swyddog Monitro bod y Cyngor yn 2015 wedi ystyried a ddylid codi ai peidio am gost y gofal a ddarparwyd mewn clybiau brecwast yn yr ysgolion cynradd. Roedd Llywodraeth Cymru yn ariannu'r gost o ddarparu'r bwyd i'r plant ond nid oedd y gofal yr oedd ei angen ar y plant er mwyn derbyn y brecwast yn cael ei ariannu. Roedd y Cyngor llawn, yn eu penderfyniad ar y gyllideb, i fod i benderfynu a ddylent godi am ofal brecwast ai peidio. Achosodd y drafodaeth hon ddiddordeb a oedd yn rhagfarnu ar gyfer yr aelodau hynny oedd â chysylltiad agos â phlant/teuluoedd a fyddai'n cael eu heffeithio gan y penderfyniad. Felly, cyflwynwyd cais am ganiatâd arbennig gan y Pwyllgor Safonau, a gafodd ei gymeradwyo, ac a ddaeth i ben ym Mai 2017. Mae'r Prif Weithredwr a'r Pennaeth Dysgu wedi gofyn i'r Pwyllgor Safonau ymestyn y caniatâd arbennig i weddill tymor y Cyngor hwn.

PENDERFYNWYD bod y Pwyllgor Safonau yn cytuno'n unfrydol i'r canlynol:-

- **Petai'r angen yn codi, bod holl Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn, y mae'r amgylchiadau'n berthnasol iddynt, yn derbyn caniatâd arbennig er mwyn eu galluogi i siarad a phleidleisio, lle mae ganddynt gysylltiad personol agos (teulu neu ffrindiau) sy'n defnyddio'r Clybiau Brecwast mewn Ysgolion Cynradd, neu wasanaeth cyfwerth/tebyg/cysylltiedig nad yw eithriadau o dan y Cod eisoes yn berthnasol iddynta lle mae angen trafod yr angen i godi tâl.**
- **Rhoddir y caniatâd arbennig yn unol â Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Rhoi Caniatâd Arbennig)(Cymru) 2001, fel y'i diwygiwyd, 2 (c)(d)(e)(f).**
- **Gall unrhyw Aelod sy'n ymarfer yr hawl hon siarad a phleidleisio ar faterion o'r fath.**
- **Bydd y caniatâd arbennig yn ymestyn i unrhyw ystyriaeth o'r mater hwn (neu fater cyfwerth/tebyg/cysylltiol/cysylltiedig â gwasanaethau ysgol) yn y dyfodol yn achos Aelodau y cychwynnodd eu tymor ym Mai 2017,**

neu’n hwyrach yn achos isetholiad, o Gyngor Sir Ynys Môn ar gyfer gweddill tymor y Cyngor h.y. tan mai 2022.

- **Bydd Aelodau yn parhau i fod â diddordeb personol o dan y Cod y bydd angen iddynt ei ddatgan boed hynny ar ddechrau’r cyfarfod neu ar ddechrau’r eitem berthnasol. Mae angen i ffurflenni datgan diddordeb gadarnhau eu bod yn dibynnu ar ganiatâd arbennig a roddwyd gan y Pwyllgor Safonau ar 14 Mawrth 2018.**

Gweithred: Copi o’r cofnodi hwn i’r Prif Weithredwr a’r Pennaeth Dysgu.

12. FFORWM PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan Gadeirydd y Fforwm Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 24 Tachwedd 2017. Rhoddodd y Cadeirydd grynodeb o'r cefndir a phwrpas y Fforwm i aelodau newydd y Pwyllgor.

Adroddodd y Cadeirydd fod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) wedi mynychu cyfarfod diwethaf y Fforwm ym mis Tachwedd er mwyn trafod unrhyw faterion a godwyd gan aelodau’r Pwyllgorau Safonau. Roedd materion a drafodwyd yn cynnwys gofal a llesiant Cynghorwyr.

Nodwyd ymhellach y cynhelir Cynhadledd Safonau Cymru yn Aberystwyth ar 14 Medi.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi’r adroddiad llafar.**
- **Nodi y cynhelir cyfarfod nesaf y Fforwm Pwyllgor Safonau ym mis Mai, ar ddyddiad ac amser i’w drefnu.**

13. ADOLYGIAD Y PWYLLGOR SAFONAU O'R COFRESTRI

Cyflwynwyd – yr Adolygiad Blynyddol o'r Cofrestri canlynol:-

- Cofrestr Sefydlog – Cyn-gofrestru Diddordebau;
- Datganiadau mewn cyfarfodydd;
- Anrhegion a Lletygarwch.

Adroddodd y Swyddog Monitro bod y dasg wedi cynnwys adolygu pob un o’r 30 Aelod, tair cofrestr, ynghyd â chofrestri aelodau cyfetholedig o Bwyllgorau’r Cyngor. Ar 14 Chwefror 2018, cafodd pedwar aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau gyfarfod er mwyn trafod eu canfyddiadau. Roedd aelod annibynnol newydd y Pwyllgor hefyd yn bresennol yn y cyfarfod.

O ddadansoddi’r wybodaeth a dderbyniwyd, mynegwyd pryderon am faterion yn ymwneud â rhai cynghorwyr. Mae aelodau’r Pwyllgor wedi dechrau ysgrifennu atynt yn unigol yn amlinellu’r materion. Mae rhai Aelodau etholedig eisoes wedi ymateb a bydd gofyn i’r Pwyllgor adolygu’r ymatebion unwaith y bydd y dyddiadau cau wedi mynd heibio.

Trafododd y Pwyllgor ganfyddiadau cyffredinol yr aelodau annibynnol a gofynnwyd am iddynt gael eu hanfon ymlaen at yr Arweinyddion Grwpiau a'r Aelodau Etholedig.

PENDERFYNWYD bod y Pwyllgor Safonau yn argymell:-

- **Bod aelodau annibynnol y Pwyllgor yn ysgrifennu at yr unigolion perthnasol.**
- **Cadeirydd y Pwyllgor Safonau i ysgrifennu at yr Arweinwyr Grwpiau er mwyn cadarnhau'r canfyddiadau cyffredinol, yn cynnwys cyflwyniad i Arweinyddion Grwpiau, a bod copi wedyn yn cael ei anfon at yr holl Aelodau.**
- **Y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd i drafod â'r pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yr opsiwn o ehangu'r wybodaeth sydd ar gael i'r cyhoedd am Aelodau etholedig a gwneud y system yn haws i'w defnyddio.**
- **Bod trefniadau'n cael eu gwneud gan y Swyddog Monitro i'r Cynghorwyr Iorwerth Roberts a Keith Roberts gynnal adolygiadau o'r pum aelod annibynnol ar y Pwyllgor Safonau.**
- **Y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd i adrodd yn ôl i'r UDA mewn perthynas â blaenoriaethu Cyrff Allanol a mabwysiadu dull adborth mwy ffurfiol er mwyn gallu adrodd yn ôl i'r Cyngor.**
- **Y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd i gynnal sesiwn friffio i Aelodau Etholedig am wahanol opsiynau sydd ar gael o ran cyhoeddi data pellach i'r cyhoedd am weithgareddau aelodau etholedig.**

Gweithred: Gweler y datrysiad uchod.

14. HYFFORDDIANT, DATBLYGIAD A GWERTHUSIAD O'R PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Swyddog Monitro ar hyfforddiant, datblygiad a'r broses o werthuso aelodau'r Pwyllgor Safonau. Does dim gofyniad ffurfiol i Aelodau'r Pwyllgor Safonau gymryd rhan yn y PDR.

Adroddodd y Swyddog Monitro, yn dilyn cyfarfod diweddar â'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, y derbyniwyd cadarnhad fod y gwaith papur i Aelodau etholedig gynnal eu hadolygiadau â'u Harweinwyr Grwpiau wedi'i gylchredeg a bod y Cynlluniau Anghenion Hyfforddiant i'w hanfon ymlaen i'r adran Adnoddau Dynol.

Adroddodd y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol y gallai gwerthusiadau hefyd gael eu cynnal ar gyfer Aelodau o'r Pwyllgor Safonau rhwng rŵan ac Ebrill 2018 (Byddai'r Cynghorwyr Dafydd R Thomas a Trefor L Hughes wedi eu heithrio gan y byddant eisoes wedi eu gwerthuso). Mae'r broses werthuso yn un anffurfiol a bydd yn adnabod unrhyw anghenion sydd gan Aelodau o ran eu perfformiad a hyfforddiant ac anghenion datblygu.

Holodd y Swyddog Monitro a hoffai'r Pwyllgor wneud unrhyw newidiadau i'r ffurflenni presennol er mwyn adnabod meysydd allweddol a gofynion penodol ar gyfer unigolion. Ymatebodd y Pwyllgor eu bod yn hapus i barhau i ddefnyddio'r

un dogfennau/prosesau ag Aelodau etholedig ond nodwyd yr angen i rai unigolion dderbyn hyfforddiant pellach mewn meysydd penodol.

PENDERFYNWYD:-

- **Bod y Pwyllgor Safonau wedi ystyried a chasglu na ddylid gwneud unrhyw newidiadau i gynnwys a fformat presennol yr hyfforddiant datblygu a'r broses werthuso ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Safonau.**
- **Bod gwerthusiadau aelodau'r Pwyllgor Safonau yn cael eu cynnal rhwng rŵan a diwedd Ebrill 2018 os yn bosibl.**

Gweithred: Gweler y datrysiad uchod.

Daeth y cyfarfod i ben am 4.20 pm

MR MICHAEL WILSON
CADEIRYDD

ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
Pwyllgor:	**Pwyllgor Safonau**
Dyddiad :	**12 Medi 2018**
Teitl:	**Materion Aelodau Etholedig**
Pwrpas yr adroddiad:	**Adrodd ar gynnydd hyd yma**
Awdur:	**Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd**

1.0 Cefndir

Diben yr adroddiad hwn ydi diweddaru'r Pwyllgor ar wahanol faterion yn ymwneud ag Aelodau.

1.1 Adroddiadau Blynyddol gan Aelodau

Fe adroddwyd i'r cyfarfod diwethaf ar drefniadau ar gyfer paratoi adroddiadau blynyddol am y cyfnod 2017 - 18.

Mae rhan 5 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn gosod cyfrifoldeb ar Awdurdod Lleol i sicrhau bod trefniadau mewn lle er mwyn i Aelodau baratoi adroddiadau blynyddol ar eu gwaith.

Ym mis Mawrth eleni fe gytunodd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar amserlen ar gyfer hyn sef cyhoeddi adroddiadau erbyn y 30 o Fehefin 2018. Mae modd gweld yr adroddiadau a baratowyd hyd yma ar y linc isod.

http://www.ynysmon.gov.uk/cyngor-a-democratiaeth/cynghorwyr-democratiaeth-ac-etholiadau/cynghorwyr/adroddiad-blynyddol-gan-gynghorydd/

1.2 Siarter datblygu a chefnogi Aelodau

Yn ogystal, adroddwyd i'r cyfarfod diwethaf ar y bwriad i baratoi ail asesiad ar gyfer anghenion Siarter Datblygu a chefnogi Aelodau, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

Yn 2014 dyfarnwyd y Siarter hon i'r Cyngor a'i fwriad ydi darparu fframwaith cyffredinol ar gyfer cynllunio lleol, hunan asesiad, gweithredu ac adolygu ynghyd â rhannu arfer da. Fe ddyfarnwyd y Siarter am gyfnod o 3 blynedd a'r bwriad gwreiddiol oedd ail gyflwyno cais erbyn Ebrill 2018. Fodd bynnag adolygwyd yr amserlen hon er mwyn caniatau i Aelodau baratoi adroddiadau blynyddol a hefyd adolygiadau datblygu personol. Adroddwyd ar gynnydd mewn perthynas a'r ddau faes hwn i Arweinyddion Grwpiau. (Mae adroddiad ar wahân i'r cyfarfod hwn yn delio gyda'r rhaglen hyfforddiant Aelodau ar gyfer 2018/19. Bwriedir yn awr gyflwyno cais am y Siarter yn ystod chwarter 3, 2018/19

1.3 Gwiriad GDG

Mae'n ofynnol dan bolisi Datgelu a Gwahardd y Cyngor bod gwiriad uwch yn cael ei wneud ar gyfer Aelodau gan gynnwys Aelodau cyfetholedig sydd ar wahanol bwyllgorau a phanelau perthnasol. Gweithredwyd ar hyn gyda chymorth y Pennaeth Dysgu a bydd hyn yn cael ei adolygu yn gyson yn y dyfodol.

1.4 Gwybodaeth Aelodau ar wefan y Cyngor

Darparwyd gwybodaeth i Aelodau mewn sesiwn briffio ar hyn a'r defnydd o system reoli gwybodaeth pwyllgorau Mod.Gov i gynnwys rhagor o fanylion ar dudalennau Cynghorwyr ar bresenoldeb mewn pwyllgorau a hefyd hyfforddiant ayyb.

Mae Aelodau wedi derbyn cefnogaeth 1-1 ar y drefn o gynnwys manylion hyfforddiant ar gyfer 2018/19 a bydd staff Gwasanaethau Democrataidd yn parhau i ddarparu cefnogaeth i Aelodau. Bellach mae gwybodaeth ar wefan y Cyngor ar bresenoldeb mewn pwyllgorau a hefyd hyfforddiant.

Yn ddiweddar fe gyhoeddwyd canllawiau gan CLLlC ar y defnydd o gyfryngau cymdeithasol gan Gynghorwyr. Mae Cadeirydd y Pwyllgor Safonau wedi cylchredeg y wybodaeth i'r holl Aelodau ac mae'r defnydd o gyfryngau cymdeithasol yn ddull effeithiol i Gynghorwyr rannu gwybodaeth gyda etholwyr. Mae cyfle i Aelodau gynnwys manylion Facebook a Twitter ar y wefan.

1.5 Cyrff Allanol

Mae Aelodau yn cynrychioli'r Cyngor ar wahanol bartneriaethau strategol a rhai cyrff sy'n fwy lleol, ac mae'r Cyngor yn adolygu y rhestr yn flynyddol. Yn ei gyfarfod ar yr 19fed o Fehefin, mabwysiadwyd fframwaith monitro partneriaethau ar sail rhaglen dreigl gan y Pwyllgor Craffu Partneriaethau ac Adfywio. Mae'r adroddiad a gyflwynwyd i'r Pwyllgor hefyd yn cyfeirio at atebolrwydd Aelodau. Yn y dyfodol bydd rhaglen waith y Pwyllgor yn cael ei llywio o gwmpas rhai partneriaethau allweddol a chyfle i'r Pwyllgor holi Aelodau sy'n eistedd ar y partneriaethau hyn. Gellir gweld yr adroddiad drwy ddilyn y linc isod:

http://democratiaeth.ynysmon.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=481&MId=3328&Ver=4&LLL=1 - Eitem 6

O ran cyrff allanol 'lleol' mae cyfle i Aelodau ddarparu gwybodaeth mewn adroddiadau blynyddol er mwyn egluro i'r cyhoedd yr hyn a wneir a rolau. Rwy'n bwriadu adolygu fformat y wybodaeth mewn adroddiadau blynyddol yn y dyfodol er mwyn i Aelodau grynhoi eu gwaith ar gyrff allanol yn hytrach na manylu ar nifer y cyfarfodydd a fynychwyd.

2.0 Argymhelliad:

Nodi gwybodaeth yn yr adroddiad.

Huw Jones
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
23 Awst, 2018

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	PWYLLGOR SAFONAU
DYDDIAD:	12 MEDI 2018
TEITL YR ADRODDIAD:	DATBLYGU AELODAU
ADRODDIAD GAN:	RHEOLWR DATBLYGU ADNODDAU DYNOL
SWYDDOG CYSWLLT:	MIRIAM WILLIAMS (estyniad 2512)
PWRPAS YR ADRODDIAD:	RHOI DIWEDDARIAD AR GYNNYDD Y RHAGLEN DATBLYGU AELODAU

CEFNDIR

Pwrpas yr adroddiad hwn yw rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Safonau ar gynnydd o ran y cyfleoedd datblygu a gynigiwyd i Aelodau Etholedig ers yr adroddiad gyflwynwyd ar y 14eg o Fawrth 2018.

Cyflwynwyd cynllun newydd ar gyfer 2018/19 ac a gafodd ei mabwysiadu gan y cyngor llawn ar y 15fed o Fai 2018. Cafodd y cynllun ei llunio gydag mewnbwn gan yr Uwch Swyddogion ac Arweinyddion Grwpiau er mwyn ymateb i anghenion yr Awdurdod hwn ar gyfer y flwyddyn ariannol yma.

CYNLLUN HYFFORDDI A DATBLYGU AELODAU

Fel cynllun sy'n esblygu mae'r cynllun Datblygu eisoes wedi ei ddiwygio i adlewyrchu yr anghenion hyfforddiant sydd wedi ei gynnig ers fy adroddiad diwethaf, gweler atodiad 1.

Rhwng 1af o Ebrill 2018 a'r 14eg o Fedi 2108, mae 10 sesiwn datblygu ffurfiol yn/wedi ei cynnig. Mae'r sesiynau gynigir yn cynnwys sesiynau Cyllid/Diogelu/Iechyd a Diogelwch a Craffu.

Lle'n addas, mae Aelodau Lleyg ac hefyd Aelodau o'r Pwyllgor Safonau'n cael gwahoddiad i sesiynau hyfforddiant penodol.

COSTAU

Mae'r hyfforddiant sydd wedi ei gyflwyno wedi bod yn gyfuniad o rai sydd wedi ei harwain gan swyddogion yn ogystal a darparwyr allanol, gyda chyfraniad sylweddol mewn buddsoddiad yn y rhaglen Hyfforddiant Craffu.

Yn ôl yr arfer, mae presenoldeb ar sesiynau datblygu'n hanfodol i sicrhau gwerth am arian.

E-DDYSGU

Mae peth ymdrech wedi ei wneud i annog Aelodau Etholedig i ymgyfarwyddo ei hunain gyda'r ystod o raglenni E-Ddysgu sydd ar gael iddynt.

Er mwyn cynorthwyo Aelodau Etholedig gyda hyn, mae'r Swyddog E-Ddysgu wedi cyflwyno nifer o sesiynau i Aelodau o'r Pwyllgorau Craffu a Safonau, er mwyn rhoi gwybodaeth, sgiliau ac hyder i unigolion ddefnyddio'r rhaglenni.

Ers y 1af o Ebrill 2018 mae Aelodau Etholedig wedi bod i mewn i'r modiwlau isod:

Y Cynghorydd Ward Effeithiol (x8)
Sgiliau Siarad yn Gyhoeddus (x5)
Cyflwyniad i Graffu (x5)
Penderfyniadau ar gyfer Cenhedlaethau'r Dyfodol (x2)
Rhiantu Corfforaethol (x2)

GWERTHUSO

Mae gwerthuso hyfforddiant yn cael ei annog o hyd er mwyn adnabod os ydi'r hyfforddiant yn cyrraedd anghenion Aelodau ac er mwyn adnabod unrhyw anghenion ychwanegol.

ADOLYGIADAU DATBLYGIAD PERSONOL (ADP) AR GYFER AELODAU

Mae trefniadau ar gyfer cwblhau ADP ar gyfer y flwyddyn ariannol yma wedi ei cyd-lynu gan Bennaeth Gwasanaethau Democrataidd.

Mae'r anghenion hyfforddiant sydd wedi ei adnabod yn rhai o natur generic.

CRYNODEB

Bydd y cynllun datblygu'n parhau i gael ei ddiweddaru i adlewyrchu'r cynigion a gynigir i Aelodau Etholedig yn seiliedig ar yr anghenion a nodwyd.

Bydd y Rheolwr Datblygu AD yn parhau i chwilio am gyfleoedd i gyd weithio gyda Awdurdodau arall yn y Gogledd i sicrhau fod unrhyw hyfforddiant sy'n cael ei gomisiynu yn gost effeithiol.

ARGYMHELLION

Gofynnir i'r Pwyllgor nodi'r cynnydd a wnaed o ran y Rhaglen Datblygu Aelodau.

Miriam Williams
Rheolwr Datblygu AD
Medi 2018

RHAGLEN DATBLYGU AELODAU ETHOLEDIG 2018/19

(Lle'n bosib, cynhelir sesiynau hyfforddiant ar ddydd Iau/Gwener gan osgoi'r p'nawn Iau cynta pob mis oherwydd sesiynau briffio Aelodau. Lle'n bosib, nodir dyddiadau/amseroedd)

Gweithgaredd	Cynulleidfa	Dull	Pryd
Rheoli'r Trysorlys	Pob Aelod Etholedig	Richard Basson	**05/06/2018**
Materion Diogelu	Pob Aelod Etholedig **(M)**	Annwen M Hughes, Rheolwr Gwasanaeth (Diogelu ac Ymarferydd Sicrhau Ansawdd)	**gohirwyd**
Rhiantu Corfforaethol	Pob Aelod Etholedig	Fôn Roberts – Pennaeth Gwasanaeth Plant	**gohirwyd**
Hyfforddiant Sgriwtini	Pob Aelod Etholedig	David McGrath	**13 & 14 Medi 2018**
Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru)	Pob Aelod Etholedig	Alwyn Rhys Jones – Pennaeth Gwasanaeth Oedolion	**26/7/2018**
Penderfynu er Lles Cenedlaethau'r Dyfodol (Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol)	Pob Aelod Etholedig	Gweithdy – Uwch swyddogion ac aelodau profiadol. Dysgu electronig.	**Dyddiad i'w gadarnhau**
"Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (GDPR)".	Pob Aelod Etholedig **(M)**	Gweithdy ac E-Ddysgu	**Dyddiad i'w gadarnhau**
Cyflwyniad i Gydraddoldeb	Pob Aelod Etholedig **(M)**	E-Ddysgu/Gweithdy	**Dyddiad i'w gadarnhau**
Arwain Cymuned a Thrin a Thrafod Achosion	Pob Aelod Etholedig	Pennaeth Gwasanaeth Democrataidd /aelod profiadol uchelradd/e-ddysgu	**Dyddiad i'w gadarnhau**

Llywodraeth Fodern – recordio hyfforddiant	Pob Aelod Etholedig	Swyddog Mewnol	**Mai 2018 (cynhaliwyd sesiynau briffio)** **Medi 2018**
Sgiliau Cadeirio (rheolaeth cyfarfodydd)	Pob Cadeirydd	Hwyluswyr allanol/E-Ddysgu	**13 & 14 Medi 2018**
Rhaglen Arweinyddiaeth CLlIC	Enwebir Aelod Etholedig	Gweithdai Rhanbarthol	**Tachwedd 2018**
Trwyddedu - Diweddariad	Aelodau o'r Pwyllgor Cynllunio a Thrwyddedu	Swyddogion Mewnol	**Dyddiad i'w gadarnhau**
Iechyd a Diogelwch – IOSHH Arwain yn Ddiogel	Pob Aelod Etholedig (M)	Catrin Love	**12/7/2018**
Diogelwch Personol a chamdriniaeth ar-lein	Pob Aelod Etholedig	Catrin Love	**12/7/2018**
Cynllunio • Materion Llifogydd • Rôl Aelodau lleol yn y drefn cynllunio	Pob Aelod Etholedig	Cyfoeth Naturiol Cymru Swyddogion Mewnol	**Dyddiad i'w gadarnhau**

MODIWLAU E-DDYSGU AR GAEL

- Llywodraethu Gwybodaeth yn Gyffredinol
- Ysgrifennu Effeithiol
- Rheoli Eich Hun a'ch Amser
- Deallusrwydd Emosiynol
- Trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol
- Atal
- Cyflwyniad i Gydraddoldeb ac Amrywiaeth
- Ymwybyddiaeth Straen
- Croeso Cymraeg Gwaith
- Moesau a Safonau
- Penderfyniadau i Genedlaethau'r Dyfodol

- Cadeirio Cyfarfodydd
- Sgiliau Siarad Cyhoeddus
- Cyflwyniad i Graffu
- Y Cynghorydd Ward Effeithiol
- Rhiantu Corfforaethol

(M) = Mandadol

Fel dilyniant i gyfarfodydd Cynlluniau Datblygu Personol un i un gael ei cynnal, bydd anghenion pellach yn cael ei adnabod a'i cynnwys (os yn briodol) o fewn y cynllun yma.

Noder: bydd rhaglen datblygu Sgriwtini yn rhedeg ochr yn ochr gyda'r rhaglen hon

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Adolygiad Blynyddol o Gofrestrau**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Cynghori aelodau ynglŷn â'r canfyddiadau cyffredinol**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethu Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

A ADOLYGIAD O GOFRESTRAU AELODAU ETHOLEDIG

1. Cefndir

1.1 Yn ei gyfarfod ar 13 Medi 2017, penderfynodd y Pwyllgor Safonau gynnal adolygiad o dair cofrestr o ddiddordebau aelodau etholedig ac aelodau cyfetholedig.

1.2 Cynhaliwyd yr adolygiad o aelodau etholedig a chyfetholedig y Cyngor (heb gynnwys aelodau cyfetholedig y Pwyllgor Safonau – gweler paragraff 8 yr adroddiad hwn) rhwng mis Rhagfyr 2017 a mis Chwefror 2018.

1.3 Yn ogystal, penderfynwyd yn y cyfarfod ar 13.09.2017, yn dilyn cynnal trafodaeth anffurfiol gan y Pwyllgor Safonau ynglŷn â chanfyddiadau pob aelod, y byddai llythyr yn cael ei anfon at bob aelod i gadarnhau canlyniad yr adolygiad. Penderfynwyd hefyd y byddai Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn mynychu cyfarfod rhydd nesaf yr Arweinyddion Grwpiau yn dilyn yr adolygiad er mwyn trafod y canfyddiadau.

1.4 Mynychodd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau gyfarfod Arweinyddion Grwpiau ar 26 Ebrill 2018. Yn ogystal, mynychodd y Cadeirydd gyfarfod Briffio Aelodau ar 3 Mai 2018 pan drafodwyd materion yn codi o'r adolygiad.

1.5 Rhannwyd llythyr cynghori cyffredinol i bob aelod etholedig a chyfetholedig y Cyngor ar 3 Mai 2018. Mae copi o'r e-bost yn **Atodiad 1**.

1.6 Yn ogystal, anfonwyd llythyr personol at rai Cynghorwyr, lle barnwyd bod hynny'n angenrheidiol, er mwyn cadarnhau camgymeriadau. Ni ddosbarthwyd ac ni rannwyd yr ohebiaeth hon gydag unrhyw un arall.

2. Canfyddiadau cyffredinol

2.1 Bernir bod yr adolygiad yn ymarferiad buddiol. Yn gyffredinol, roedd y Pwyllgor Safonau wedi cael ei blesio gan y canfyddiadau oherwydd cafodd nifer o arferion da eu nodi. Yn ogystal, nodwyd rhai meysydd o bryder, ac, fel yr esboniwyd mewn e-bost at yr aelodau (**Atodiad 1**), mae angen rhoi sylw i'r materion hynny.

2.2 O ganlyniad i'r adolygiad, gofynnwyd i rai newidiadau penodol gael eu gwneud i'r wefan, yn arbennig ar dudalennau cartref Cynghorwyr. Nod y Pwyllgor Safonau oedd sicrhau y byddai'n haws i aelodau'r cyhoedd gael mynediad at wybodaeth sydd eisoes yn gyhoeddus.

2.3 Mae'r newidiadau arfaethedig i'r wefan yn cynnwys y canlynol:-

- Tabiau newydd ar gyfer "Presenoldeb mewn Cyfarfodydd" a "Hyfforddiant" o dan 'Mwy o wybodaeth am y Cynghorydd yma' ar dudalen gartref pob Cynghorydd;

- Tabiau newydd ar gyfer "Adroddiad Blynyddol" a "Cynghorwyr – lwfansau" o dan 'Gwybodaeth Ychwanegol' ar dudalen cartref pob Cynghorydd;

- Gellir ychwanegu manylion 'Cymorthfeydd' ar gyfer apwyntiad rheolaidd; a

- Dolenni i gyfrifon Facebook/Twitter y Cynghorydd.

2.4 Trafodwyd y newidiadau uchod mewn Sesiwn Briffio gydag Aelodau ar 3 Mai 2018. Yn y Sesiwn Briffio honno penderfynwyd y byddai sampl o broffiliau Aelodau'n cael eu newid yn unol â'r argymhelliad er mwyn llunio barn ynglŷn ag a yw'r newidiadau'n gweithio ai peidio.

2.5 Mae cydweithwyr yn y gwasanaeth TGCh wedi darparu'r wybodaeth a ganlyn ynghylch y cynnydd sydd wedi'i wneud mewn perthynas â'r materion TGCh hyn:-

- **"Tabiau newydd ar gyfer "Presenoldeb mewn Cyfarfodydd" a "Hyfforddiant" o dan 'Mwy o wybodaeth am y Cynghorydd yma' ar dudalen gartref pob Cynghorydd;**

  Mae'r ddau dab ar gael ar dudalen gartref pob Cynghorydd erbyn hyn. Ar hyn o bryd mae aelodau staff y Gwasanaethau Democrataidd yn rhoi hyfforddiant i Gynghorwyr ynglŷn â sut i lenwi eu cofnod hyfforddiant.

  Mae'r system Modern.Gov yn creu manylion presenoldeb yn awtomatig ac erbyn hyn maent yn fyw ar wefan y cyngor mewn ymateb i gais gan Reolwr y Gwasanaethau Democrataidd.

Mae'n bosib dewis rhesymau ychwanegol am absenoldeb o un o gyfarfodydd y cyngor e.e. Ymddiheuriadau oherwydd Dyletswyddau'r Cyngor. Mae angen edrych ar hyn ymhellach er mwyn sicrhau fod staff y Gwasanaethau Democrataidd yn meddu ar restr gywir o resymau posib a bod Cynghorwyr yn ymwybodol fod modd dewis rhesymau am absenoldebau. Bydd rhesymau am absenoldeb yn ymddangos yn y Cofnod Presenoldeb mewn Cyfarfodydd ac o dan fanylion Presenoldeb Cynghorwyr ar eu tudalen gartref.

- **Tabiau newydd ar gyfer "Adroddiad Blynyddol" a "Cynghorwyr – lwfansau" o dan 'Gwybodaeth Ychwanegol' ar dudalen gartref pob Cynghorydd;**

  Mae'r tabiau ar gael erbyn hyn ar dudalen gartref pob Cynghorydd ynghyd â dolen i dudalennau ar y wefan gorfforaethol. Mae'r adrannau Cynghorydd – Lwfansau ac Adroddiadau Blynyddol wedi cael eu diweddaru.

- **Gellir ychwanegu manylion 'Cymorthfeydd' er mwyn creu apwyntiad rheolaidd;**

  Gellir ychwanegu manylion cymorthfeydd rheolaidd yn Gymraeg a Saesneg. Dim ond gweinyddwr all ychwanegu'r manylion hyn ac nid y Cynghorydd.

- **Dolenni i gyfrifon Facebook/Twitter y Cynghorydd**

  Mae modd i Weinyddwr ychwanegu dolenni i gyfrifon Facebook / Twitter"

2.6 Yn ogystal â'r llythyr cyffredinol (**Atodiad 1**), derbyniodd rhai Cynghorwyr lythyr personol hefyd. Anfonwyd y llythyrau hyn yn unigol naill ai gan Michael Wilson, Islwyn Jones neu Dilys Shaw, fel aelodau annibynnol o'r Pwyllgor Safonau, at gyfanswm o 9 aelod. Mae pob un heblaw un o'r Aelodau wedi cyflwyno ymatebion.

B ADOLYGIAD O GOFRESTRAU DIDDORDEBAU AELODAU'R PWYLLGOR SAFONAU

3. Cefndir

3.1 Fel ymarfer ar wahân, penderfynwyd y byddai aelodau Cynghorau Tref a Chymuned y Pwyllgor Safonau yn cynnal adolygiad o ddiddordebau aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau.

3.2 Cynhaliwyd yr adolygiad hwn ym mis Mehefin 2018.

3.3 Dosbarthwyd llythyrau cynghori unigol i 5 aelod annibynnol y Pwyllgor Safonau ar 12 Gorffennaf 2018. Roedd y cynnwys yn debyg ar gyfer 4 aelod.

3.4 Gofynnwyd i un aelod adolygu'r manylion yn ei Gofrestr Sefydlog. Mae'r aelod wedi ymateb ac wedi gweithredu ar y cyngor.

3.5 Mae'r canfyddiadau cyffredinol eraill yn cynnwys:

- Nid ymddengys fod y cofnod Hyfforddiant a gedwir yn ganolog gan y Cyngor yn nodi'r holl hyfforddiant a gwblhawyd gan aelodau. (Mae hyn yn wir ar gyfer yr holl aelodau, nid aelodau'r Pwyllgor Safonau'n unig.)

  Oni bai fod aelodau'n hysbysu AD eu bod wedi cwblhau modiwl/cwrs ni fyddant yn ymwybodol o hynny ac ni fydd y wybodaeth yn cael ei chofnodi ar gofnod yr aelod.

  Petai newidiadau'n cael eu gwneud i'r system TGCh (fel y trafodir yn 2.3 uchod), byddai modd i aelodau'r Pwyllgor Safonau fewnbynnu eu cofnod hyfforddiant eu hunain er mwyn iddi ymddangos ar y wefan.

- Gofynnwyd i bob un o'r 5 aelod annibynnol ddarparu rhestr lawn o'r hyfforddiant yr oeddent wedi'i gwblhau yn ystod y flwyddyn ddiwethaf er mwyn diweddaru'r cofnod hwnnw. Mae un aelod wedi darparu'r wybodaeth hon. Mae dau aelod arall wedi ymateb i esbonio nad ydynt wedi cadw cofnod. Ni dderbyniwyd ymateb gan y ddau arall.

- Materion TGCh megis:

  - Datganiadau o Ddiddordeb mewn Cyfarfodydd -
    Nid yw enwau aelodau cyfetholedig yn ymddangos yn y ddewislen o enwau (enwau Cynghorwyr yn unig sydd ar y rhestr) ar gyfer y dasg hon sy'n ymddangos ar dudalen bywgraffiad pob Aelod.

  - Rhoddion a Lletygarwch-
    Nid oes tab ar gyfer 'Rhoddion a Lletygarwch' ar dudalennau bywgraffiad Aelodau Cyfetholedig (mae o ar gael ar gyfer Cynghorwyr).

  - Hyfforddiant-
    Nid oes tab ar gyfer 'Hyfforddiant' ar dudalennau bywgraffiad Aelodau Cyfetholedig (mae o ar gael ar gyfer Cynghorwyr).

  Codwyd y materion hyn gyda'r adain TGCh ar 3 Gorffennaf 2018.

  Mae cydweithwyr yn y gwasanaeth TGCh wedi darparu'r wybodaeth a ganlyn ynghylch y cynnydd sydd wedi'i wneud mewn perthynas â'r materion TGCh hyn:-

  - **"Datgan diddordebau mewn cyfarfodydd – nid yw enwau aelodau Cyfetholedig yn ymddangos yn y ddewislen o enwau (enwau Cynghorwyr yn unig sydd ar y rhestr) ar gyfer y dasg sy'n ymddangos ar dudalen bywgraffiad pob Aelod.**

    Nid oes modd ychwanegu enwau aelodau Cyfetholedig i'r ddewislen ar y dudalen *"Datgan diddordebau"*. Mae'r ddewislen wedi ei rhaglennu i ddangos enwau Cynghorwyr yn unig ac nid oes modd ei newid. Gellir galluogi'r ddolen *"Datganiadau mewn Cyfarfodydd"* ar eu tudalennau

proffil personol ond nid yw enwau aelodau Cyfetholedig yn cael eu cynnwys yn y chwiliad.

Gellir dod o hyd i ddatganiadau o ddiddordeb drwy ddefnyddio chwiliad ar sail dyddiadau ar y dudalen Datganiadau o ddiddordeb. Mae TGCh yn archwilio a oes modd ychwanegu testun ychwanegol i'r dudalen er mwyn esbonio i'r cyhoedd sut i chwilio am wybodaeth am aelodau Cyfetholedig.

- **Rhoddion a Lletygarwch -**
  Nid oes tab ar gyfer 'Rhoddion a Lletygarwch' ar dudalennau bywgraffiad yr Aelodau Cyfetholedig (mae o ar gael ar gyfer Cynghorwyr).

  Nid oes modd ychwanegu'r aelodau Cyfetholedig i'r ddewislen ar y dudalen "Rhoddion a Lletygarwch". Mae'r ddewislen wedi ei rhaglennu i ddangos enwau Cynghorwyr yn unig ac nid oes modd ei newid. Gellir galluogi'r ddolen "Rhoddion a Lletygarwch" ar eu tudalennau proffil personol ond nid yw eu henwau'n cael eu cynnwys yn y chwiliad.

  Gellir dod o hyd i Roddion a Lletygarwch drwy ddefnyddio chwiliad ar sail dyddiadau ar y dudalen Rhoddion a Lletygarwch. Mae TGCh yn archwilio a oes modd ychwanegu testun ychwanegol i'r dudalen er mwyn esbonio i'r cyhoedd sut i chwilio am y wybodaeth.

  Os oes angen yr opsiwn hwn yna bydd rhaid rhoi hyfforddiant ychwanegol i aelodau Cyfetholedig ynglŷn ag ychwanegu eu manylion i'r adran Rhoddion a Lletygarwch.

- **Hyfforddiant –**
  Nid oes tab ar gyfer 'Hyfforddiant' ar dudalennau bywgraffiad yr Aelodau Cyfetholedig (mae o ar gael ar gyfer Cynghorwyr).

  Nid oes modd ychwanegu'r aelodau Cyfetholedig i'r ddewislen ar y dudalen "Hyfforddiant". Mae'r ddewislen wedi ei rhaglennu i ddangos enwau Cynghorwyr yn unig ac nid oes modd ei newid. Gellir galluogi'r ddolen "Hyfforddiant" ar eu tudalennau proffil personol ond nid yw eu henwau'n cael eu cynnwys yn y chwiliad.

  Gellir dod o hyd i gofnodion hyfforddiant drwy ddefnyddio chwiliad ar sail dyddiad ar y dudalen Hyfforddiant. Mae TGCh yn archwilio a oes modd ychwanegu testun ychwanegol i'r dudalen er mwyn esbonio i'r cyhoedd sut i chwilio am y wybodaeth.

  Os yw aelodau Cyfetholedig yn dymuno cael yr opsiwn hwn byddant angen hyfforddiant ychwanegol."

- Atgoffwyd Aelodau fod ambell fywgraffiad wedi dyddio ac y dylent gael eu diweddaru cyn gynted â phosib, pan fo newidiadau'n digwydd.

4 ARGYMHELLIAD

1 Gofynnir i’r Pwyllgor Safonau

(a) Nodi cynnwys yr Adroddiad hwn:

(b) Nodi cynnwys **Atodiad 1**;

(c) Penderfynu pa gamau, os o gwbl, y mae’n dymuno eu cymryd mewn perthynas â-

(i) yr Aelod Etholedig sydd heb ymateb i geisiadau mewn perthynas â’i Gofrestr o Ddiddordebau (yn unol â’r manylion ym mharagraff 2.6 yr adroddiad hwn);

(ii) yr Aelodau Cyfetholedig sydd heb ymateb i ddarparu gwybodaeth am hyfforddiant (yn unol â’r manylion ym mharagraff 3.5 yr adroddiad hwn); a

(iii) y materion TGCh a nodwyd ac a godwyd gyda’r gwasanaeth TGCh (yn unol â’r manylion ym mharagraffau 2.3 a 3.5 yr Adroddiad hwn, a’r diweddariad a ddarperir ym mharagraffau 2.5 a 3.5 yr Adroddiad hwn)

From:	Medwen Jones
To:	Aelodau Members; John Mendoza; Dilwyn Evans; Anest Frazer; Keith R. Roberts; dafydd@mentermon.com
Subject:	Canfyddiadau Adolygiad y Pwyllgor Safonau o Gofrestrau Diddordeb yr Aelodau - Standards Committee"s Findings following a Review of the Members" Registers of Interests - swyddogol / official
Date:	03 May 2018 18:13:31

Annwyl Aelod,

Ac eithrio yn 2016/17, pan oedd y Pwyllgor Safonau yn canolbwyntio ei ymdrechion ar Gofrestr Diddordebau'r Cynghorau Tref a Chymuned, mae'r Pwyllgor Safonau yn cynnal adolygiad blynyddol o'r Cofrestrau mewn perthynas â datganiadau o ddiddordebau gan Aelodau a gedwir gan y Cyngor. Mae'r Pwyllgor Safonau'n credu mai ei rôl yw cynorthwyo Aelodau i gydymffurfio â'u dyletswyddau, nid i chwilio am gamgymeriadau a gobeithiwn y bydd yr argymhellion o'r adolygiad yn ddefnyddiol.

Diolch am eich cefnogaeth a'ch cymorth gyda'r adolygiad, ac am ddiweddaru eich ffurflenni lle bo angen cyn cynnal yr adolygiad. Roedd yr wybodaeth a adolygwyd yn cynnwys: -

- Y Gofrestr Sefydlog
- Datganiadau a wnaed mewn cyfarfodydd
- Cofrestr Rhoddion a Lletygarwch
- Adroddiadau Blynyddol yr Aelodau
- Rhaglenni a Chofnodion Cyfarfodydd
- Hyfforddiant a gynigir gan y Cyngor a Chofnod Hyfforddi pob aelod
- Rhestr Cyrff Allanol

Yn dilyn adolygiad eleni, mae'r Pwyllgor yn gofyn i chi roi sylw dyladwy i'w gasgliadau cyffredinol fel a ganlyn: -

Y Gofrestr Sefydlog

1. Fe fyddem yn atgoffa Aelodau yn benodol i sicrhau bod eu cyfeiriadau a'u daliadau tir wedi'u disgrifio'n glir yn adran 1.6 y gofrestr. Os nad oes gan Aelod ddiddordeb mewn unrhyw dir, dylent nodi 'Dim' neu 'Dim Diddordebau' ar y gofrestr.

2. Mae hefyd yn bwysig bod Aelodau'n datgelu eu haelodaeth o gyrff cyhoeddus, elusennau a chymdeithasau cyhoeddus eraill. Dylai aelodau nodi enw a chyfeiriad llawn y sefydliadau / elusennau y maent yn aelodau ohonynt. Dylai'r Aelodau hefyd fanylu ar eu statws yn y sefydliad hwnnw.

3. Mae anghysonderau hefyd o ran aelodaeth o sefydliadau allanol rhwng y rhai a restrir gan y Cyngor a'r rhai a ddatganwyd gan aelodau unigol; nid ydynt bob amser yn cael eu cofnodi ar y ffurflenni er eu bod wedi'u rhestru ar "flaen dudalen" pob Aelod. Mae blaen dudalennau Aelodau i'w gweld yn - http://democratiaeth.ynysmon.gov.uk/mgUserInfo.aspx?UID=650&LLL=1

4. Pan mae Aelodau'n datgan diddordeb mewn busnes, dylent ddarparu digon

o wybodaeth ynghylch yr hyn y mae'r diddordeb busnes yn ei olygu.

5. Atgoffir aelodau o'r gofyniad statudol i ddiweddaru'r Gofrestr Sefydlog o fewn 28 diwrnod i unrhyw newidiadau ddigwydd.

6. Er mwyn lliniaru'r problemau sydd wedi'u nodi mewn perthynas â'r ffurflenni cyn-gofrestru (ddim yn gyfredol / anghyflawn), mae'r Pwyllgor Safonau wedi cwrdd â chynrychiolwyr o'r Gwasanaeth TGCh i'w trafod. Noder y bydd aelod o'r tîm TGCh ar gael am sesiwn galw heibio am awr yn Siambr y Cyngor cyn pob un o'r pedwar cyfarfod cyffredin o'r Cyngor am y 12 mis nesaf. Cynhelir y sesiwn galw heibio gyntaf yn Lolfa'r Aelodau fore Ddydd Mawrth, Mai 15fed 2018 rhwng 9.30yb a 10.30yb. Yn ystod y sesiwn, gallwch fanteisio ar hyfforddiant pellach ar sut i ddiweddaru'r ffurflenni ar-lein. Y gobaith yw y bydd hon yn ffordd o'ch cynorthwyo chi fel Aelodau i gydymffurfio â'ch dyletswyddau statudol yn unol â'r Cod Ymddygiad.

<u>Datgan diddordebau mewn cyfarfodydd</u>

1. Pan fydd Aelodau'n ticio'r blwch i ddatgan diddordeb, rhaid iddynt hefyd nodi manylion y diddordeb hwnnw. Rhaid i natur y diddordeb ac a yw'r diddordeb hwnnw yn ddiddordeb personol neu'n un sy'n rhagfarnu fod yn amlwg ar y ffurflen.

2. Mae angen mwy o eglurder mewn perthynas â'r wybodaeth a ddarperir gan yr Aelodau ynghylch natur y diddordeb a'r modd y mae'n ymwneud â'r eitem ar yr agenda.

3. Os yw'r Aelodau'n ansicr a oes ganddynt ddiddordeb y mae angen ei ddatgan mewn cyfarfodydd, dylent geisio cyngor er mwyn osgoi anghysonderau yn y datganiadau a wneir.

4. Mae aelodau weithiau yn datgan diddordebau ar lafar mewn cyfarfodydd ond nid ydynt yn cwblhau'r gwaith papur. Mae angen cwblhau'r ffurflen ar gyfer datganiadau o ddiddordeb ym mhob cyfarfod lle datgenir diddordeb o'r fath ar lafar, oherwydd nid yw datganiadau llafar o ddiddordeb yn ddigonol ynddynt eu hunain.

<u>Cofrestr Rhoddion a Lletygarwch</u>

Ychydig iawn o ddatganiadau sy'n cael eu gwneud mewn perthynas â rhoddion a lletygarwch a gwahoddir Aelodau i ail-ymgyfarwyddo eu hunain â'r <u>Protocol Rhoddion a Lletygarwch</u>

<u>Hyfforddiant</u>

Mae'r Pwyllgor Safonau wedi sylwi bod nifer o Aelodau wedi methu â mynychu digon o hyfforddiant eleni.

Ar adeg yr adolygiad, nid oedd 5 Aelod wedi mynychu hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad ers yr etholiad ym mis Mai 2017, er gwaethaf cael eu gwahodd i hyfforddiant o'r fath. Mae hyn yn achosi llawer o bryder. Rwyf wedi cysylltu â'r

unigolion hynny yn uniongyrchol.

Roedd y Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn anodd llywio trwy'r wybodaeth berthnasol, yn enwedig mewn perthynas â hyfforddi Aelodau. Felly mae ymholiadau'n parhau o ran gwella'r wybodaeth sydd ar gael ar gyfer mynychu sesiynau hyfforddi a chyfarfodydd cyrff allanol, a sut y gall y cyhoedd weld y wybodaeth honno.

Gofynnwyd am eglurder hefyd mewn perthynas â'r hyfforddiant cynllunio a'r hyfforddiant diogelu gorfodol y mae'n rhaid i'r Aelodau eu mynychu.

<u>Aelodaeth a Phresenoldeb ar Gyrff Allanol</u>

Noder os gwelwch yn dda y gofynnwyd i Arweinyddion Grwpiau fonitro aelodaeth yr Aelodau o gyrff allanol a'u presenoldeb yng nghyfarfodydd y cyrff hynny. Gofynnwyd iddynt hefyd sicrhau bod yr Aelodau'n darparu adborth priodol ar y materion a godwyd ynddynt.

Mae'r canfyddiadau hyn yn nodi casgliadau cyffredinol yr adolygiad. Mae rhai Aelodau unigol wedi derbyn negeseuon e-bost personol gan y Pwyllgor Safonau gydag argymhellion ar gyfer adolygu / diweddaru / esbonio peth o'r wybodaeth a gyhoeddwyd. Lle ystyriwyd bod hynny'n angenrheidiol, gofynnwyd i rai Aelodau gyfarfod â mi. Yn y llythyrau, rydym wedi gofyn am ymatebion. Lle na dderbyniwyd ymatebion, cofiwch y byddwn yn codi'r mater gyda'ch Arweinyddion Grwp.

Mae'r Pwyllgor yn gwerthfawrogi eich bod chi i gyd yn brysur iawn ac yn ymwybodol mai dim ond un o nifer o dasgau y mae'n rhaid i chi fynd i'r afael â nhw yw hon. Fodd bynnag, gobeithiwn y bydd yr argymhellion uchod yn cynorthwyo i arbed amser i'r Aelodau oherwydd bydd gwella safon y ffurflenni, gobeithio, yn osgoi beth allai fod yn gwynion di-sail sy'n draul ar amser pawb.

Cofion,

Dear Member,

Apart from in 2016/17, when the Standards Committee concentrated its efforts on the Town and Community Councils' Register of Interests, the Standards Committee conducts an annual review of the Registers in respect of declarations of interests by Members which are held by the Council. The Standards Committee believe its role is to assist Members to comply with their duties, not to look for errors and we hope that you will find the recommendations from the review helpful.

Thank you for your support and assistance with the review, and for updating your forms where necessary prior to the review being conducted. The information reviewed included:-

- The Standing Register

- Declarations made in meetings
- Gifts & Hospitality Register
- Members Annual Reports
- Agenda and Minutes of Meetings
- Training offered by the Council and each member's Training Record
- Outside Bodies list.

Following this year's review, the Committee asks that you have due regard to its general findings, which are as follows:-

The Standing Register

-

1. We would remind Members specifically to ensure that their addresses and land holdings are clearly described in section 1.6 of the register. If a Member has no interest in land they should enter 'None' or 'No Interest' on the register.

2. It is also important that Members disclose their membership of other public bodies, charities and associations. Members should provide the full name and address of organisations/charities of which they are members. Members should also detail their status within that organisation.

3. There are also inconsistencies in terms of membership of external organisations between those listed by the Council and those declared by individual members; they are not always recorded on the forms although they are listed on every Member's "front page". Members "front page" can be found at -
   http://democracy.anglesey.gov.uk/mgMemberIndex.aspx?LLL=0

4. Where Members are declaring a business interest they should provide sufficient information on what the business interest is.

5. Members are reminded of the statutory requirement to update the Standing Register within 28 days of any changes occurring.

6. In order to alleviate the problems which have been identified in relation to the pre-registration forms (being out of date / incomplete), the Standards Committee has met with representatives from the ICT Service to discuss. Please note that a member of the ICT team will be available for an hour's drop-in session in the Council Chamber before each of the four ordinary meetings of the Council for the next 12 months. The first drop-in session will be held in the Members' Lounge between 9.30am and 10.30am on Tuesday 15th May 2018. During the session you can take advantage of further training on how to update the online forms. It is hoped that this is a way of assisting you as Members to comply with your statutory duties in accordance with the Code of Conduct.

Declaration of interests in meetings

-

1. When Members are ticking the box to declare an interest they must also provide details of that interest. Both the nature of the interest and whether that interest is a personal or a prejudicial interest must be evident on the form.

2. Greater clarity is required in respect of the information supplied by Members regarding the nature of the interest and how it relates to the item on the agenda.

3. If Members are unsure as to whether they have a declarable interest in meetings they should seek advice in order to avoid inconsistencies in the declarations being made.

4. Members occasionally declare an interest orally at meetings but do not complete the paperwork. The form needs to be completed for declarations of interest at every meeting where such an interest is declared orally, as oral declarations of interests alone are not sufficient.

Register of Gifts and Hospitality

Few declarations are made with regard to gifts and hospitality and Members are invited to re-familiarise themselves with the Protocol of Gifts and Hospitality

Training

The Standards Committee has observed that several Members have failed to attend sufficient training this year.

At the time of review, 5 Members had not attended training on the Code of Conduct since the election in May 2017, despite being invited to such training. This causes much concern. I have contacted those individuals directly.

The Standards Committee considered that to navigate through the relevant information, particularly in relation to Members' training, was difficult. Enquiries are therefore ongoing in terms of improving the information available for attendance at training sessions and in meetings of outside bodies, and how that information may be viewed by the public.

Clarity has also been sought in relation to the compulsory planning training and safeguarding training which Members must attend.

Membership and Attendance on Outside Bodies

Please note that Group Leaders have been requested to monitor Members' membership and attendance at meetings of outside bodies. They have also been requested to ensure Members are providing appropriate feedback on matters raised therein.

These findings set out the general conclusions of the review. Some individual

Members have received personal emails from the Standards Committee with recommendations for review / updating / explaining some of the information which has been published. Where it was considered necessary, some Members have been requested to meet with me. In the letters, we have asked for responses. Where responses have not been received, please be aware that we will be raising the matter with your Group Leaders.

The Committee appreciates that you are all very busy and is aware that this task is only one of a number that you have to address. However, we hope that the above recommendations will assist in saving time for Members as improving the standard of the forms will hopefully avoid what may potentially be groundless and time consuming complaints.

Regards,

Mike Wilson

Cadeirydd y Pwyllgor Safonau / Chair of the Standards Committee.
Cyngor Sir Ynys Môn / The Isle of Anglesey County Council

Document: CC-019486-MY/437441

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Cwynion am Ymddygiad i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Darparu gwybodaeth i'r Pwyllgor am y cwynion a anfonwyd at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â (a) Cynghorwyr Sir a (b) Cynghorwyr Tref a Chymuned.**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@anglesey.gov.uk 01248 752586**

1. CYFLWYNIAD

Mae'r Pwyllgor Safonau'n derbyn diweddariad bob chwarter ynglŷn â'r cwynion a dderbyniwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â (a) Cynghorwyr Sir a (b) Cynghorwyr Tref / Cymuned.

2. DIWEDDARIAD

2.1 Cyflwynwyd yr adroddiadau ar gyfer Chwarter 3 (Hydref – Rhagfyr 2017) yng nghyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau ar 14.03.2018.

2.2 Anfonwyd yr adroddiadau ar gyfer Chwarter 4 (Ionawr – Mawrth 2018) at aelodau'r Pwyllgor Safonau drwy e-bost ar 10/04/2018.

Mae copi pellach o'r adroddiad anfonwyd eisoes drwy ebost ar 10/04/2018 ar gyfer Chwarter 4, ynghylch Cynghorwyr Sir, wedi'i gynnwys yn **Atodiad 1**.

Mae copi pellach o'r adroddiad anfonwyd eisoes drwy ebost ar 10/04/2018 ar gyfer Chwarter 4, ynghylch Cynghorwyr Tref a Chymuned , wedi'i gynnwys yn **Atodiad 2**.

2.3 Anfonwyd yr adroddiadau ar gyfer Chwarter 1 (Ebrill – Mehefin 2018) at aelodau'r Pwyllgor Safonau ar e-bost ar 06/07/2018.

Mae copi pellach o'r adroddiad anfonwyd eisoes drwy ebost ar 06/07/2018 ar gyfer Chwarter 1, ynghylch Cynghorwyr Sir, wedi'i gynnwys yn **Atodiad 3**.

Mae copi pellach o'r adroddiad anfonwyd eisoes drwy ebost ar 06/07/2018 ar gyfer Chwarter 1, ynghylch Cynghorwyr Tref a Chymuned , wedi'i gynnwys yn **Atodiad 4**.

2.4 Bydd yr adroddiad nesaf, ar gyfer Chwarter 2 (Gorffennaf – Medi 2018), yn cael ei gylchredeg i aelodau'r Pwyllgor Safonau ar ddechrau mis Hydref 2018; ond nodir ar hyn o bryd nad oes cŵyn wedi ei derbyn.

3. ARGYMHELLIAD

Fod aelodau'r Pwyllgor Safonau yn nodi cynnwys Atodiadau 1-4 ac yn ystyried unrhyw dueddiadau a amlygir (os o gwbl) ac unrhyw weithrediadau sydd eu hangen er mwyn cywiro pethau.

CWYNION A GYFLWYNWYD I'R OMBWDSMON – "O" – AC YMCHWILIADAU A WNAED GANDDO YNGHYLCH CYNGHORWYR CYNGOR SIR YNYS MÔN - DIWEDDARIAD

UP TO DATE COMPLAINTS TO AND INVESTIGATIONS BY THE OMBUDSMAN – "O" -REGARDING ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCILLORS – UPDATE

Chwarter 4 (Ionawr – Mawrth) – 2017/2018 – Quarter 4 (January - March)

Enw'r Cynghorydd **Name of Councillor**	**Enw'r Achwynydd** **Name of Complainant**	**Cyfeirnod y Ffeil** **File Reference** **(i) Un ni/Ours** **(ii) "O"**	**Dyddiad y Gŵyn - "O"** **Complaint date - "O"**	**Canlyniad Ymholiad "O" a'r dyddiad neu'r sefyllfa gyfredol** **Result of "O" Investigation and date or the current situation**
Cynghorydd Sir / County Councillor	Aelod o'r cyhoedd / Member of the public	(i) CC-020739 (ii) 201706867	05/02/2018	Mae'r Ombwdsmon wedi penderfynu peidio ymchwilio / The Ombudsman has decided not to investigate
Cynghorydd Sir / County Councillor	Aelod o'r cyhoedd / Member of the public	(i) CC-020762 (ii) 201707039	04/02/2018	Mae'r Ombwdsmon wedi penderfynu peidio ymchwilio / The Ombudsman has decided not to investigate

CWYNION A GYFLWYNWYD I'R OMBWDSMON – "O" – AC YMCHWILIADAU A WNAED GANDDO YNGHYLCH CYNGHORWYR CYMUNEDOL A THREF - DIWEDDARIAD

UP TO DATE COMPLAINTS TO AND INVESTIGATIONS BY THE OMBUDSMAN – "O" - REGARDING TOWN AND COMMUNITY COUNCILLORS – UPDATE

Chwarter 4 (Ionawr i Mawrth) - 2017/2018 – Quarter 4 (January to March)

Enw'r Cynghorydd **Name of Councillor**	**Enw'r Achwynydd** **Name of Complainant**	**Cyfeirnod y Ffeil** **File Reference** **(i) Un ni/Ours** **(ii) "O"**	**Dyddiad y Gŵyn - "O"** **Complaint date - "O"**	**Canlyniad Ymholiad "O" a'r dyddiad neu'r sefyllfa gyfredol** **Result of "O" Investigation and date or the current situation**
Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	Aelod o'r Cyhoedd / Member of the public	(i) CC-020705 (ii) 201706581	17/1/2018	Mae'r Ombwdsmon wedi penderfynu peidio ymchwilio / The Ombudsman has decided not to investigate
Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	Aelod o'r Cyhoedd / Member of the public	(iii) CC-020838 (iv) 201707290	21.02.2018	Mae'r Ombwdsmon wedi penderfynu peidio ymchwilio / The Ombudsman has decided not to investigate

Tudalen 36

CWYNION A GYFLWYNWYD I'R OMBWDSMON – "O" – AC YMCHWILIADAU A WNAED GANDDO YNGHYLCH CYNGHORWYR CYNGOR SIR YNYS MÔN - DIWEDDARIAD

UP TO DATE COMPLAINTS TO AND INVESTIGATIONS BY THE OMBUDSMAN – "O" -REGARDING ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCILLORS – UPDATE

Chwarter 1 (Ebrill – Mehefin) – 2018/2019 – Quarter 1 (April - June)

Enw'r Cynghorydd **Name of Councillor**	**Enw'r Achwynydd** **Name of Complainant**	**Cyfeirnod y Ffeil** **File Reference** **(i) Un ni/Ours** **(ii) "O"**	**Dyddiad y Gŵyn - "O"** **Complaint date - "O"**	**Canlyniad Ymholiad "O" a'r dyddiad neu'r sefyllfa gyfredol** **Result of "O" Investigation and date or the current situation**
Cynghorydd Sir / County Councillor	Aelod o'r cyhoedd / Member of the public	(i) CC-020885 (ii) 16413/201800026	04/04/2018	Mae'r Ombwdsmon wedi penderfynu peidio ymchwilio / The Ombudsman has decided not to investigate

Tudalen 37

CWYNION A GYFLWYNWYD I'R OMBWDSMON – "O" – AC YMCHWILIADAU A WNAED GANDDO YNGHYLCH CYNGHORWYR CYMUNEDOL A THREF - DIWEDDARIAD

UP TO DATE COMPLAINTS TO AND INVESTIGATIONS BY THE OMBUDSMAN – "O" - REGARDING TOWN AND COMMUNITY COUNCILLORS – UPDATE

Chwarter 1 (Ebrill i Mehefin) - 2018/2019 – Quarter 1 (April to June)

Enw'r Cynghorydd **Name of Councillor**	**Enw'r Achwynydd** **Name of Complainant**	**Cyfeirnod y Ffeil** **File Reference** **(i) Un ni/Ours** **(ii) "O"**	**Dyddiad y Gŵyn - "O"** **Complaint date - "O"**	**Canlyniad Ymholiad "O" a'r dyddiad neu'r sefyllfa gyfredol** **Result of "O" Investigation and date or the current situation**
DIM I'W ADRODD / NONE TO REPORT				

Tudalen 38

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12/09/2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Penderfyniadau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Cynghori'r Pwyllgor am benderfyniadau Cymru Gyfan a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ei Goflyfrau ar gyfer Ionawr 2018 a Mai 2018**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Swyddog Monitro / Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)** **lbxcs@ynysmon.gov.uk** **01248 752586**

1. CYFLWYNIAD

Bydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cyhoeddi Coflyfr o Gwynion Cod Ymddygiad unwaith bob chwarter.

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi crynodeb o'r wybodaeth a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ei Goflyfr ar gyfer Ionawr 2018 a'i Goflyfr ar gyfer Mai 2018. Mae crynodeb o'r achosion o Goflyfr Ionawr wedi'i atodi fel **ATODIAD 1** a Choflyfr Mai wedi'i atodi fel **ATODIAD 2.**

2. CEFNDIR

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gweithredu pwerau "sifft gyntaf" dan Adran 69 Deddf llywodraeth leol 2000, sy'n gosod dyletswydd arno i ystyried cwynion y gallai bod aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru wedi torri eu cod ymddygiad. Mae awdurdodaeth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cynnwys cynghorau sir a chynghorau tref a chymuned.

Ar ôl derbyn cwyn, mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gweithredu prawf trothwy er mwyn gweld a ddylid ymchwilio i'r gŵyn ai peidio. Mae'r prawf trothwy yn cynnwys Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn bod yn fodlon:-

- Bod tystiolaeth i awgrymu y gallai'r cod ymddygiad fod wedi cael ei dorri; a

- Bod y mater yn ddigon difrifol fel ei fod o fudd i'r cyhoedd bod ymchwiliad yn cael ei agor.

Yn dilyn agor ymchwiliad, gallai Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ddod i un o bedwar canlyniad o dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000 sef:-

(a) nad oes unrhyw dystiolaeth bod cod ymddygiad yr awdurdod wedi cael ei dorri;

(b) nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach mewn perthynas â'r materion a oedd yn destun yr ymchwiliad;

(c) y dylid cyfeirio'r mater at swyddog monitro'r awdurdod ar gyfer ystyriaeth y pwyllgor safonau;

(d) bod y mater yn cael ei gyfeirio at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer penderfyniad drwy dribiwnlys (bydd hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Os yw (c) neu (d) uchod yn berthnasol, bydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cyflwyno ei adroddiad i'r pwyllgor safonau lleol neu Banel Dyfarnu Cymru (PDC) a lle'r pwyllgor, neu dribiwnlys achos ar ran y Panel, yw cynnal gwrandawiad er mwyn ystyried y dystiolaeth a gwneud penderfyniad terfynol a yw'r cod ymddygiad wedi'i dorri ai peidio, ac os hynny, a ddylid rhoi cosb a beth ddylid ei roi fel cosb. Mae gan bwyllgorau safonau awdurdod statudol i roi gwaharddiadau i gynghorwyr am gyfnodau hyd at 6 mis. Does gan Bwyllgorau Safonau ddim pwerau anghymhwyso, a lle bydd canfyddiadau o dorri rheolau, byddant yn ceisio rhoi cosb sy'n briodol ar gyfer y drosedd. Bydd hyn yn aml iawn yn gerydd (cerydd cyhoeddus) neu'n argymhelliad bod o hyfforddiant/cyfryngu. Mae gan dribiwnlys achos awdurdod i wahardd am hyd at 12 mis ac anghymhwyso am hyd at 5 mlynedd.

Tra bo gan y PDC statws cyfreithiol fel tribiwnlys a'i fod wedi cyhoeddi ei benderfyniadau bob amser (yn cynnwys unrhyw apeliadau yn erbyn penderfyniadau'r pwyllgorau safonau) nid oedd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cyhoeddi ei adroddiadau na'i ganfyddiadau, ond, yn ddiweddar, mae wedi cyflwyno'r Coflyfr chwarterol sy'n darparu crynodeb o achosion. Bydd unrhyw beth a gyfeirir at bwyllgor safonau, wrth gwrs, ar gael ar wefan y Cyngor.

3. ARGYMHELLIAD

I Gadeirydd y Pwyllgor Safonau arwain trafodaeth ar unrhyw faterion o ddiddordeb yr adroddir arnynt yn **ATODIAD 1** ac **ATODIAD 2**.

ATODIAD 1

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canlyniadau
Cyngor Caerdydd	Honiad fod Cynghorydd wedi gwneud sylwadau i gyn-gynghorydd ar ddau achlysur ynglŷn â chymdeithas grefyddol leol (dim mwy o fanylder yn yr adroddiad ynghylch y sylwadau a wnaed). Roedd yr aelod yn gwadu'r honiadau'n gryf. Nid oedd unrhyw dystion i'r un o'r ddwy sgwrs.	Paragraffau 4(a) – cydraddoldeb, 4(b) – methu â dangos parch ac ystyriaeth, 4(d) – bod yn ddiduedd a 6(1)(a) – dwyn anfri ar swydd cynghorydd neu'r awdurdod.	• Dim tystiolaeth o dorri'r Côd	• Dylai Aelodau fod yn ymwybodol o faterion ynghylch cydraddoldeb gan gynnwys crefydd
Cyngor Bwrdeistref Sirol Methyr Tudful	Gwnaed cwyn fod y Cynghorydd wedi gwneud sylwadau am aelod o'r cyhoedd mewn sgwrs grŵp messenger ar Facebook (dim mwy o fanylder yn yr adroddiad ynghylch y sylwadau a wnaed). Roedd y grŵp sgwrsio messenger ar Facebook lle gwnaeth y Cynghorydd ei sylwadau yn cynnwys tri aelod. Roedd y Cynghorydd wedi dangos ei bod yn difaru yr hyn a wnaeth ar ôl iddi sylweddoli fod y person oedd yn destun ei sylwadau wedi dod i wybod am y neges yr oedd hi chyhoeddi, ac fe ymddiheurodd.	Paragraff 6(1)(a) – dwyn anfri ar swydd cynghorydd neu'r awdurdod.	• Ni thorrwyd y Côd • Er bod gweithredoedd y Cynghorydd o bosib wedi dwyn anfri arni hi eu hun, roedd yr Ombwdsmon o'r farn nad oedd hi wedi dwyn anfri ar y swydd na'r awdurdod.	• Atgoffwyd y Cynghorydd o'i chyfrifoldeb i fod yn ofalus wrth fynegi ei barn bersonol.

ATODIAD 1

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canlyniadau
Cyngor Tref Tywyn a Chyngor Gwynedd	Cwynodd Cynghorydd X fod Cynghorydd Y o Gyngor Tref Tywyn a Chyngor Gwynedd wedi gwneud honiadau personol amdani (dim mwy o fanylder yn yr adroddiad ynghylch y sylwadau a wnaed). Cyflwynodd Cynghorydd X dystiolaeth fod Cynghorydd Y wedi gwneud sylwadau amdani mewn nifer o e-byst, yr oedd o wedi eu hanfon at aelodau o Gyngor Tref Tywyn a Chyngor Gwynedd, ac aelod o'r wasg.	Paragraffau 4(b) – methu â dangos parch ac ystyriaeth, 4(c) – bwlio ac aflonyddu a 6(1)(a) – dwyn anfri ar swydd cynghorydd neu'r awdurdod.	• Ni thorrwyd y Côd • Mewn perthynas â 6(1)(a), roedd yr Ombwdsmon yn ystyried ei bod yn "annoeth" i'r Cynghorydd anfon e-bost at aelod o'r wasg, ond nid oedd yn ymddangos fod unrhyw gamau wedi eu cymryd ar sail yr e-bost nag i'r neges gael ei rhannu ymhellach felly nid oedd canlyniadau gweithredoedd y Cynghorydd yn ddigon difrifol i ddwyn anfri ar ei swydd neu'r awdurdod.	• Atgoffwyd y Cynghorydd am ei gyfrifoldeb i fod yn ymwybodol o sut mae ei sylwadau yn ymddangos i eraill yn y dyfodol.
Cyngor Cymuned Llansannan	Cwynodd Mr X fod y Cynghorydd wedi gofyn i Mr X adael cyfarfod o'r Cyngor Cymuned ac wedi defnyddio'r geiriau "er eich diogelwch eich hun", ac roedd Mr X yn ystyried y geiriau hynny fel bygythiad.	Paragraffau 4(b) – methu â dangos parch ac ystyriaeth a 4(c) – bwlio ac aflonyddu.	• Ni thorrwyd y Côd • Nid oedd unrhyw dystiolaeth i awgrymu fod ymddygiad y Cynghorydd tuag at Mr X yn fygythiol o gwbl ac roedd yr Ombwdsmon yn fodlon fod ei weithredoedd yn rhesymol o dan yr amgylchiadau.	• Dylai Aelodau fod yn ymwybodol o sut mae eu sylwadau yn ymddangos i eraill.

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canlyniadau
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	Roedd y Cynghorydd wedi cyflwyno gwrthwynebiad ysgrifenedig, mewn rôl swyddogol, i gais cynllunio yr oedd yr achwynwyr wedi'i gyflwyno i'r Cyngor. Mae'r Cynghorydd yn byw ger safle'r cais a gallai gael effaith bersonol arno ef.	Paragraff 12 – methu â datgan diddordeb personol sy'n rhagfarnu	• Torrwyd y Côd o ystyried pa mor agos yw safle'r datblygiad at gartref y Cynghorydd a'r ffaith fod ei wrthwynebiad wedi ei anfon o'i gyfeiriad e-bost Cyngor a'i fod wedi ei lofnodi drwy ysgrifennu "Cynghorydd [Enw]". • Fodd bynnag, ni chymerodd yr Ombwdsmon unrhyw gamau ar y sail fod y Cynghorydd wedi dangos edifeirwch ac wedi ymddiheuro. Roedd ei esboniad iddo ddewis cyfeiriad e-bost y Cyngor mewn camgymeriad o ddewislen wrth ysgrifennu ei e-bost yn gredadwy, roedd o wedi gweithredu'n gyflym i dynnu ei wrthwynebiad yn ôl pan godwyd pryderon ac ni chafodd ei weithredoedd effaith niweidiol ar y cais cynllunio, a gafodd ei ganiatáu.	• Dylai Aelodau gysidro os ydyn nhw yn gweithredu mewn swyddogaeth gyhoeddus neu bersonol • Mae Aelodau angen bod yn hyderus eu bod yn deall y gwahaniaeth rhwng diddordebau personol a diddordebau personol sy'n rhagfarnu • Mae canlyniad y mater hwn yn dangos faint o bwyslais mae'r Ombwdsmon yn ei roi ar Aelodau yn cymryd camau lliniarol h.y. dangos eu bod yn edifar ac ymddiheuro am eu gweithredoedd.

Enw'r Cyngor	**Crynodeb o'r Gŵyn**	**Rhan Berthnasol o'r Côd**	**Crynodeb o'r Penderfyniad**	**Canlyniadau**
Cyngor Cymuned Llanbedrog	Honiad fod Cynghorydd wedi torri'r Côd drwy fethu â gadael yr ystafell pan oedd ei gais cynllunio'n cael ei drafod mewn cyfarfod o'r Cyngor Cymuned. Roedd y Cynghorydd wedi datgan diddordeb ac ni chymerodd ran yn y drafodaeth, ond ni adawodd y cyfarfod, a thrwy hynny roedd yn torri'r Côd gan fod ei ddiddordeb yn un oedd yn rhagfarnu.	Paragraffau 10, 11 a 12 mewn perthynas â diddordebau personol a diddordebau personol sy'n rhagfarnu.	• Dim angen cymryd camau mewn perthynas â'r gŵyn. • Wrth beidio gadael yr ystafell roedd y Cynghorydd yn torri'r Côd Ymddygiad ond roedd hynny'n cael ei liniaru ar y sail nad oedd y Cynghorydd wedi cymryd rhan yn y drafodaeth ac, oherwydd fod yr eitem yn un mor fyr, ychydig iawn o gyfle fyddai'r Cynghorydd wedi'i gael i adael. • Hefyd, nid y Cyngor Cymuned oedd yn gyfrifol am wneud y penderfyniad terfynol ar faterion cynllunio ac felly ni chafodd gweithredoedd y Cynghorydd fawr o effaith.	• Mae Aelodau angen bod yn hyderus eu bod yn deall y gwahaniaeth rhwng diddordebau personol a diddordebau personol sy'n rhagfarnu
Cyngor Cymuned Abertyleri a Llanhiledd	Cwyn fod Cynghorydd wedi trefnu i swm o arian, a fwriadwyd ar gyfer y Cyngor Cymuned, gael ei dalu i brosiect cymunedol. Roedd y Cynghorydd yn Gadeirydd ar y Cyngor Cymuned a'r prosiect	Paragraffau 6(1)(a), 7(b)(ii) a 7(b)(iv) – dwyn anfri ar ei swydd, defnyddio adnoddau'r	• Nid oedd angen cymryd unrhyw gamau mewn perthynas â'r gŵyn ar sail prawf diddordeb cyhoeddus.	• Mae sawl Aelod CSYM efo rôl mewn gwahanol fudiadau ac angen bod yn ofalus wrth gysidro

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canlyniadau
	cymunedol. Penderfynwyd nad oedd gan y Cyngor hawl cyfreithiol i dderbyn yr arian ac o'r herwydd nid oedd modd ei ystyried fel adnoddau'r Cyngor; felly bodlonwyd paragraff 7. Fodd bynnag, roedd yr Ombwdsmon yn ystyried fod y Cynghorydd wedi torri paragraff 6(1)(a) o bosib oherwydd ei fod wedi dwyn anfri ar ei swydd neu'r awdurdod gan iddo ymddwyn yn amhriodol yn y modd yr oedd o wedi cael yr arian ar gyfer y prosiect drwy roi'r argraff ei fod yn gweithredu ar ran y Cyngor.	awdurdod.	• Roedd y Cadeirydd yn amhrofiadol ac yn credu, ar gam, ei fod yn gweithredu er budd y cyhoedd. Nid oedd wedi elwa'n bersonol o ganlyniad i'w weithredoedd.	oes ganddo/ganddi ddiddordeb personol sy'n rhagfarnu sy'n ei atal/ei hatal rhag cymryd rhan yn y mater dan sylw. • Dylai Aelodau hefyd gysidro os ydi'r caniatâd arbennig sydd wedi ei gynnwys yn y Côd Ymddygiad yn gymwys o dan yr amgylchiadau.
Cyngor Cymuned Llai	Cwynodd aelod o'r cyhoedd fod Cynghorydd wedi methu â datgan diddordeb personol a'i fod wedi cymryd rhan mewn trafodaeth am gais cynllunio a oedd yn effeithio ar safle cangen sefydliad elusennol yn Llai. Mae'r Cynghorydd yn Ysgrifennydd Pwyllgor Cymdeithasol y Clwb Cymdeithasol sydd â thrwydded i weithredu o safle'r sefydliad elusennol.	Paragraffau 11(1) a 14(1)(a)(ii) - Diddordebau personol a diddordebau personol sy'n rhagfarnu.	• Roedd tystiolaeth i awgrymu fod y Côd wedi'i dorri. Roedd diddordeb personol y Cynghorydd yn un oedd yn rhagfarnu a dylai fod wedi gadael y cyfarfod pan oedd y mater yn cael ei drafod. • Fodd bynnag, roedd amgylchiadau lliniarol yn bodoli megis y ffaith nad	• Mae sawl Aelod CSYM efo rôl mewn gwahanol fudiadau ac angen bod yn ofalus wrth gysidro oes ganddo/ganddi ddiddordeb personol sy'n rhagfarnu sy'n ei atal/ei hatal rhag cymryd rhan yn y mater dan sylw. • Dylai Aelodau hefyd

Tudalen 45

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canlyniadau
	Roedd y Cyngor wedi pleidleisio'n unfrydol i wrthwynebu'r cais cynllunio. Nid oedd y Cynghorydd wedi datgan diddordeb personol na diddordeb personol sy'n rhagfarnu. Hyd yn oed pan gafodd ei gyfweld gan yr Ombwdsmon, nid oedd y Cynghorydd yn ystyried bod angen iddo ddatgan diddordeb a gadael y cyfarfod.		y Cyngor oedd yr awdurdod oedd yn gwneud y penderfyniad, ond yn hytrach yn ystyried y cais fel ymgynghorai; ni fyddai'r Cynghorydd yn elwa'n bersonol o'r canlyniad; ac roedd rôl y Cynghorydd gyda'r Cyngor a'r Pwyllgor Cymdeithasol yn ddigon annibynnol o'i gilydd i liniaru'r effaith. Nid oedd angen gweithredu pellach. • Wrth dderbyn datganiadau tystion gan yr aelodau eraill, roedd yr Ombwdsmon yn pryderu ynglŷn â'r dryswch ymddangosiadol ymysg cynghorwyr yn gyffredinol ynglŷn â diddordebau personol, ac roedd yn ystyried y byddai hyfforddiant ychwanegol yn ymateb i hynny.	gysidro os ydi'r caniatâd arbennig sydd wedi ei gynnwys yn y Côd Ymddygiad yn gymwys o dan yr amgylchiadau.

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
CYFARFOD:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Adroddiad Blynyddol Pwyllgor Safonau gan y Cadeirydd**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Darparu copi o'r Adroddiad Blynyddol i aelodau a gwybodaeth am y gwaith i'w gyflawni yn 2018/19**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@ynysmon.gov.uk** **01248 752586**

A CEFNDIR

1 Mae'n ofynnol i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau ddarparu Adroddiad Blynyddol i'r Cyngor. Cyflwynwyd Adroddiad y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2018/19 i'r Cyngor ar 15 Mai 2018.

2 Cyflwynir copi o'r Adroddiad yn **Atodiad 1**.

3 Mae'r Adroddiad yn manylu ar y gwaith a gyflawnwyd gan y Pwyllgor yn ystod 2017/18 ac yn cynnwys rhaglen waith ar gyfer 2018/19.

B ARGYMHELLIAD

1 Gofynnir i'r Pwyllgor nodi'r wybodaeth a gynhwysir yn **Atodiad 1**.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CYFARFOD:	Cyngor Sir
DYDDIAD:	15 Mai 2018
TEITL:	Adroddiad Blynyddol Cadeirydd y Pwyllgor Safonau
ADRODDIAD GAN:	Michael Wilson, Cadeirydd y Pwyllgor Safonau ac Aelod Annibynnol o'r Pwyllgor Safonau
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Adrodd ar Weithgareddau'r Pwyllgor Safonau yn 2017/18 a gofyn i'r Cyngor gymeradwyo Rhaglen y Pwyllgor ar gyfer 2018/19
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball, Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro (est 2568)

Rhagarweiniad

1. Mae'r Pwyllgor Safonau yn bwyllgor statudol ac arno 9 aelod (2 Gynghorydd Sir, 5 Aelod Annibynnol a 2 Aelod Cyngor Cymuned).

2. Cafodd swydd wag achlysurol ar gyfer aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau ei llenwi drwy broses agored a chystadleuol a gynhaliwyd gan Banel Dethol Pwyllgor Safonau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn. Penodwyd aelod newydd ar 12 Rhagfyr, 2017. Daw tymor Mr John Robert Jones i ben ar 11 Rhagfyr 2025. Daw tymor y pedwar aelod annibynnol arall i ben ar 17 Rhagfyr 2019.

   Fel rhan o'r broses ddethol, cytunwyd y dylai Ms Sarah Laing Gibbens gael ei phenodi'n awtomatig pe bai swydd wag arall achlysurol ar gyfer aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau yn codi yn ystod y deuddeg mis nesaf a hynny heb yr angen am broses recriwtio bellach, ar yr amod bod yr ymgeisydd yn parhau i fod yn gymwys ar gyfer y rôl, ac yn amodol ar dderbyn geirdaon boddhaol cyn y penodiad.

3. Penodwyd dau gynrychiolydd o'r Cynghorau Tref a Chymuned yn ystod y flwyddyn hefyd. Penodwyd y Cynghorydd Iorwerth Roberts o Gyngor Cymuned Bryngwran a'r Cynghorydd Keith Roberts o Gyngor Cymuned Bae Trearddur ar 12 Rhagfyr 2017 am y cyfnod hyd at yr etholiad llywodraeth leol nesaf neu hyd at gyfnod pan nad yw'r aelodau a benodwyd yn aelodau mwyach o Gyngor Cymuned, p'un bynnag sy'n digwydd gyntaf.

4. Ailbenodir aelodau'r Cyngor Sir yn flynyddol gan y Cyngor.

5. Mae gan y Pwyllgor Safonau (ymhlith eraill) y rolau a'r swyddogaethau canlynol mewn perthynas â Chynghorwyr Sir a Chynghorwyr Tref / Cymuned: -
   (a) hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan Gynghorwyr;
   (b) cynorthwyo Cynghorwyr i lynu wrth eu Cod Ymddygiad
   (c) cynghori, hyfforddi, neu drefnu i hyfforddi Cynghorwyr;
   (ch) ystyried ceisiadau am ganiatadau arbennig;

(d) ymdrin ag unrhyw atgyfeiriadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC), neu Banel Dyfarnu Cymru (sef y Pwyllgor Safonau cenedlaethol i bob pwrpas).

Cefndir

6. Yn ei gyfarfod ar 23 Mai 2017, penderfynodd y Cyngor Sir gymeradwyo Rhaglen y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2017/2018. Roedd y Rhaglen wreiddiol yn nodi'r meysydd gwaith arfaethedig, yr amserlen a'r adnoddau ar eu cyfer. Atgynhyrchir y ddogfen hon yn **ATODIAD B** yr Adroddiad hwn ac fe'i diweddarwyd i gynnwys y gwaith sydd wedi'i gyflawni ers hynny yn erbyn yr amcanion a osodwyd yn wreiddiol.

7. Mae **ATODIAD C** yr Adroddiad hwn yn cynnwys Rhaglen y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2018/2019, a gyflwynir ar gyfer cymeradwyaeth y Cyngor.

Sylwadau'r Cadeirydd

8. Hoffai'r Cadeirydd ddiolch i'r Pwyllgor am ei gyfraniadau ymroddedig trwy gydol y flwyddyn, i gydnabod cefnogaeth a chyngor y swyddogion sy'n cynorthwyo'r Pwyllgor, a diolch i aelodau'r Cyngor Sir am eu parodrwydd i ymgysylltu â gwaith y Pwyllgor.

8.1 Cwynion

Yn 2016, roedd y Pwyllgor yn falch o fedru dweud wrth y Cyngor: "ei fod wedi treulio llai o amser yn cynnal gwrandawiadau, neu'n mynychu cyfarfodydd / cyfryngu yn deillio o achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad." Unwaith eto, fel y cofnodwyd yn 2017, mae'r duedd gyffredinol hon yn parhau.

Mae'r Pwyllgor Safonau yn derbyn adroddiadau bob chwarter ac yn ei gyfarfodydd arferol sy'n darparu gwybodaeth ystadegol am nifer a statws cwynion mewn perthynas â'r Cod Ymddygiad a gyflwynwyd i'r OGCC yn erbyn (a) Aelodau CSYM a (b) Aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned. Yng nghyfarfod diweddaraf y Pwyllgor, ar 14 Mawrth 2018, nodwyd, o blith holl aelodau ein Cynghorau Tref, Cynghorau Cymuned a Chyngor Sir, mai dim ond un mater yr adroddwyd arno a bod OGCC wedi cadarnhau na fyddai'n ymchwilio ymhellach i'r mater hwnnw.

Mae'r Pwyllgor yn parhau i gredu bod hunanreoleiddio'n gweithio a bod adrodd i OGCC ar ychydig o gwynion, pan fo hynny'n angenrheidiol ac yn briodol, yn arwydd o fudiad sy'n gwerthfawrogi'r gwahaniaeth rhwng y taro a'r gwrthdaro mewn gwleidyddiaeth a materion a allai fod yn fwy difrifol ac sydd efallai angen ymchwiliad annibynnol iddynt. Mae'r Pwyllgor o'r farn bod nifer a lefel y cwynion i OGCC yn arwydd o iechyd corfforaethol da.

8.2 Cyfarfodydd

Hon oedd y flwyddyn lawn gyntaf i'r Pwyllgor gyfarfod ddwywaith y flwyddyn yn unig (yn hytrach na'n chwarterol fel yr oedd dan y trefniant blaenorol). Mae hyn yn parhau i fod yn fwy aml na'r gofyniad statudol sy'n nodi bod raid i bwyllgorau safonau gyfarfod o leiaf unwaith bob blwyddyn.

Mae'n ymddangos bod yr amlder hwn wedi gweithio'n dda ac mae'r rhaglenni yn y ddau gyfarfod ffurfiol a gynhelir bob blwyddyn yn parhau i fod yn briodol.

Wrth gwrs, gellir galw cyfarfodydd arbennig i sicrhau cydymffurfiaeth gydag unrhyw rwymedigaethau statudol a gellir parhau i gynnal cyfarfodydd anffurfiol yn unol â gofynion busnes. Yn wir, mae hyn wedi digwydd gyda chynnal 2 gyfarfod o'r Panel Caniatâd Arbennig yn ystod y flwyddyn a 3 chyfarfod o'r Panel Dethol. Cynhaliwyd cyfarfodydd anffurfiol eraill hefyd yn ôl yr angen.

8.3 Caniatâd Arbennig

Gall y Pwyllgor Safonau ryddhau caniatadau arbennig, mewn rhai amgylchiadau a ddiffinnir gan statud, lle na fyddai'r Aelod fel arall yn gallu cymryd rhan mewn trafodaeth neu benderfyniad oherwydd diddordeb personol (rhagfarnus) sylweddol. Efallai y bydd y Pwyllgor Safonau mewn sefyllfa weithiau i oresgyn y diddordeb rhagfarnus hwnnw os bodlonir rhai amodau. Mae'r Rheoliadau ar Ganiatâd Arbennig yn gymwys i Gynghorwyr Sir a Chynghorwyr Tref a Chymuned.

Y llynedd, adroddwyd bod y Pwyllgor Safonau wedi cylchredeg cyngor pellach i'r Aelodau am ganiatâd arbennig a bod hyn wedi cael ei ailadrodd mewn sesiwn hyfforddiant, a gynhaliwyd ar 18 Mai 2017. Cylchredwyd nodyn briffio ar Ganiatâd Arbennig i Glercod Cynghorau Tref a Chymuned hefyd ar 06.03.2017.

Yn 2017/2018, rhoddodd y Pwyllgor Safonau bedwar caniatâd arbennig. Roedd dau ohonynt yn ganiatâd arbennig cyffredinol ar gyfer yr holl aelodau a oedd yn disodli caniatadau a oedd wedi dod i ben yn awtomatig ar ôl yr etholiad llywodraeth leol ym mis Mai 2017 a rhyddhawyd dau ohonynt yn dilyn ceisiadau gan Gynghorydd Sir a Chynghorydd Cymuned.

Dylai'r aelodau hynny sydd wedi cael caniatâd arbennig nodi y bydd yn rhaid iddynt ddatgan diddordeb personol a chadarnhau eu bod yn dibynnu ar y caniatâd a roddwyd iddynt ar ddyddiad penodol.

Argymhellir bod pob Cynghorydd Sir a Chynghorwyr Tref a Chymuned yn ystyried a allai cais am ganiatâd arbennig fod yn briodol iddyn nhw dan rai amgylchiadau.

8.4 Datblygiad Personol

Mae'r Pwyllgor Safonau yn argymell i'r holl Aelodau eu bod yn ymgysylltu â'r Rhaglen Hyfforddi a Datblygu a gynigir gan y Cyngor Sir a'u bod yn derbyn y cynnig o Adolygiadau Datblygiad Personol gyda'u Harweinyddion Grwpiau.

8.5 Hyfforddiant

Yn dilyn ymlaen o'r pwynt uchod, mynychais un o dair sesiwn hyfforddiant a drefnwyd gan CLlLC ym mis Tachwedd 2017 ar gyfer Cynghorwyr a oedd newydd eu hethol ac roeddwn yn siomedig iawn gyda’r gynrychiolaeth o blith Aelodau Ynys Môn. Roedd yn gwrs addysgiadol iawn a rhoddodd Mark Drakeford AC (Ysgrifennydd Cabinet Llywodraeth Leol ar y pryd) gyflwyniad yno. Byddwn eto'n ailadrodd argymhelliad y Pwyllgor Safonau yn 8.4 uchod bod yr Aelodau'n cymryd rhan yn y Rhaglen Hyfforddi a Datblygu a gynigir gan y Cyngor Sir.

8.6 Cofrestrau Diddordebau Aelodau

Y llynedd adroddwyd bod y Pwyllgor Safonau wedi cynnal adolygiad o sampl o’r cofrestrau sengl o ddiddordebau aelodau a gedwir yn y Cynghorau Tref a Chymuned. Bwriad hyn oedd cynorthwyo'r cynghorau newydd i sicrhau cydymffurfiaeth ar ôl Mai 2017.

Fodd bynnag eleni, dychwelodd y Pwyllgor Safonau at ei dasg o gynnal adolygiad blynyddol o’r tair cofrestr o ddiddordebau’r Cynghorwyr Sir. Roedd hyn yn arbennig o bwysig eleni oherwydd y byddai'n darparu darlun am y flwyddyn ers ethol rhai Aelodau newydd ac ail-ethol Aelodau eraill.

Roedd y Pwyllgor yn pryderu bod angen o hyd i nifer o aelodau adolygu eu rhag-ddatganiadau yn y "gofrestr sefydlog", gan fod rhai cofnodion yn anghyflawn neu’n aneglur. Codwyd y pryderon hyn yn ystod y blynyddoedd blaenorol, mewn nodiadau cynghori cyffredinol a anfonwyd at bob aelod, yn arbennig mewn perthynas â materion penodol yn ymwneud ag aelodaeth o gyrff allanol a diffyg eglurder o ran lleoliad tir / eiddo ym mherchnogaeth rhai aelodau. Er mwyn lliniaru rhai o'r problemau sydd wedi'u nodi mewn perthynas â'r ffurflenni cyn-gofrestru (sef eu bod yn anghyflawn / ddim yn gyfredol), bydd aelod o'r tîm TGCh ar gael am sesiwn galw heibio am awr yn Siambr y Cyngor cyn pob un o'r pedwar cyfarfod arferol o'r Cyngor am y 12 mis nesaf. Yn ystod y sesiynau hynny, gall Aelodau fanteisio ar hyfforddiant pellach ar sut i ddiweddaru'r ffurflenni ar-lein.

Gellid gwella datganiadau a wneir gan rai Aelodau mewn cyfarfodydd pe bai'r Aelodau'n cwblhau'r ffurflen yn llawn ac yn darparu digon o wybodaeth mewn perthynas â'r diddordeb a’r modd y mae’n berthnasol i’r eitem ar y rhaglen.

Mae hyfforddiant hefyd wedi'i nodi fel maes y mae angen ei wella yn achos rhai ynghyd â sicrhau mynediad yn rhwyddach i’r wybodaeth sydd ar gael i’r cyhoedd. Felly, gwnaed rhai newidiadau i'r wefan ac fe’u trafodwyd mewn sesiwn friffio gydag Aelodau ar 3 Mai 2018; nid yw'r wybodaeth yn newydd, ond mae llwybrau newydd wedi cael eu sefydlu i’r ffynonellau gwybodaeth hyn o dudalen bywgraffiad pob Aelod.

Yn dilyn yr adolygiad, mae rhai aelodau unigol wedi derbyn negeseuon e-bost personol gan y Pwyllgor Safonau gydag argymhellion mewn perthynas â rhywfaint o'r wybodaeth a gyhoeddwyd. Anfonwyd e-bost yn manylu ar gasgliadau cyffredinol yr adolygiad i'r holl Aelodau **(ATODIAD A)** .

Eleni, bwriad y Pwyllgor yw adolygu sampl o'r cofrestrau a gedwir gan Gynghorau Tref / Cymuned (fel y llynedd) ac adroddir ar y canfyddiadau cyffredinol i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned yn ddiweddarach eleni. Bydd yn ddiddorol gweld a yw'r safonau wedi cael eu cynnal neu wedi gwella ers yr adolygiad diwethaf yn 2016/2017.

ARGYMHELLIAD: -

1. Nodi'r Rhaglen a gyflawnwyd gan y Pwyllgor Safonau rhwng Ebrill 2017 a mis Mai 2018 fel y'i gwelir yn **ATODIAD B.**

2. Cymeradwyo Rhaglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2018/2019 fel y'i hamlinellir yn **ATODIAD C.**

ENCLOSURE A

Annwyl Aelod,

Ac eithrio yn 2016/17, pan oedd y Pwyllgor Safonau yn canolbwyntio ei ymdrechion ar Gofrestr Diddordebau’r Cynghorau Tref a Chymuned, mae'r Pwyllgor Safonau yn cynnal adolygiad blynyddol o'r Cofrestrau mewn perthynas â datganiadau o ddiddordebau gan Aelodau a gedwir gan y Cyngor. Mae'r Pwyllgor Safonau'n credu mai ei rôl yw cynorthwyo Aelodau i gydymffurfio â'u dyletswyddau, nid i chwilio am gamgymeriadau a gobeithiwn y bydd yr argymhellion o’r adolygiad yn ddefnyddiol.

Diolch am eich cefnogaeth a'ch cymorth gyda'r adolygiad, ac am ddiweddaru eich ffurflenni lle bo angen cyn cynnal yr adolygiad. Roedd yr wybodaeth a adolygwyd yn cynnwys: -

- Y Gofrestr Sefydlog
- Datganiadau a wnaed mewn cyfarfodydd
- Cofrestr Rhoddion a Lletygarwch
- Adroddiadau Blynyddol yr Aelodau
- Rhaglenni a Chofnodion Cyfarfodydd
- Hyfforddiant a gynigir gan y Cyngor a Chofnod Hyfforddi pob aelod
- Rhestr Cyrff Allanol

Yn dilyn adolygiad eleni, mae'r Pwyllgor yn gofyn i chi roi sylw dyladwy i'w gasgliadau cyffredinol fel a ganlyn: -

<u>Y Gofrestr Sefydlog</u>

1. Fe fyddem yn atgoffa Aelodau yn benodol i sicrhau bod eu cyfeiriadau a’u daliadau tir wedi'u disgrifio'n glir yn adran 1.6 y gofrestr. Os nad oes gan Aelod ddiddordeb mewn unrhyw dir, dylent nodi 'Dim' neu 'Dim Diddordebau' ar y gofrestr.

2. Mae hefyd yn bwysig bod Aelodau'n datgelu eu haelodaeth o gyrff cyhoeddus, elusennau a chymdeithasau cyhoeddus eraill. Dylai aelodau nodi enw a chyfeiriad llawn y sefydliadau / elusennau y maent yn aelodau ohonynt. Dylai'r Aelodau hefyd fanylu ar eu statws yn y sefydliad hwnnw.

3. Mae anghysonderau hefyd o ran aelodaeth o sefydliadau allanol rhwng y rhai a restrir gan y Cyngor a'r rhai a ddatganwyd gan aelodau unigol; nid ydynt bob amser yn cael eu cofnodi ar y ffurflenni er eu bod wedi'u rhestru ar "flaen dudalen" pob Aelod. Mae blaen dudalennau Aelodau i'w gweld yn -

http://democratiaeth.ynysmon.gov.uk/mgUserInfo.aspx?UID=650&LLL=1

4. Pan mae Aelodau'n datgan diddordeb mewn busnes, dylent ddarparu digon o wybodaeth ynghylch yr hyn y mae’r diddordeb busnes yn ei olygu.

5. Atgoffir aelodau o'r gofyniad statudol i ddiweddaru'r Gofrestr Sefydlog o fewn 28 diwrnod i unrhyw newidiadau ddigwydd.

6. Er mwyn lliniaru'r problemau sydd wedi'u nodi mewn perthynas â'r ffurflenni cyn-gofrestru (ddim yn gyfredol / anghyflawn), mae'r Pwyllgor Safonau wedi cwrdd â chynrychiolwyr o'r Gwasanaeth TGCh i'w trafod. Noder y bydd aelod o'r tîm TGCh ar gael am sesiwn galw heibio am awr yn Siambr y Cyngor cyn pob un o'r pedwar cyfarfod cyffredin o'r Cyngor am y 12 mis nesaf. Cynhelir y sesiwn galw heibio gyntaf yn Lolfa’r Aelodau fore Ddydd Mawrth, Mai 15fed 2018 rhwng 9.30yb a 10.30yb. Yn ystod y sesiwn, gallwch fanteisio ar hyfforddiant pellach ar sut i ddiweddaru'r ffurflenni ar-lein. Y gobaith yw y bydd hon yn ffordd o’ch cynorthwyo chi fel Aelodau i gydymffurfio â'ch dyletswyddau statudol yn unol â'r Cod Ymddygiad.

<u>Datgan diddordebau mewn cyfarfodydd</u>

1. Pan fydd Aelodau'n ticio'r blwch i ddatgan diddordeb, rhaid iddynt hefyd nodi manylion y diddordeb hwnnw. Rhaid i natur y diddordeb ac a yw'r diddordeb hwnnw yn ddiddordeb personol neu’n un sy'n rhagfarnu fod yn amlwg ar y ffurflen.

2. Mae angen mwy o eglurder mewn perthynas â'r wybodaeth a ddarperir gan yr Aelodau ynghylch natur y diddordeb a’r modd y mae'n ymwneud â'r eitem ar yr agenda.

3. Os yw'r Aelodau'n ansicr a oes ganddynt ddiddordeb y mae angen ei ddatgan mewn cyfarfodydd, dylent geisio cyngor er mwyn osgoi anghysonderau yn y datganiadau a wneir.

4. Mae aelodau weithiau yn datgan diddordebau ar lafar mewn cyfarfodydd ond nid ydynt yn cwblhau'r gwaith papur. Mae angen cwblhau'r ffurflen ar gyfer datganiadau o ddiddordeb ym mhob cyfarfod lle datgenir diddordeb o'r fath ar lafar, oherwydd nid yw datganiadau llafar o ddiddordeb yn ddigonol ynddynt eu hunain.

<u>Cofrestr Rhoddion a Lletygarwch</u>

Ychydig iawn o ddatganiadau sy'n cael eu gwneud mewn perthynas â rhoddion a lletygarwch a gwahoddir Aelodau i ail-ymgyfarwyddo eu hunain â’r [Protocol Rhoddion a Lletygarwch]

<u>Hyfforddiant</u>

Mae'r Pwyllgor Safonau wedi sylwi bod nifer o Aelodau wedi methu â mynychu digon o hyfforddiant eleni.

Ar adeg yr adolygiad, nid oedd 5 Aelod wedi mynychu hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad ers yr etholiad ym mis Mai 2017, er gwaethaf cael eu gwahodd i hyfforddiant o'r fath. Mae hyn yn achosi llawer o bryder. Rwyf wedi cysylltu â'r unigolion hynny yn uniongyrchol.

Roedd y Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn anodd llywio trwy'r wybodaeth berthnasol, yn enwedig mewn perthynas â hyfforddi Aelodau. Felly mae ymholiadau'n parhau o ran gwella'r wybodaeth sydd ar gael ar gyfer mynychu sesiynau hyfforddi a chyfarfodydd cyrff allanol, a sut y gall y cyhoedd weld y wybodaeth honno.

Gofynnwyd am eglurder hefyd mewn perthynas â'r hyfforddiant cynllunio a’r hyfforddiant diogelu gorfodol y mae'n rhaid i'r Aelodau eu mynychu.

<u>Aelodaeth a Phresenoldeb ar Gyrff Allanol</u>

Noder os gwelwch yn dda y gofynnwyd i Arweinyddion Grwpiau fonitro aelodaeth yr Aelodau o gyrff allanol a’u presenoldeb yng nghyfarfodydd y cyrff hynny. Gofynnwyd iddynt hefyd sicrhau bod yr Aelodau'n darparu adborth priodol ar y materion a godwyd ynddynt.

Mae'r canfyddiadau hyn yn nodi casgliadau cyffredinol yr adolygiad. Mae rhai Aelodau unigol wedi derbyn negeseuon e-bost personol gan y Pwyllgor Safonau gydag argymhellion ar gyfer adolygu / diweddaru / esbonio peth o'r wybodaeth a gyhoeddwyd. Lle ystyriwyd bod hynny'n angenrheidiol, gofynnwyd i rai Aelodau gyfarfod â mi. Yn y llythyrau, rydym wedi gofyn am ymatebion. Lle na dderbyniwyd ymatebion, cofiwch y byddwn yn codi'r mater gyda'ch Arweinyddion Grwp.

Mae'r Pwyllgor yn gwerthfawrogi eich bod chi i gyd yn brysur iawn ac yn ymwybodol mai dim ond un o nifer o dasgau y mae'n rhaid i chi fynd i'r afael â nhw yw hon. Fodd bynnag, gobeithiwn y bydd yr argymhellion uchod yn cynorthwyo i arbed amser i'r Aelodau oherwydd bydd gwella safon y ffurflenni, gobeithio, yn osgoi beth allai fod yn gwynion di-sail sy’n draul ar amser pawb.

Cofion,

Dear Member,

Apart from in 2016/17, when the Standards Committee concentrated its efforts on the Town and Community Councils’ Register of Interests, the Standards Committee conducts an annual review of the Registers in respect of declarations of interests by Members which

are held by the Council. The Standards Committee believe its role is to assist Members to comply with their duties, not to look for errors and we hope that you will find the recommendations from the review helpful.

Thank you for your support and assistance with the review, and for updating your forms where necessary prior to the review being conducted. The information reviewed included:-

- The Standing Register
- Declarations made in meetings
- Gifts & Hospitality Register
- Members Annual Reports
- Agenda and Minutes of Meetings
- Training offered by the Council and each member's Training Record
- Outside Bodies list.

Following this year's review, the Committee asks that you have due regard to its general findings, which are as follows:-

The Standing Register

1. We would remind Members specifically to ensure that their addresses and land holdings are clearly described in section 1.6 of the register. If a Member has no interest in land they should enter 'None' or 'No Interest' on the register.

2. It is also important that Members disclose their membership of other public bodies, charities and associations. Members should provide the full name and address of organisations/charities of which they are members. Members should also detail their status within that organisation.

3. There are also inconsistencies in terms of membership of external organisations between those listed by the Council and those declared by individual members; they are not always recorded on the forms although they are listed on every Member's "front page". Members "front page" can be found at - http://democracy.anglesey.gov.uk/mgMemberIndex.aspx?LLL=0

4. Where Members are declaring a business interest they should provide sufficient information on what the business interest is.

5. Members are reminded of the statutory requirement to update the Standing Register within 28 days of any changes occurring.

6. In order to alleviate the problems which have been identified in relation to the pre-registration forms (being out of date / incomplete), the Standards Committee has met with representatives from the ICT Service to discuss. Please note that a member of the ICT team will be available for an hour's drop-in session in the Council Chamber before each of the four ordinary meetings of the Council for the next 12 months. The first drop-in session will be held in the Members' Lounge between 9.30am and 10.30am on Tuesday 15th May 2018. During the session you can take advantage of further training on how to update the online forms. It is hoped that this is a way of assisting you as Members to comply with your statutory duties in accordance with the Code of Conduct.

<u>Declaration of interests in meetings</u>

1. When Members are ticking the box to declare an interest they must also provide details of that interest. Both the nature of the interest and whether that interest is a personal or a prejudicial interest must be evident on the form.

2. Greater clarity is required in respect of the information supplied by Members regarding the nature of the interest and how it relates to the item on the agenda.

3. If Members are unsure as to whether they have a declarable interest in meetings they should seek advice in order to avoid inconsistencies in the declarations being made.

4. Members occasionally declare an interest orally at meetings but do not complete the paperwork. The form needs to be completed for declarations of interest at every meeting where such an interest is declared orally, as oral declarations of interests alone are not sufficient.

<u>Register of Gifts and Hospitality</u>

Few declarations are made with regard to gifts and hospitality and Members are invited to re-familiarise themselves with the Protocol of Gifts and Hospitality

<u>Training</u>

The Standards Committee has observed that several Members have failed to attend sufficient training this year.

At the time of review, 5 Members had not attended training on the Code of Conduct since the election in May 2017, despite being invited to such training. This causes much concern. I have contacted those individuals directly.

The Standards Committee considered that to navigate through the relevant information, particularly in relation to Members' training, was difficult. Enquiries are therefore ongoing in terms of improving the information available for attendance at training sessions and in meetings of outside bodies, and how that information may be viewed by the public.

Clarity has also been sought in relation to the compulsory planning training and safeguarding training which Members must attend.

<u>Membership and Attendance on Outside Bodies</u>

Please note that Group Leaders have been requested to monitor Members' membership and attendance at meetings of outside bodies. They have also been requested to ensure Members are providing appropriate feedback on matters raised therein.

These findings set out the general conclusions of the review. Some individual Members have received personal emails from the Standards Committee with recommendations for review / updating / explaining some of the information which has been published. Where it was considered necessary, some Members have been requested to meet with me. In the letters, we have asked for responses. Where responses have not been received, please be aware that we will be raising the matter with your Group Leaders.

The Committee appreciates that you are all very busy and is aware that this task is only one of a number that you have to address. However, we hope that the above recommendations will assist in saving time for Members as improving the standard of the forms will hopefully avoid what may potentially be groundless and time consuming complaints.

Regards,

Mike Wilson

Cadeirydd y Pwyllgor Safonau / Chair of the Standards Committee.
Cyngor Sir Ynys Môn / The Isle of Anglesey County Council

ATODIAD B

RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR SAFONAU – MAI 2017 I EBRILL 2018

		AMSERLEN	ADNODDAU	STATWS AR DDIWEDD Y FLWYDDYN
1.	Cynnal gwrandawiadau i achosion honedig o dorri'r Côd Ymddygiad igan Gynghorwyr Sir a Chynghorwyr Tref a Chymuned yn dilyn eu cyfeirio gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC)	• Fel a phryd y derbynnir atgyfeiriadau ac yn unol â'r dangosydd perfformiad	• Swyddog Monitro	• Dim cyfeiriadau
2.	Cynnal gwrandawiadau i geisiadau am Ganiatâd Arbennig gan Gynghorwyr Sir a chan Gynghorwyr Tref / Cymuned	• Fel a phryd y derbynnir atgyfeiriadau ac yn unol â'r dangosydd perfformiad	• Swyddog Monitro	• Cais am ganiatâd arbennig gan y Cynghorydd Carwyn Jones; cynhaliwyd cyfarfod ar 18.07.2017. Roedd y caniatâd arbennig ym ymwneud â thri o ddiddordebau personol a oedd gan y Cynghorydd, dau ohonynt yn rhagfarnus, mewn perthynas â strategaeth y Cyngor ar ddyfodol addysg yn y tymor canol a'r tymor hir ar yr Ynys, ac yn benodol yn ward Seiriol. Rhoddwyd y caniatâd arbennig i'r Cynghorydd Jones ar y telerau a nodwyd yn y cofnodion. Mae'r caniatâd arbennig yn ddilys tan 8 Mai 2022. • Cyflwynwyd cais am ganiatâd cyffredinol gan y Swyddog Monitro ar ran Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn ym Mai 2017 neu ar unrhyw adeg yn ystod tymor y Cyngor hyd at fis Mai 2022, ac fe gynhaliwyd y cyfarfod ar

				13.09.2017. Roedd y cais yn ymwneud â’r Is-bwyllgor Indemniadau. Rhyddhawyd yr un caniatâd arbennig ar gyfer yr un mater ac yn yr un ffordd ym mis Medi 2013. Rhoddwyd y caniatâd arbennig a bydd yn weithredol am weddill tymor y Cyngor hwn. • Cais am ganiatâd arbennig gan Gynghorydd Roger Dobson o Gyngor Cymuned Llanbadrig. Cynhaliwyd y cyfarfod ar 14.03.2018. Roedd y caniatâd arbennig yn ymwneud â diddordeb personol y Cynghorydd sydd hefyd yn rhagfarnus, mewn perthynas ag eiddo y mae’n berchen arno ac agosrwydd yr eiddo hwnnw at safle datblygu Wylfa Newydd. Rhoddwyd y caniatâd arbennig i’r Cynghorydd Dobson ar y telerau a nodwyd yn y cofnodion. Mae’r caniatâd arbennig yn ddilys am weddill tymor y Cynghorydd yn y swydd. • Cyflwynwyd cais am ganiatâd cyffredinol gan y Swyddog Monitro ar ran Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn ym Mai 2017 neu ar unrhyw adeg yn ystod tymor y Cyngor hyd at fis Mai 2022, ac fe gynhaliwyd y cyfarfod ar 14.03.2018. Roedd y cais yn ymwneud ag unrhyw benderfyniadau yn y dyfodol ar ffioedd ysgol. Rhyddhawyd caniatâd arbennig

				cyffredinol tebyg ar yr un telerau yn 2015. Rhoddwyd y caniatâd arbennig a bydd yn weithredol am weddill tymor y Cyngor hwn, h.y. hyd at fis Mai 2022.
3.	Cyflawni swyddogaeth ymgynghorol mewn perthynas â materion sy'n codi dan Brotocol Datrysiad Lleol y Cyngor	• Fel a phryd y derbynnir cais	• Swyddog Monitro	• Dim ceisiadau
4.	Goruchwylio hyfforddiant a datblygiad ar y Côd Ymddygiad i Aelodau yn unol â pharagraff 2.6 y Côd.	• Yn barod ar gyfer Mai 2018	• Swyddog Monitro	CYNGHORAU TREF A CHYMUNED:- • Mynychodd aelodau'r Pwyllgor Safonau y sesiynau hyfforddiant ar gyfer Cynghorwyr Tref a Chymuned ar 13.11.17, 15.11.17, 22.11.17, 29.11.17 a 22.3.18. AELODAU'R CYNGOR SIR:- • Adolygiad o'r trefniadau cynefino a hyfforddiant ar gyfer aelodau'n dilyn yr etholiad • Mynychodd dau aelod o'r Pwyllgor Safonau y sesiwn gynefino ym mis Tachwedd 2017 ar gyfer aelodau a oedd newydd eu hethol • Cyflwynwyd rhaglen gan y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol ac fe'i cymeradwywyd gan y Pwyllgor Safonau ar 14 Medi 2016 • Mae rhaglen hyfforddiant wedi cael ei chymeradwyo a'i chyhoeddi ar gyfer aelodau • Siarter Datblygu Aelodau – mae'r Cyngor yn cyflwyno cais am ei hadnewyddu.

5.	Adolygu'r tair gofrestr o Ddiddordebau Aelodau gan ddarparu unrhyw gyngor neu ganllawiau angenrheidiol yn dilyn hynny.	• Erbyn diwedd Ebrill 2018	• Swyddog Monitro	• Cynhaliwyd yr adolygiad rhwng Ionawr a Chwefror 2018 • Anfonwyd llythyrau unigol at rai Aelodau'n dilyn yr adolygiad • Anfonwyd llythyr yn cynnwys y canfyddiadau cyffredinol ar yr holl Aelodau ar 03.05.2018 (copi ynghlwm yn Atodiad 1) • Bydd aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned o'r Pwyllgor Safonau'n cynnal adolygiad o ddiddordebau aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau ar 14.05.2018
6.	Cyflawni rôl corff yr ymgynghorir ag ef mewn perthynas ag unrhyw newidiadau arfaethedig i'r Cyfansoddiad sy'n berthnasol i rôl y Pwyllgor Safonau yn enwedig lle gallai newidiadau arfaethedig o'r fath ragfarnu mewn modd anghymesur, hawliau neu ddiddordebau unrhyw grŵp lleiafrifol.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	• Dim cyfeiriadau
7.	Cyflawni rôl corff yr ymgynghorir ag ef mewn perthynas ag unrhyw newidiadau deddfwriaethol/polisi arfaethedig sy'n berthnasol i faes cyfrifoldeb y Pwyllgor Safonau.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	• Panel Dethol y Pwyllgor Safonau i benodi aelod annibynnol newydd – gweler 13 isod • Côd Ymddygiad diwygiedig – adolygiad ynghylch a yw'r Cynghorau Tref a Chymuned wedi ei fabwysiadu • Cynhaliwyd adolygiad ynghylch a oes gan y Cynghorau Tref a Chymuned Wefannau • Bydd y Pwyllgor Safonau'n adolygu

				cyhoeddiad Adroddiadau Blynyddol gan Aelodau
8.	Gwneud unrhyw argymhellion i'r Cyngor ar gyfer gwella'r meysydd gwaith hynny sy'n berthnasol i'r Pwyllgor Safonau.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	• Strwythur Rheoli – gall staff, aelodau ac aelodau'r Pwyllgor Safonau edrych arno (anfonwyd 24.3.17). Bydd yn cael ei adolygu bob blwyddyn. Mae adolygiad yn mynd rhagddo ar hyn o bryd. • Protocol Datrys Anghydfodau yn Lleol – testun adroddiad ar wahân i'r Cyngor ar 15.05.2018
9.	Cadeirydd y Pwyllgor Safonau i gyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cyngor yn amlinellu gwaith y pwyllgor yn ystod y flwyddyn flaenorol.	• Mai 2018	• Cadeirydd	• 15.05.2018
10.	Sicrhau fod gwybodaeth a sgiliau'r Pwyllgor Safonau'n cael eu datblygu a'u diweddaru drwy:		• Swyddog Monitro	
	- Adolygu'n rheolaidd achosion y penderfynwyd arnynt gan: ○ awdurdodau perthnasol eraill ○ Panel Dyfarnu Cymru	• Cyfarfod arferol y Pwyllgor		• Cyflwynwyd ar 13.09.2017 a 14.03.2018 i'r Pwyllgor Safonau. Cyhoeddwyd ar gyfer y Cyngor Sir ar 27.11.2018 ac ar 23.03.2018 i'r Cynghorau Tref a Chymuned
	- Cymryd rhan a gwneud cyfraniad yn Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru	• Dwywaith y flwyddyn		• 24.11.17 – Cynhaliwyd cyfarfod o'r Fforwm gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam. • Trefnir y cyfarfod nesaf gan Gyngor Sir Gwynedd ar 29.06.2018
	- Cymryd rhan a gwneud	• Unwaith pob		• Dim cynhadledd 2017/2018

	cyfraniad yng Nghynhadledd Pwyllgorau Safonau Cymru Gyfan	dwy flynedd – bydd angen gwneud hyn yn 2017/18		• Wedi'i threfnu ar gyfer 14.09.2018 yn Aberystwyth (Cyngor Sir Ceredigion yn trefnu)
	- I'w adolygu dan gynllun adolygu perfformiad yn debyg i hwnnw a ddefnyddir gan yr aelodau etholedig	• Unwaith pob dwy flynedd – bydd angen gwneud hyn yn 2018		• Cynhaliodd y Cadeirydd broses Adolygu Datblygiad personol, gan gynnwys awr o gyfarfod, gyda phob aelod annibynnol a chynrychiolwyr y Cynghorau Tref / Cymuned ar y Pwyllgor Safonau ar 27.04.2018 • Bydd y Cadeirydd yn cael Adolygiad Datblygiad Personol gyda'r Swyddog Monitro • Cynhelir yr ADP nesaf ymhen 2 flynedd, sef 2020 a bydd tymor 4 o'r aelodau annibynnol wedi dod i ben erbyn hynny (yn Rhagfyr 2019)
11.	Monitro cynnydd o ran cwynion am Aelodau a gafodd eu cyflwyno i OGCC a dadansoddi'n flynyddol y wybodaeth ynglŷn â'r cwynion sy'n berthnasol i Gyngor Sir Ynys Môn er mwyn nodi unrhyw dueddiadau neu faterion sy'n peri pryder neu sy'n dangos fod angen hyfforddiant.	• Yn chwarterol	• Swyddog Monitro •	• Adroddiad i'r Pwyllgor Safonau ar 13.09.2017 a 14.03.2018. • Caiff matrics cwynion ei gylchredeg i aelodau'r Pwyllgor Safonau yn chwarterol yn Ebrill (Ionawr – Mawrth), Gorffennaf (Ebrill – Mehefin), Hydref (Gorffennaf – Medi) a Ionawr (Hydref – Rhagfyr). Mae'n manylu ar y cwynion a dderbyniwyd a'r cynnydd a wnaed mewn perthynas â'r cwynion hynny y OGCC yn ymchwilio iddynt mewn perthynas â (a) Cynghorwyr Sir a (b) Cynghorau Tref a Chymuned. • Cyflwynwyd adroddiad gan OGCC a chrynodeb o'r Llyfr Achos o gwynion Côd Ymddygiad a dderbyniwyd gan OGCC rhwng Ebrill 2016 ac Ebrill

				2017 i'r Pwyllgor Safonau ar 13.09.2017. Cylchredwyd yr adroddiad i Aelodau'r Cyngor Sir ar 27.11.2017 a 20.3.2018 ac i Glercod y Cynghorau Tref a Chymuned ar 23.03.2018. • Cyflwynwyd adroddiad pellach gan OGCC a chrynodeb o'r Llyfr Achos o gwynion Côd Ymddygiad a dderbyniwyd gan OGCC rhwng Gorffennaf a Tachwedd 2017 i'r Pwyllgor Safonau ar 14.03.2018. • Cyflwynwyd adroddiad yn cynnwys dadansoddiad o natur y cwynion a gyfeiriwyd at OGCC / tueddiadau presennol i'r Pwyllgor Safonau ar 13.09.2017 (eitem 4). Bydd hwn yn adroddiad blynyddol i'r Pwyllgor Safonau.
12.	Cynnal cyswllt gydag Arweinyddion Grwpiau er mwyn trafod materion sydd o bryder/diddordeb cyffredin.	• Fel a phryd y bydd angen	• Y Cadeirydd	• 5.10.2017 • 8.11.2017 • 25.01.2018 • 26.04.2018
13.	Penodi aelod annibynnol newydd i'r Pwyllgor Safonau	• Cyn gynted ag sy'n bosibl	• Swyddog Monitro • Pwyllgor Safonau • Panel Dethol	• Cyfarfu Panel Dethol y Pwyllgor Safonau ar 20.09.2017 i gymeradwyo hysbysebu swyddog wag ar gyfer Aelod Annibynnol o'r Pwyllgor Safonau • Cyfarfu Panel Dethol y Pwyllgor Safonau ar 17.11.2017 i dynnu rhestr fer o ymgeiswyr ar gyfer eu cyfweld ar 27.11.2017 • Yn dilyn y cyfweliadau, enwebodd Panel Dethol y Pwyllgor Safonau

				ymgeisydd ar gyfer ei benodi ar y Pwyllgor Safonau ac roedd Cadeirydd Panel Dethol y Pwyllgor Safonau yn bresennol i gyflwyno adroddiad i'r Cyngor llawn yn enwebu'r ymgeisydd llwyddiannus ac yn argymell bod yr ail ymgeisydd ar y rhestr fer yn cael ei phenodi'n awtomatig petai unrhyw swydd wag achlysurol arall yn codi ar gyfer aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau yn ystod y 12 mis nesaf. • Yn ei gyfarfod ar 12.12.2017, penderfynodd y Cyngor llawn benodi <u>Mr John Robert Jones</u> yn aelod annibynnol cyfetholedig o'r Pwyllgor Safonau ar unwaith; a phetai swydd wag achlysurol arall yn codi yn ystod y 12 mis nesaf, cytunwyd y dylai Ms Sarah Laing Gibbens gael ei phenodi'n awtomatig heb yr angen am broses recriwtio bellach, ar yr amod bod yr ymgeisydd yn parhau i fod yn gymwys ar gyfer y rôl, ac yn amodol ar dderbyn geirdaon boddhaol cyn y penodiad. Bydd y penodiad yn parhau hyd at 11 Rhagfyr 2025.
14.	Penodi dau aelod o'r Cynghorau Tref a chymuned i wasanaethu ar y Pwyllgor Safonau	• Yn dilyn yr etholiad ym Mai 2017	• Swyddog Monitro	• Yn ei gyfarfod ar 12.12.2017, penderfynodd y Cyngor llawn benodi'r <u>Cynghorydd Iorwerth Roberts</u> o Gyngor Cymuned Bryngwran a'r <u>Cynghorydd Keith Roberts</u> o Gyngor Cymuned Bae Trearddur.

CC-019486-MY(437648)

				Bydd y penodiadau hyn yn parhau am y cyfnod hyd at yr etholiad llywodraeth leol nesaf neu hyd at gyfnod pan nad yw'r aelodau a benodwyd yn aelodau mwyach o Gyngor Cymuned, p'un bynnag sy'n digwydd gyntaf.
15.	Adroddiad ar ddangosyddion perfformiad chwarterol fel mater o drefn: • Y berthynas rhwng Aelodau a Grwpiau Gwleidyddol • Effeithiolrwydd Pwyllgor Safonau'r Cyngor • Safonau ymddygiad Aelodau	• Yn chwarterol	• Swyddog Monitro	• Adroddir yn chwarterol

ATODIAD C

RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR SAFONAU – MAI 2018 I EBRILL 2019

		AMSERLEN	ADNODDAU	STATWS AR DDIWEDD Y FLWYDDYN
1.	Cynnal gwrandawiadau i achosion honedig o dorri'r Côd Ymddygiad igan Gynghorwyr Sir a Chynghorwyr Tref a Chymuned yn dilyn eu cyfeirio gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC)	• Fel a phryd y derbynnir atgyfeiriadau ac yn unol â'r dangosydd perfformiad	• Swyddog Monitro	
2.	Cynnal gwrandawiadau i geisiadau am Ganiatâd Arbennig gan Gynghorwyr Sir a chan Gynghorwyr Tref / Cymuned	• Fel a phryd y derbynnir atgyfeiriadau ac yn unol â'r dangosydd perfformiad	• Swyddog Monitro	
3.	Cyflawni swyddogaeth ymgynghorol mewn perthynas â materion sy'n codi dan Brotocol Datrysiad Lleol y Cyngor	• Fel a phryd y derbynnir cais	• Swyddog Monitro	
4.	Goruchwylio hyfforddiant a datblygiad ar y Côd Ymddygiad i Aelodau yn unol â pharagraff 2.6 y Côd.	• Yn barod ar gyfer Mai 2019	• Swyddog Monitro	
5.	Adolygu sampl o'r Cofrestrau o Ddiddordebau'r Aelodau fel y cânt eu cadw gan y cynghorau tref a chymuned gan roddi unrhyw gyngor a chanllawiau angenrheidiol wedi hynny.	• Erbyn diwedd Ebrill 2019	• Swyddog Monitro	

CC-019486-MY(437650)

6.	Cyflawni rôl corff yr ymgynghorir ag ef mewn perthynas ag unrhyw newidiadau arfaethedig i'r Cyfansoddiad sy'n berthnasol i rôl y Pwyllgor Safonau yn enwedig lle gallai newidiadau arfaethedig o'r fath ragfarnu mewn modd anghymesur, hawliau neu ddiddordebau unrhyw grŵp lleiafrifol.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	
7.	Cyflawni rôl corff yr ymgynghorir ag ef mewn perthynas ag unrhyw newidiadau deddfwriaethol/polisi arfaethedig sy'n berthnasol i faes cyfrifoldeb y Pwyllgor Safonau.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	
8.	Gwneud unrhyw argymhellion i'r Cyngor ar gyfer gwella'r meysydd gwaith hynny sy'n berthnasol i'r Pwyllgor Safonau.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	
9.	Cadeirydd y Pwyllgor Safonau i gyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cyngor yn amlinellu gwaith y pwyllgor yn ystod y flwyddyn flaenorol.	• Mai 2019	• Cadeirydd	
10.	Sicrhau fod gwybodaeth a sgiliau'r Pwyllgor Safonau'n cael eu datblygu a'u diweddaru drwy:		• Swyddog Monitro	
	- Adolygu'n rheolaidd achosion y penderfynwyd arnynt gan: ○ awdurdodau perthnasol eraill	• Cyfarfod arferol y Pwyllgor		

	○ Panel Dyfarnu Cymru			
	- Cymryd rhan a gwneud cyfraniad yn Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru	• Dwywaith y flwyddyn		
	- Cymryd rhan a gwneud cyfraniad yng Nghynhadledd Pwyllgorau Safonau Cymru Gyfan	• 14.09.2018		
	- I'w adolygu dan gynllun adolygu perfformiad yn debyg i hwnnw a ddefnyddir gan yr aelodau etholedig	• Unwaith pob dwy flynedd – bydd angen gwneud hyn yn 2020		
11.	Monitro cynnydd o ran cwynion am Aelodau a gafodd eu cyflwyno i OGCC a dadansoddi'n flynyddol y wybodaeth ynglŷn â'r cwynion sy'n berthnasol i Gyngor Sir Ynys Môn er mwyn nodi unrhyw dueddiadau neu faterion sy'n peri pryder neu sy'n dangos fod angen hyfforddiant.	• Yn chwarterol	• Swyddog Monitro	
12.	Cynnal cyswllt gydag Arweinyddion Grwpiau er mwyn trafod materion sydd o bryder/diddordeb cyffredin.	• Fel a phryd y bydd angen	• Y Cadeirydd	
13.	Adroddiad ar ddangosyddion perfformiad chwarterol fel mater o drefn: • Y berthynas rhwng Aelodau a Grwpiau Gwleidyddol	• Yn chwarterol	• Swyddog Monitro	

	• Effeithiolrwydd Pwyllgor Safonau'r Cyngor • Safonau ymddygiad Aelodau			
14.	Adolygu'r system fel y gall Aelodau ddarparu adborth o'r Cyrff Allanol y maent wedi cael eu penodi arnynt a'r cymorth sydd eu hangen arnynt gan y Cyngor i fedru gwneud hyn. Ystyried y wybodaeth sydd ar gael i'r cyhoedd mewn perthynas â'r Cyrff Allanol hyn, e.e. Rhaglenni a Chofnodion y cyfarfodydd hynny.	• Erbyn diwedd Ebrill 2019	• Swyddog Monitro	
15.	Cychwyn y broses o recriwtio 4 o aelodau annibynnol newydd i'r Pwyllgor Safonau i gymryd lle aelodau'r pwyllgor y daw eu tymor i ben yn Rhagfyr 2019. Y nod fyddai i'r aelodau hynny fynychu'r cyfarfod ffurfiol diwethaf o'r Pwyllgor Safonau a gynhelir yn ystod tymor yr aelodau cyfredol ym mis Medi 2019.	• Y broses i ddechrau erbyn diwedd Ebrill 2019	• Swyddog Monitro	

CC-019486-MY(437650)

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Protocol Datrysiad Lleol**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Darparu gwybodaeth i'r Pwyllgor Safonau ar y Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@ynysmon.gov.uk** **01248 752586**

A CEFNDIR

1 Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau adroddiad i'r Cyngor ar Brotocol Datrysiad Lleol y Cyngor yn ei gyfarfod ar 15 Mai 2018.

2 Cytunodd y Cyngor i fabwysiadu'r Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig arfaethedig.

3 Mae copi o'r Protocol Datrysiad Lleol, fel y'i cymeradwywyd gan y Cyngor, ynghlwm i'r Adroddiad hwn yn **Atodiad 1**.

B DIWEDDARIAD

1 Ers i'r Cyngor benderfynu derbyn y Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig,

1.1 cyhoeddwyd y Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig ar system mewnrwyd y Cyngor (MonITor);

1.2 cyhoeddwyd y Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig ar hyb polisïau mewnol y Cyngor (Porth Polisi);

1.3 anfonwyd e-bost at bob Aelod etholedig a phob aelod o'r Pwyllgor Safonau ar 22 Mehefin 2018 yn amgáu copi o'r Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig; a

1.3 gwnaethpwyd ymholiadau ynglŷn â hyfforddiant Cyfryngu ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Safonau fel bod modd iddynt weithredu'r Protocol diwygiedig yn ôl yr angen.

C HYFFORDDIANT CYFRYNGU

1 Darperir sesiwn hyfforddiant hanner diwrnod i aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau a chynrychiolwyr Cynghorau Tref a Chymuned ar y Pwyllgor Safonau ar 18 Medi 2018. Cynhelir yr Hyfforddiant yn Ystafell Gyfarfod Cemlyn, Canolfan Fusnes Bryn Cefni, Llangefni am 1pm. Darperir copi o'r rhaglen arfaethedig yn **Atodiad 2**.

2 Nid yw cynrychiolwyr Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn ar y Pwyllgor Safonau yn derbyn gwahoddiad i'r Hyfforddiant Cyfryngu oherwydd na fydd byth cais iddynt gynorthwyo o dan weithdrefn y Protocol Datrysiad Lleol. Er bod y Protocol Datrysiad Lleol yn **Atodiad 1** wedi'i fwriadu ar gyfer y Cyngor hwn, anogwyd Cynghorau Tref a Chymuned i fabwysiadu Protocol Datrysiad Lleol generig a baratowyd ac a ddosbarthwyd gan Un Llais Cymru. Mae gan y Pwyllgor Safonau'r disgresiwn i allu cynorthwyo yn y Cynghorau Tref a Chymuned petaent yn gwneud cais am gymorth o'r fath.

3 Bydd y Pwyllgor Safonau yn derbyn diweddariad ar y sesiwn Hyfforddi yn ei gyfarfod ar 13 Mawrth 2019.

D ARGYMHELLION

1 Gofynnir i'r Pwyllgor:

1.1 nodi cynnwys y Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig sydd bellach wedi'i fabwysiadu (**Atodiad 1**);

1.2 nodi'r diweddariad a ddarperir yn yr Adroddiad hwn; a

1.3 nodi dyddiad, amser a lleoliad (fel y nodir ym mharagraff C1 uchod) yr Hyfforddiant Cyfryngu ar 18 Medi 2018 a manylion y rhaglen yn **Atodiad 2**.

ATODIAD 1

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PROTOCOL DATRYS ANGHYDFODAU YN LLEOL

Cyffredinol

1. Pwrpas y Protocol anffurfiol hwn yw:
   - hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad;
   - meithrin a chynnal perthnasau gwaith da ymysg aelodau, a rhwng aelodau a swyddogion;
   - rhoi sylw i gwynion lefel isel ynglŷn ag ymddygiad nad ydynt yn cyrraedd trothwy Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) mewn perthynas â thystiolaeth a budd cyhoeddus;
   - delio gyda materion sy'n codi cyn gynted â phosib er mwyn osgoi mynd â'r mater ymhellach yn ddiangen;
   - diogelu enw da'r Cyngor.

2. Ni fydd y Protocol ond yn berthnasol i achosion o gamymddwyn honedig yn erbyn aelodau o dan ddau baragraff yn y Cod Ymddygiad, sef:
   4(b)
   honiadau o fethu â dangos parch ac ystyriaeth at eraill a/neu
   6(1)(d)
   honiadau bod aelod wedi gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wamal yn erbyn aelodau eraill.

3. Nid yw'r Protocol yn gymwys i gwynion gan drydydd partïon.

4. Bwriad y Protocol yw ceisio datrys anghydfodau yn gyflym a chymodi'n brydlon drwy broses gyfryngu. Trefniant gwirfoddol ydyw felly mae'n rhaid i'r naill barti a'r llall gytuno i gyfryngu. Nid oes unrhyw sail statudol i'r broses. Nid yw'n ofyniad cyfreithiol i fabwysiadu Protocol o'r fath ond mae Llywodraeth Cymru ac OGCC wedi cynghori'n gryf iawn y dylai Awdurdodau Lleol gael trefniadau o'r fath mewn lle.

5. Nid bwriad y Protocol yw ymyrryd â, neu disodli unrhyw drefniadau disgyblu gan grŵp neu blaid; nac ychwaith drefniadau hunanreoleiddio gan aelodau.

6. Nid bwriad y Protocol yw bwrw allan awdurdodaeth yr Ombwdsmon ond yn hytrach, ei ddiben yw delio gyda chategori cyfyngedig o gwynion na fyddai'n cyrraedd prawf trothwy yr Ombwdsmon ar gyfer cynnal ymchwiliad.

Y Weithdrefn ar gyfer cynnal cyfarfod cyfryngu

7. Mae'n rhaid i aelod neu swyddog sy'n dymuno defnyddio'r Protocol gyflwyno eu cwyn yn ysgrifenedig i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau (mae'r ffurflen ynghlwm) yn egluro:
   - pa bryd ac ymhle y digwyddodd y camymddwyn honedig;
   - sut a pham mae'r aelod wedi mynd yn groes i baragraff 4(b) a/neu 6(1)(d);

8. Mae’n rhaid anfon unrhyw gŵyn ysgrifenedig at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau o fewn 14 diwrnod o ddyddiad y digwyddiad sy’n destun y gŵyn, neu 14 diwrnod o’r dyddiad y daeth yr achwynydd i wybod am y digwyddiad.

9. Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn rhannu’r gŵyn gyda’r aelod sy’n destun y gŵyn.

10. Bydd gan yr aelod sy’n derbyn y gŵyn 14 diwrnod, o’r diwrnod mae’n ei derbyn, i anfon ymateb ysgrifenedig i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau yn nodi ei ymateb.

11. Ar ôl derbyn ymateb gan yr aelod y cafwyd cwyn yn ei erbyn/herbyn, bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn:-
   - copïo’r ymateb llawn i’r achwynydd;
   - trefnu cyfarfod preifat sy’n gyfleus i’r naill ochr rhwng yr achwynydd a’r aelod sy’n destun y gŵyn ynghyd â dau aelod annibynnol o’r Pwyllgor Safonau. Bydd y cyfarfod hwn yn digwydd cyn gynted ag sy’n rhesymol ymarferol.

12. Cynhelir y cyfarfod yn breifat.

13. Os nad oes unrhyw ymateb wedi’i dderbyn o dan baragraff 10 uchod, o fewn y cyfnod 14 diwrnod, yna ni fydd cyfarfod yn cael ei gynnal oherwydd mae angen cytundeb y ddwy ochr i’r broses gyfryngu lwyddo.

14. **<u>Cyfarfod Cyfryngu</u>**

14.1 Bydd y “panel” anffurfiol o’r Pwyllgor Safonau yn cynnwys unrhyw ddau aelod annibynnol o’r Pwyllgor, ar sail rota. Ni chaiff aelodau panel y Pwyllgor Safonau ond hwyluso’r cyfarfod cyfryngu os ydynt wedi derbyn hyfforddiant at y diben hwn.

14.2 Caiff y gwaith papur ei gyfyngu i’r gŵyn gychwynnol a’r ymateb.

14.3 Pwrpas cyfarfod cyfryngu fydd i’r partïon ddod i ddatrysiad y maent yn cytuno arno. Ni fydd aelodau’r Pwyllgor Safonau yn llunio barn na’n gwneud unrhyw ganfyddiadau ond fe allant wneud rhai argymhellion. Ni fydd argymhellion o’r fath yn rhwymol.

CYNGOR SIR YNYS MÔN ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

FFURFLEN PROTOCOL DATRYS ANGHYDFODAU YN LLEOL -

I GYCHWYN Y BROSES GYFRYNGU

A: Eich Manylion

Cyfenw:	Enw(au) cyntaf:	Teitl:
Cyfeiriad a Chod Post:		
Cyfeiriad E-bost:		
Rhif ffôn cyswllt yn ystod y dydd:		
Rhif Symudol:		

Nodwch ym mha rai o'r ffyrdd uchod yr hoffech i ni gysylltu â chi

---

B: Ynglŷn â'ch cwyn (parhewch gyda'ch atebion i'r cwestiynau canlynol ar daflen(ni) ar wahân os oes angen)

C.1 Enw'r aelod rydych yn cwyno amdanynt:

C.2 Beth ydych chi'n ei feddwl maent wedi'i wneud o'i le?

C.3 Ydych chi'n meddwl eu bod wedi torri'r Cod Ymddygiad i Aelodau a pham?

C.4 Disgrifiwch sut ydych chi wedi cael eich effeithio gan yr ymddygiad sy'n destun eich cwyn

C5. Pa bryd y daethoch yn ymwybodol gyntaf o'r mater sy'n destun eich cwyn?

C.6 Ydych chi eisoes wedi ceisio datrys eich cwyn gydag unrhyw un arall e.e. yr aelod yn uniongyrchol, arweinydd grŵp ac ati? Os ydych, rhowch fanylion cryno os gwelwch yn dda o sut, pa bryd y gwnaethoch, ac unrhyw ganlyniad.

C.7 Beth ydych chi'n ei ddisgwyl ar ddiwedd y broses?

Llofnod: ______________________ Dyddiad: _________________

Pan ydych wedi cwblhau'r ffurflen hon, anfonwch hi at:

Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

E-bost: mxwcs@ynysmon.gov.uk

Nodwch os gwelwch yn dda y bydd copi o'ch ffurflen yn cael ei rhannu gyda'r aelod sy'n destun eich cwyn.

Rebecca David-Knight,
Centre for Public Scrutiny,
12th June 2018
RDK@PublicGovWales.org.uk

Centre for Public Scrutiny

Building relationships into the future: Conflict resolution through mediation

Context

This proposal has been developed to assist effective implementation of the Isle of Anglesey County Council's Local Resolution Protocol via the delivery of bespoke mediation training that is mindful of conflict within political environments.

The proposed content specifically aims to address the key functions of the informal Protocol which is to promote high standards of conduct, to foster and maintain positive working relationships between Members, to avoid unnecessary escalation of issues, and to safeguard the Council's reputation.

What is the purpose of the training seminar?

The purpose of the training is to equip independent members of the Council's Standards Committee with the knowledge, skills and techniques necessary to assist Members resolve conflict through facilitated communication.

Learning Objectives

Through engagement in the learning seminar, participants will be equipped to:

- Understand the pre-mediation process in Anglesey including the development of a strategy for co-mediation with colleagues before the mediation meeting takes place.

- Understand ethical issues related to mediation, particularly as it relates to confidentiality, self-determination, and voluntary participation.

- Develop self knowledge of mediator's conflict styles, history, and attitudes and how their personal experience may influence their aptitude for or approach to conflict resolution.

- Use enhanced verbal and non-verbal communication skills to ascertain greater insight into the dynamics of the conflict and reveal underlying interests.

- Explore and analyze the issues of the conflict sufficiently to be able to summarize parties' positions, related feelings, and underlying interests.

- Assist Members to develop agreements that are perceived as sufficiently fair as to achieve voluntary compliance that fosters or maintains positive working relations.

Content Overview

Part 1 – An Introduction to Mediation

- Definitions of mediation and conflict resolution

- Exploring qualities of a mediator in a local government setting
- Skills needed for effective mediation
- Values underlying mediation
- Co-mediation and teamwork

Part 2 – Exploring Emotion and Conflict: Building Trust and Credibility with Members

- Managing anger in mediation
- Understanding and encouraging empathy
- Active listening; learning from the Samaritans' 'Listening Wheel'
- Using emotional intelligence to understand 'positions' and 'interests'

Part 3 – The Mediation Process in Anglesey

- Preparatory work; analysing conflict and understanding 'ripple effects' in political environments
- Establishing ground rules
- Ensuring each side tells 'their story'; validation prevents escalation
- Evaluating ideas for resolution (building on pre-mediation meeting preparatory work)
- Strategies for negotiating solutions
- Follow up to build relationships into the future – options for resolution

Methods of delivery

A multi-method approach will be taken which will involve the use of discursive presentations, role play and real-life anonymised case studies.

The learning seminar would be delivered by Rebecca David-Knight, Lead Consultant for Wales – Centre for Public Scrutiny.

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD	**Nodyn Cyngor ar Fethodoleg yr Adolygiad o Gofrestrau Diddordebau aelodau etholedig a chyfetholedig**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Fel bod aelodau'r Pwyllgor Safonau yn cadarnhau'r Nodyn Cyngor drafft fel cynsail i'w rannu pan fydd y Pwyllgor Safonau yn cynnal adolygiad o Gofrestrau Diddordebau Aelodau yn y dyfodol**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

A CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

1 Mae'r Pwyllgor Safonau wedi cwblhau adolygiad o Gofrestrau Diddordebau aelodau etholedig a chyfetholedig Cyngor Sir Ynys Môn rhwng mis Rhagfyr 2017 a mis Mawrth 2018, fel rhan o'i raglen waith ar gyfer 2017/2018.

2 Mewn paratoad ar gyfer yr adolygiad hwnnw, darparwyd canllawiau i aelodau'r Pwyllgor Safonau ynglŷn â'r hyn yr oedd gofyn iddynt ei ystyried a sut i adrodd y wybodaeth fel bod modd darparu llythyr cyngor generig i'r holl aelodau yn manylu ar arferion da a'r gwelliannau sydd eu hangen.

3 Darparwyd y canllawiau drwy gyfrwng adroddiad i'r Pwyllgor ar 13 Medi 2017.

4 Penderfynwyd y byddai Nodyn Cyngor, sy'n rhoi manylion am (a) dogfennau i'w hadolygu, (b) beth sydd angen ei ystyried o fewn y dogfennau hynny a (c) sut i gofnodi canfyddiadau, yn ddefnyddiol. Er na fydd yn cael ei ddefnyddio ar unwaith, bydd yn ddefnyddiol ar gyfer adolygiadau o gofrestrau diddordebau aelodau yn y dyfodol.

B NODYN CYNGOR

1 Mae copi o'r Nodyn Cyngor a baratowyd yn **Atodiad 1**.

2 Mae’r Nodyn Cyngor yn manylu ar y dogfennau i’w hadolygu, sut i adolygu’r dogfennau hynny a sut i adrodd ar y canfyddiadau. Yn ogystal, mae’r Nodyn yn cynnwys dolenni i’r dogfennau amrywiol y cyfeirir atynt.

3 Rhagwelir, petai’r Pwyllgor Safonau yn penderfynu cynnal adolygiad o Gofrestrau Diddordebau Aelodau rhywbryd yn y dyfodol, y bydd y Nodyn Cyngor yn cael ei rannu gyda hwy fel bod yr holl aelodau’n cynnal adolygiad cyffelyb, sydd yn decach i’r rhai y mae eu Cofrestrau’n cael eu hadolygu gan y bydd y broses yn un gyson.

C ARGYMHELLIAD

1 Gofynnir i’r Pwyllgor Safonau nodi cynnwys y Nodyn Cyngor drafft yn **Atodiad 1** a chadarnhau ei fod yn cymeradwyo’r Nodyn Cyngor hwnnw.

2 A yw’r Pwyllgor Safonau yn dymuno i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau fynychu cyfarfod gydag Arweinyddion Grwpiau er mwyn trafod cynnwys **Atodiad 1**?

PWYLLGOR SAFONAU: ADOLYGIAD O GOFRESTRAU DIDDORDEBAU AELODAU ETHOLEDIG A CHYFETHOLEDIG – NODYN CYNGOR AR FETHODOLEG

Gofynnwyd i chi gynnal adolygiad o Gofrestrau Diddordebau aelodau etholedig a chyfetholedig. Paratowyd y nodyn hwn er mwyn eich cynorthwyo gyda'r broses honno drwy fanylu ar y dogfennau sydd angen eu hadolygu, y math o wybodaeth y bydd angen i chi ei chasglu drwy edrych ar y dogfennau hynny a'r dull ar gyfer adrodd ar eich canfyddiadau.

A. DOGFENNAU I'W HADOLYGU

Y dogfennau i'w hadolygu yn ystod yr ymarferiad hwn yw :-

1. Y Gofrestr Sefydlog o Ddiddordebau

- Mae'r gyfraith a Chod Ymddygiad y Cyngor yn ei gwneud yn ofynnol i gynghorwyr ac aelodau cyfetholedig sy'n pleidleisio ddatgan a chofnodi diddordebau personol.
- Mae'r Gofrestr Sefydlog o Ddiddordebau ar gael ar-lein ar gyfer pob Aelod yn Cynghorwyr ac aelodau cyfetholedig sy'n pleidleisio – datganiadau diddordeb
- Wrth adolygu'r Gofrestr Sefydlog, bydd rhaid i chi ystyried hefyd y rhestr o aelodau o gyrff allanol, fel y caiff ei gofnodi gan y Cyngor ar gyfer pob Aelod, a thudalen bywgraffiad yr aelod er mwyn croesgyfeirio'r rhain gyda'r wybodaeth y mae'r Aelod wedi'i gynnwys ar ei Gofrestr Sefydlog.

2. Y Gofrestr o Ddatganiadau o Ddiddordeb mewn Cyfarfodydd

- Mae'r Gofrestr hon yn cynnwys ffurflenni papur sy'n cael eu cwblhau gan bob Aelod sy'n datgan naill ai ddiddordeb personol neu ddiddordeb personol sy'n rhagfarnu mewn perthynas ag eitem a drafodwyd mewn cyfarfod. Gallwch ofyn am gopïau papur llawn o 'Ffurflenni Datganiadau mewn Cyfarfodydd' drwy gysylltu â'r Adain Bwyllgorau.
- Mae'r wybodaeth a gofnodwyd ar y ffurflenni'n cael ei chopïo i dudalen bywgraffiad yr Aelod perthnasol a'i chynnwys o dan y pennawd "Mwy o wybodaeth am y cynghorydd yma" drwy glicio ar "Datganiadau mewn cyfarfodydd". Bydd angen i chi adolygu'r adran hon ar gyfer pob Aelod.
- Yna, bydd angen i chi groesgyfeirio'r wybodaeth a gofnodwyd yn y datganiad gyda Chofnodion y cyfarfod perthnasol. Gellir dod o hyd i'r cofnodion yma.

3. Y Gofrestr Rhoddion a Lletygarwch

- Mae'r Gofrestr Rhoddion a Lletygarwch ar gyfer pob Aelod ar gael ar-lein i'r cyhoedd ei harchwilio.
- Mae'r Pwyllgor Safonau wedi paratoi a chylchredeg nodyn briffio i Aelodau ynglŷn â chwestiynau a ofynnir yn aml am roddion a lletygarwch a dylech ei ddarllen er mwyn eich cynorthwyo gyda'r adolygiad.

4. Cofnodion Hyfforddi Aelodau

- Mae'r adain Adnoddau Dynol yn cadw ac yn cynhyrchu'r cofnod.
- Yn ogystal, mae gofyn i Aelodau gwblhau cofnod ar-lein o'r holl ddigwyddiadau Hyfforddi a fynychwyd ganddynt. Mae'r wybodaeth hon ar dudalen bywgraffiad yr Aelod perthnasol ac wedi'i chynnwys o dan y pennawd "Mwy o wybodaeth am y cynghorydd yma" drwy glicio ar "Hyfforddiant". Bydd angen i chi adolygu'r adran hon ar gyfer pob Aelod.

5. Adroddiadau Blynyddol

- Aelodau etholedig yn unig sy'n paratoi adroddiadau blynyddol.

- Mae dolen i Adroddiad Blynyddol pob Aelod wedi'i chynnwys ar dudalen bywgraffiad yr Aelod o dan y pennawd "Gwybodaeth ychwanegol" drwy glicio ar "Adroddiadau Blynyddol Aelodau". Bydd angen i chi adolygu'r adran hon ar gyfer pob Aelod.

B. BETH SYDD ANGEN EI ADOLYGU?

1. <u>Y Gofrestr Sefydlog</u>

1.1 Mae angen cwblhau'r Gofrestr hon o fewn 28 diwrnod i'r aelod gael ei ethol ac yna ei diweddaru (ar-lein) pan ac os bydd newidiadau'n digwydd. Anfonir llythyr blynyddol at bob Aelod i'w hatgoffa o'r gofyniad yn y Cod Ymddygiad sy'n disgwyl i Aelodau ddiweddaru'r Gofrestr hon o fewn 28 diwrnod o unrhyw newid perthnasol i'r diddordebau perthnasol.
→ Gwiriwch pryd cafodd y Gofrestr ei diweddaru ddiwethaf.

1.2 Rhaid i Aelodau sicrhau bod digon o wybodaeth yn cael ei chynnwys ynghylch Rhan 1 – Diddordebau Ariannol. Er enghraifft, a yw'r disgrifiad o dir/eiddo y mae gan yr Aelod ddiddordeb ynddo yn ddigon clir i alluogi'r cyhoedd i nodi'r lleoliad?
→ Gwiriwch fod yr adran hon wedi'i chwblhau'n foddhaol. A oes unrhyw beth yn aneglur?

1.3 Yn ogystal, rhaid i'r Aelodau sicrhau bod gwybodaeth ddigonol yn cael ei gynnwys yn Rhan 2 - Diddordebau Eraill. Mae angen nodi enw'r corff / sefydliad yn llawn (dim byrfoddau) ac mae'n rhaid cwblhau'r golofn ar y dde (gan nodi statws yr unigolyn ar y corff hwnnw) hefyd.
→ Gwiriwch fod yr adran hon wedi'i chwblhau'n foddhaol. A oes unrhyw beth yn aneglur? A ddefnyddiwyd byrfoddau?

1.4 Rhaid i aelodau sicrhau eu bod yn rhoi llinell drwy flychau amherthnasol neu eu bod yn ysgrifennu "dim", "na", "amherthnasol".
→ Gwiriwch nad oes unrhyw flwch yn cael ei adael yn wag – naill ai mae angen gwybodaeth sylweddol neu gadarnhad nad oes angen cynnwys gwybodaeth yn yr adran honno.

1.5 Dylai'r rhestr o aelodau o gyrff allanol, a gofnodir gan y Cyngor ar gyfer pob Aelod, (mae'r ddolen i'r rhestr hon yn A1 uchod) fod yr un peth â'r hyn sydd wedi'i gynnwys gan yr Aelod ar ei Gofrestr Sefydlog
→ Gwiriwch a oes unrhyw anghysondebau rhwng y rhestr sy'n cael ei darparu gan y Cyngor a'r rhestr y mae'r Aelod wedi'i chynnwys ar y Gofrestr.

1.6 Dylai'r wybodaeth berthnasol sy'n ymddangos ar Gofrestr Diddordebau'r Aelod fod yr un fath â'r wybodaeth ar dudalen bywgraffiad yr Aelod.
→ A oes unrhyw wybodaeth ar dudalen bywgraffiad yr Aelod nad yw'n cyfateb â'r wybodaeth ar ei Gofrestr Sefydlog ef/hi?

2. <u>Y Gofrestr Datgan Diddordebau mewn Cyfarfodydd</u>

2.1 Yn gyffredinol, ac fel mater o egwyddor, dylai'r ffurflenni datganiad papur (a gedwir gan yr adain Pwyllgorau ar ôl iddynt gael eu llenwi gan yr Aelod) sefyll ar eu pen eu hunain er mwyn i'r cyhoedd ddeall y diddordeb a sut mae'n berthnasol i'r eitem ar y rhaglen, y cysylltiad â'r eitem honno, ac a yw'n ddiddordeb personol neu'n ddiddordeb personol sy'n rhagfarnu, sy'n golygu fod rhaid i'r Aelod adael y cyfarfod o ganlyniad.
→ Gwiriwch a gafodd y ffurflen ei llenwi'n gyflawn ac mewn ffordd sy'n gwneud synnwyr i unrhyw un sy'n ei darllen (h.y. aelodau o'r cyhoedd sydd ddim yn meddu ar wybodaeth neu arbenigedd penodol mewn perthynas â'r Cod Ymddygiad a'i ofynion)?
→ A oes digon o wybodaeth ynglŷn â'r diddordeb a sut mae'n berthnasol i'r eitem ar y Rhaglen?

2.2 A oes unrhyw arwydd bod yr Aelodau yn cael anhawster i wahaniaethu rhwng datgan diddordebau personol (lle y byddai hawl ganddynt i aros yn y cyfarfod) a datgan diddordebau personol sy'n rhagfarnu (lle mae'n ofynnol iddynt adael y cyfarfod)? Neu a yw Aelodau'n datgan diddordebau yn ddiangen ac yn rhy ofalus?
→ Ystyriwch, ar sail y ffeithiau y mae'r Aelod wedi'u datgan / y manylion sydd wedi'u cynnwys yn y Rhaglen, Adroddiadau, Cofnodion, a oedd y datganiad yn bersonol neu'n bersonol a rhagfarnus. A yw eich barn yn debyg i'r hyn a fynegodd yr Aelod?

2.3 Adolygwch y Cofnodion ar gyfer y cyfarfod lle y gwnaed y datganiad i ganfod a yw'r Cofnodion hynny'n cadarnhau'r wybodaeth sydd wedi'i chynnwys ar y ffurflen bapur.
→ Gwiriwch fod y Cofnodion yn cadarnhau (a) bod datganiad o ddiddordeb wedi'i wneud, (b) a oedd y diddordeb hwnnw yn bersonol neu'n bersonol a rhagfarnus, a (c) os yw'n rhagfarnus, bod yr Aelod wedi gadael y cyfarfod ar gyfer yr eitem honno.

2.4 → A oes unrhyw enghreifftiau ble mae Aelodau wedi datgan diddordeb mewn cyfarfodydd ond wedi anghofio llenwi'r ffurflen datgan diddordeb mewn cyfarfodydd?

2.5 → Ydych chi'n dymuno awgrymu unrhyw newidiadau i'r ffurflen datgan diddordeb mewn cyfarfodydd er mwyn cynorthwyo Aelodau neu ei gwneud yn fwy eglur a/neu tryloyw i'r cyhoedd?

3. **<u>Y Gofrestr Rhoddion a Lletygarwch</u>**

3.1 Rhaid gwneud datganiadau o fewn 28 diwrnod i dderbyn unrhyw rodd neu letygarwch sy'n uwch na'r terfyn o £20. Gofynnir i chi adolygu'r cofrestriadau er mwyn penderfynu a ydynt yn cydymffurfio â gofyniad y Cod / y wybodaeth a geir yn y nodyn briffio (y cyfeirir ato yn A3 uchod).
→ Gwiriwch a yw'r Aelod wedi cynnwys digon o wybodaeth am yr eitem?
→ A yw'r Aelod wedi cofrestru'r rhodd/lletygarwch a dderbyniwyd mewn modd amserol?
→ Allwch chi awgrymu unrhyw welliannau neu gyngor pellach sydd angen ei ddarparu i'r Aelodau mewn perthynas â rhoddion/lletygarwch?

4. **<u>Cofnodion Hyfforddiant Aelodau</u>**

4.1 Adolygwch y cofnod papur a ddarperir gan Adnoddau Dynol a'i gymharu â'r wybodaeth ar dudalen fywgraffiad yr Aelod.
→ A yw'r wybodaeth yn y ddau yn gyson?

4.2 → Ystyriwch faint o sesiynau hyfforddi y mae'r Aelod wedi'u mynychu o gymharu â nifer y sesiynau y gwahoddwyd ef/hi i'w mynychu.

4.3 → A oes sesiynau hyfforddi penodol y mae'r Aelod wedi methu â'u mynychu sy'n achosi pryder penodol?

5. **<u>Adroddiadau Blynyddol</u>**

5.1 → A yw'r Aelod wedi llunio Adroddiad Blynyddol ar gyfer y cyfnod perthnasol?

5.2 → A yw'r wybodaeth yn yr Adroddiad Blynyddol yn gyflawn? A yw'n cydymffurfio â'r wybodaeth a gofnodir ar gyfer yr Aelod yn rhywle arall e.e. rhestr aelodau o gyrff allanol, cofnod hyfforddiant ayb.

C. ADRODD AR EICH CANFYDDIADAU

1. Awgrymir eich bod yn adrodd ar eich canfyddiadau drwy ddefnyddio tabl gyda'r penawdau a ganlyn:

ADOLYGYDD	AELOD	COFRESTR SEFYDLOG DATGAN DIDDORDEB	DATGANIADAU MEWN CYFARFODYDD	RHODDION A LLETYGARWCH	HYFFORDDIANT	ADRODDIAD BLYNYDDOL

2. Y wybodaeth a gaiff ei chynnwys o dan bob pennawd fydd yr 'atebion' i'r cwestiynau hynny a ofynnwyd yn B uchod, wrth ystyried y dogfennau y cyfeirir atynt yn A uchod.

3. Cewch gynnwys unrhyw wybodaeth / sylwadau pellach nad ydynt wedi'u crybwyll neu y cyfeiriwyd atynt yn y Nodyn Cynghori hwn. Paratowyd y nodyn hwn ar ffurf canllawiau yn unig ac nid yw wedi'i gynllunio i gyfyngu ar y modd yr ydych yn cynnal yr adolygiad.

4. Os, yn dilyn cynnal yr adolygiad, yr ydych angen gwybodaeth neu fanylion pellach, cysylltwch yn uniongyrchol â'r Aelod perthnasol ar bob cyfrif.

Paratowyd gan y Swyddog Monitro
Awst 2018

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
CYFARFOD:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Nodyn Briffio i Aelodau – Rhoddion a Lletygarwch**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Adrodd i'r Pwyllgor Safonau ynglŷn â Nodyn Briffio diwygiedig drafft i Aelodau ar Roddion a Lletygarwch**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

1. CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

A) Mae Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008 yn nodi fod rhaid i Aelodau "o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno".

B) Mae Cyfansoddiad y Cyngor hwn yn cynnwys cymal sy'n adlewyrchu'r gofyn hwn (paragraff 17).

C) Mae adran 5.9 y Cyfansoddiad yn cynnwys Protocol Rhoddion a Lletygarwch, sy'n darparu gwybodaeth i gynorthwyo Aelodau i benderfynu pryd y mae'n briodol ac yn ofynnol i gofrestru o dan y Côd Ymddygiad

D) Mae'r gofrestr ar gael i Aelodau ei chwblhau ar-lein gan ddefnyddio'r ffurflen yn http://www.ynysmon.gov.uk/Journals/2012/01/10/cyfansoddiad-5-ffurflen-rhoddion.pdf Bydd Aelodau'n nodi nad yw'r hyn sy'n ymddangos ar y wefan ar y ffurf y gofynnodd y Pwyllgor Safonau amdano (ar yr un ffurf â'r ffurflen ei hun). Nid oedd yn bosib i'r Cyngor fabwysiadu'r ffurf honno oherwydd cyfyngiadau'r system ei hun / y gost o addasu'r system er mwyn cynnwys yr hyn y gofynnodd y Pwyllgor Safonau amdano.

E) Pwrpas y Gofrestr yw sicrhau nad yw unrhyw weithredoedd/penderfyniadau a wneir gan Aelodau, yn eu rôl fel Cynghorwyr, yn cael eu dylanwadu gan ffafriaeth, neu

ffafriaeth dybiedig, nid yn unig yn codi o ddiddordebau personol, ond hefyd o ganlyniad i unrhyw rodd/lletygarwch a dderbyniwyd gan bartïon â diddordeb.

F) Yn ystod adolygiad diweddar o Gofrestrau Diddordebau Aelodau gan y Pwyllgor Safonau, unwaith eto nodwyd mai ychydig iawn o gofnodion a gofrestrwyd yn y Gofrestr Rhoddion a Lletygarwch ar gyfer pob Aelod. Mae'n bosib mai'r rheswm am hyn yw nad oes dim i'w ddatgan. Fodd bynnag, gallai fod oherwydd nad yw Aelodau'n deall y gofyniad iddynt gofrestru, yn unol â'r Côd Ymddygiad. Nododd Aelodau'r Pwyllgor Safonau a fu'n ystyried Cofrestrau Rhoddion a Diddordebau'r Awdurdodau eraill fod llai o gofnodion yn cael eu gwneud gan Aelodau'r Awdurdod hwn.

G) Cyhoeddwyd Nodyn Briffio ar Roddion a Lletygarwch ar gyfer Aelodau yn y gorffennol, ond, yn dilyn ei adolygu, penderfynwyd ei fod yn rhy gymhleth ac nad yw'n cynnwys digon o enghreifftiau ymarferol.

H) Paratowyd Nodyn Briffio newydd ac mae copi ohono wedi'i gynnwys yn **Atodiad 1**. Y gobaith yw y bydd yn cynorthwyo Aelodau i ddeall y gofyniad i gofrestru rhoddion a lletygarwch y maent yn eu derbyn yn eu rôl fel Cynghorwyr. Bwriad y Nodyn Briffio yn **Atodiad 1** yw disodli yn hytrach nag ychwanegu at y Nodyn Briffio presennol.

2. ARGYMHELLION

I'r Pwyllgor

1. Nodi cynnwys y Nodyn Briffio diwygiedig drafft yn **Atodiad 1** a chadarnhau y dylid ei fabwysiadu.

2. Cytuno y dylai Cadeirydd y Pwyllgor Safonau gyflwyno'r Nodyn Briffio yn **Atodiad 1** i gyfarfod o Arweinwyr y Grwpiau; a

3. Cadarnhau y gellir dosbarthu'r Nodyn Briffio diwygiedig yn **Atodiad 1** i'r holl Aelodau yn enw'r Pwyllgor Safonau.

RHODDION A LLETYGARWCH -
NODYN BRIFFIO AR GYFER AELODAU

Cefndir

Un o ofynion y Cod Ymddygiad yw bod Aelodau'n cofrestru'r holl roddion a lletygarwch a dderbynnir, ac y gwyddys neu yr amcangyfrifir eu bod yn werth **£20.00 neu fwy**, yn y Gofrestr Anrhegion a Lletygarwch, o fewn 28 diwrnod o'u derbyn. Mae'r Cod yn ymwneud â rhoddion ac / neu letygarwch a dderbynnir gan Aelodau yn rhinwedd eu swyddogaeth broffesiynol fel Aelodau'r Cyngor yn unig (ac nid mewn capasiti personol).

Yn adran 5.9 y Cyfansoddiad, ceir Protocol ar Roddion a Lletygarwch, a ddyfeisiwyd gan y Pwyllgor Safonau i gynorthwyo'r Aelodau i benderfynu pryd y mae'n briodol cofrestru rhoddion a lletygarwch.

Paratowyd y Nodyn Briffio hwn fel adnodd ychwanegol i gynorthwyo'r Aelodau i sicrhau cydymffurfiaeth trwy ddarparu cyngor ymarferol ar eu cyfer.

Pwrpas y Gofrestr a'r broses gofrestru

Bydd yr Aelodau'n gwerthfawrogi mai pwrpas y Gofrestr yw sicrhau nad yw unrhyw gamau / penderfyniadau a gymerir ac a wneir gan Aelodau, yn rhinwedd eu swyddogaeth broffesiynol fel Aelodau, yn cael eu dylanwadu gan ffafriaeth, neu'r canfyddiad o ffafriaeth ac nid yn unig y rhai a geir yn sgil cysylltiadau personol, ond hefyd unrhyw rodd neu letygarwch a dderbyniwyd gan bartïon â diddordeb. Os yw Aelod yn derbyn rhodd neu letygarwch sy'n uwch na'r trothwy, bydd yr eitem yn cael ei chofrestru yn y Gofrestr sydd ar gael i'r cyhoedd, ac o'r herwydd **bydd yn ofynnol i'r Aelod ddatgan diddordeb personol ar sail y cofrestriad hwnnw pe bai mater yn codi yn y dyfodol mewn perthynas â'r parti a roddodd yr anrheg neu a ddarparodd y lletygarwch.**

Felly, er enghraifft, mae Aelod yn mynychu digwyddiad gyda datblygwr er mwyn cael gwybodaeth a gofyn cwestiynau ynglŷn â datblygiad arfaethedig, ac wrth wneud hynny, mae'r Aelod yn derbyn lletygarwch yn y digwyddiad hwnnw sy'n werth mwy na'r trothwy, ac o'r herwydd **rhaid** ei gofnodi yn y Gofrestr Anrhegion a Lletygarwch o fewn 28 diwrnod o'i dderbyn. Os bydd raid i'r Aelod wneud penderfyniad wedyn mewn perthynas â'r datblygiad, yna dylai'r Aelod hefyd ddatgan y lletygarwch hwnnw fel diddordeb personol yn y cyfarfod lle bydd y mater yn cael ei drafod / ei benderfynu. Rhaid cwblhau'r ffurflen datganiad o ddiddordeb mewn cyfarfodydd hefyd.

O dan yr amgylchiadau hyn byddai'n cyfateb i ddiddordeb personol yn unig; ni fyddai'n ddiddordeb sy'n rhagfarnu, felly byddai'r Cynghorydd yn cael cymryd rhan lawn yn y drafodaeth. Y rhesymeg y tu ôl i hyn yw bod y broses o wneud penderfyniad yn gwbl dryloyw; ni ddylai'r ffaith fod Cynghorydd wedi derbyn lletygarwch priodol a chymesur yng nghyd-destun busnes y Cyngor ei atal rhag gwneud penderfyniadau a chymryd

rhan lawn yn y broses. Wrth gwrs, gall cyfres wahanol o ffeithiau fod â chanlyniad gwahanol; mae angen ystyried pob sefyllfa yn ôl y ffeithiau sy'n berthnasol iddi.

Byddwch yn ofalus ... Dylech bob amser gofio bod derbyn llwgrwobr yn drosedd. Os profir bod unrhyw rodd, gwobr neu fantais a dderbyniwyd gennych wedi cael ei roddi fel cymhelliad i wneud rhywbeth neu beidio â gwneud rhywbeth mewn perthynas â mater neu drafodiad penodol, yna gall fod yn drosedd, a bydd y cyfrifoldeb arnoch chi i brofi nad ydych wedi gweithredu'n anonest. Os oes gennych bryder bod amodau neu "linynnau ynghlwm" wrth unrhyw rodd neu letygarwch, yna dylech wrthod y cynnig a rhoi gwybod i'r Swyddog Monitro am y mater ar unwaith.

➔ RHODDION

Gall "rhodd" fod yn eitem wirioneddol (nwyddau) neu'n brofiad (gwasanaethau) e.e. tocynnau theatr, tocynnau cyngerdd, gwahoddiad i ddigwyddiad chwaraeon ac ati, a dderbynnir yn rhad ac am ddim neu a roddwyd am bris gostyngol neu fynediad am ddim i ddigwyddiad heb docyn. Gall hefyd fod yn gyfle nad yw ar gael i'r cyhoedd.

Ni ddylech dderbyn rhoddion personol:

(a) yn rhinwedd eich swyddogaeth fel Aelod o'r Cyngor Sir (nid yw'n ofynnol i Gynghorau Cymuned gadw cofrestr gyfatebol ar gyfer eu Haelodau nhw); a

(b) lle rydych chi'n gwybod, neu'n rhesymol yn amcangyfrif, bod y rhodd yn werth £20 neu fwy.

Efallai y bydd derbyn pen ysgrifennu, dyddiadur ac ati yn briodol oherwydd gwerth isel y cynnyrch a roddir. Fodd bynnag, dylech fod yn ofalus pan fyddwch yn derbyn cyfres o anrhegion bychan / anrhegion o werth isel iawn o'r un ffynhonnell, yn ystod cyfnod byr, nad yw cyfanswm eu gwerth yn fwy na £20 y flwyddyn. Dylid cofnodi unrhyw gyfres o anrhegion o'r fath.

➔ LLETYGARWCH

Mae geiriau eraill ar gyfer lletygarwch yn cynnwys 'croeso' a 'haelioni'. Bydd lletygarwch fel arfer yn cynnwys bwyd neu ddiod a ddarperir ar eich cyfer yn rhad ac am ddim neu am bris gostyngol. Gallai hefyd gynnwys darparu adloniant, teithio neu lety yn rhad ac am ddim neu am bris gostyngol ac mae felly'n cynnwys tocynnau neu dalebau.

Yn aml gall digwyddiadau sy'n cynnwys lletygarwch fod yn briodol ac yn llwyddiannus o ran hyrwyddo buddiannau'r Ynys ond mae angen i Aelodau fod yn ymwybodol o ganfyddiad pobl eraill wrth dderbyn lletygarwch. **Dylai aelodau fodloni eu hunain fod lefel y lletygarwch a ddarperir yn gymesur â natur a phwysigrwydd unrhyw faterion a drafodir mewn digwyddiad o'r fath, neu y dylai fod yn gymesur â phwrpas y digwyddiad e.e. hyrwyddo'r Ynys.**

Rhaid i unrhyw letygarwch a dderbynnir:

(a) gennych yn rhinwedd eich swyddogaeth fel Aelod o'r Cyngor Sir (nid yw'n ofynnol i Gynghorau Cymuned gadw cofrestr gyfatebol ar gyfer eu Haelodau); a

(b) os ydych chi'n gwybod, neu'n rhesymol amcangyfrif, bod y lletygarwch yn werth £20 neu fwy, mae'n rhaid i chi ei gofrestru yn y Gofrestr Anrhegion a Lletygarwch.

Nid oes angen datgan lletygarwch a ddarperir neu a noddir gan Gyngor Sir Ynys Môn i Aelod. Byddai enghraifft yn cynnwys teithio i ddigwyddiadau a gynhelir gan eraill neu fynychu digwyddiadau a gynhelir gan y Cyngor. Fodd bynnag, pan mae swyddog yn gweithredu fel 'person canol' yn unig yn y broses weinyddol o drosglwyddo tocyn gan y trefnydd i'r Aelod, mae'r rhwymedigaeth i gofrestru yn parhau os yw'n werth mwy na'r trothwy.

Mae lletygarwch a ddarperir gan gyrff cyhoeddus eraill (ac eithrio'r Cyngor hwn) yn cael ei ystyried fel lletygarwch gan drydydd parti ac felly dylid datgan yn y Gofrestr unrhyw letygarwch y byddwch yn ei dderbyn sydd yn uwch na'r trothwy. Mae hyn yn cynnwys lletygarwch a ddarperir i chi gan gyrff allanol y cawsoch chi eich penodi gan Gyngor Sir Ynys Môn i wasanaethu arnynt.

Ni ddylid ond derbyn lletygarwch pan fo rheswm dilys i hybu lles economaidd, cymdeithasol neu amgylcheddol y Cyngor Sir a / neu'r Ynys.

Enghreifftiau:

Rwyf wedi cael gwahoddiad i ddigwyddiad sy'n cael ei gynnal gan ddatblygwr / buddsoddwr posibl. A allaf fynd? Ai dyma'r math o 'letygarwch' y mae angen ei gofrestru o dan y Cod?
Mae dyletswydd arnoch i fod mor wybodus â phosib ynghylch datblygiadau / buddsoddiadau posibl, yn enwedig o dan amgylchiadau lle mae eich ward yn cael ei heffeithio neu ble rydych chi'n cymryd rhan mewn penderfyniadau. Fodd bynnag, mae angen cydbwyso hyn yn erbyn y ffaith bod yn rhaid i chi, fel Aelod, weithredu bob amser er budd y cyhoedd, ac na ddylech gael eich dylanwadu, neu ymddangos fel petaech yn cael eich dylanwadu gan gynnig, posibilrwydd o gynnig, cymhelliant, gwobr ac ati gan ddatblygwr / buddsoddwr wrth gyflawni eich dyletswyddau. Felly, byddai angen i chi gymryd gofal arbennig gyda'r cynnig hwn o letygarwch gan y trydydd parti, yn enwedig os oes gennych rôl benodol a allai ddylanwadu ar y

canlyniad ar gyfer y trydydd parti hwnnw e.e. byddwch yn Aelod o bwyllgor sy'n gwneud penderfyniad sy'n effeithio ar fuddiannau’r datblygwr / buddsoddwr, yn enwedig y Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion.

Yn gyntaf, gofynnwch i chi'ch hun a oes angen gwirioneddol i chi fynychu.

Yn ail, ystyriwch werth y lletygarwch a gynigir.

Os nad yw'r lletygarwch yn fwy na'r trothwy o £20 - nid oes rhaid i chi ei gofrestru - ond os ydych chi'n poeni sut y gellid camddehongli'r ffaith eich bod wedi ei dderbyn (yn enwedig gan mai datblygwr / buddsoddwr sy’n ei roddi), gallech wneud datganiad gwirfoddol er mwyn sicrhau tryloywder.

Os yw'r lletygarwch yn uwch na’r trothwy, gofynnwch i chi’ch hun a yw’r lletygarwch o fudd i'r Cyngor / Ynys ac a yw hynny'n gymesur â gwerth yr hyn sy'n cael ei gynnig. Os yw'r lletygarwch a gynigir yn ategol at ac yn gymesur â chynnal busnes, ac er budd gorau’r Cyngor / cyhoedd, mae’n debyg y byddai’n rhesymol derbyn y lletygarwch; ond mae'n rhaid i chi sicrhau eich bod wedi'i ddatgan yn y gofrestr. **Mae’r hyn sy'n "gymesur" yn golygu taro'r cydbwysedd cywir rhwng sicrhau eich bod chi mor wybodus â phosib ynghylch y materion y byddwch yn penderfynu / dylanwadu arnynt, tra'n cynnal hyder y cyhoedd yn uniondeb y broses.**

Nid diben y Cod yw atal busnes rhag cael ei gynnal yn gyfreithlon, ond i sicrhau ei fod yn cael ei wneud yn dryloyw. Felly, os yw'r datblygwr yn dymuno darparu derbyniad ar gyfer yr Aelodau er mwyn amlinellu eu cynigion datblygu ac ateb cwestiynau, a bod lletygarwch yn cael ei ddarparu fel rhan o'r broses honno, yna mae lletygarwch o'r fath yn dderbyniol, hyd yn oed os yw'n werth mwy na'r trothwy, ar yr amod y caiff ei ddatgan yn y Gofrestr. Fodd bynnag, ni fyddai lletygarwch moethus gormodol, neu letygarwch sy'n anghymesur â’r busnes sydd i'w drafod, yn briodol, hyd yn oed os yw wedi'i gofrestru.

Mae’r Cyngor ar hyn o bryd yn mynd trwy broses gaffael gystadleuol. Rwyf wedi cael gwahoddiad i ddigwyddiad sy'n cael ei gynnal gan gyflenwr, a fydd yn gwneud cais am y contract. A allaf fynd? Ai dyma'r math o 'letygarwch' y mae angen ei gofrestru o dan y Cod?

Mae'n ofynnol i Aelodau weithredu er budd y cyhoedd yn gyffredinol, yn hytrach na gweithredu er budd sefydliad neu unigolyn penodol. Byddai'n torri'r Cod Ymddygiad i roi mantais neu anfantais amhriodol i unrhyw gontractwr / cyflenwr.

O dan yr amgylchiadau, byddai'n ddoeth i chi gael cyngor y swyddogion sy'n arwain ar y broses gaffael cyn ymrwymo i gwrdd â chontractwr / cyflenwr. Mae'n hollbwysig bod

yr un cyfleoedd yn cael eu darparu ar gyfer pob darpar gyflenwr a dylech fod yn ymwybodol o unrhyw rôl sydd gennych fel ymgynghorai, ond nid mae’n debyg fel un sy’n gwneud penderfyniadau, yn y broses gaffael.

Dydw i ddim yn siŵr sut i gyfrifo’r £20?
Dylech amcangyfrif faint y byddai disgwyl i berson dalu am yr anrheg / lletygarwch cyfatebol ar sail fasnachol. Os oes gennych unrhyw amheuaeth ynghylch y gwerth, yna byddai’n well i chi gofrestru'r lletygarwch.

Rwyf wedi derbyn tocyn i gêm rygbi gan un o'm hetholwyr, sy'n chwaraewr rygbi proffesiynol, am helpu i sicrhau cyfleusterau chwaraeon yn lleol. Dwi'n fwy o gefnogwr pêl-droed felly rydw i'n mynd i roi’r tocyn i Aelod arall yn fy ward. Bydd hi'n cofnodi ei bod wedi derbyn y tocyn ar y Gofrestr felly ni fydd angen i mi wneud na fydd?
Os nad ydych yn derbyn yr anrheg neu'r lletygarwch / neu’n dychwelyd y rhodd i’r sawl sy’n ei roddi, yna does dim rhaid i chi ei gofrestru. Ond, yn yr amgylchiadau hyn, rydych chi wedi derbyn y gwahoddiad er eich bod wedi ei drosglwyddo i berson arall i'w ddefnyddio. Felly, bydd angen i chi ei gofrestru oherwydd yn dechnegol, chi sydd wedi ei dderbyn. Bydd angen i'r Aelod arall, a fydd yn defnyddio'r tocyn, ddatgan ei bod wedi ei dderbyn oherwydd nid yw’r rhodd cael ei roddi gennych chi’n bersonol.

Mae aelodau eraill yn fy ngrŵp wedi cael tocynnau am ddim i ddigwyddiad. Hoffwn i fynychu'r digwyddiad hwnnw. A allaf ofyn am docyn am ddim i mi fy hun?
Gallai gofyn am docyn am ddim i chi eich hun fod gyfystyr â thorri paragraff 6 (1) (a) o'r Cod Ymddygiad sy'n datgan na ddylech ddefnyddio'ch swyddogaeth fel Aelod i sicrhau ar eich cyfer chi eich hun neu unrhyw berson arall, unrhyw fantais neu anfantais.

Felly, ni ddylech byth ofyn am neu wahodd cynnig o anrheg neu letygarwch yn eich swyddogaeth fel Aelod.

Dylech hefyd ofalu eich bod yn osgoi rhoi arwydd i unrhyw un y gallech fod yn agored i gynigion o'r fath.

Rwyf wedi cael cynnig aelodaeth campfa yn rhad ac am ddim mewn parc gwyliau lleol dros fisoedd y gaeaf (pan mae'n dawel arnynt). A allaf dderbyn y cynnig hwn?

Yn gyntaf oll, ystyriwch a yw pobl leol eraill wedi cael cynnig yr un cymhelliant, neu a ydych chi wedi cael eich targedu / ai chi yw'r unig un (neu un o ychydig) a gafodd y cynnig oherwydd eich swyddogaeth fel aelod lleol.

Os cysylltwyd â chi o ganlyniad uniongyrchol i'ch rôl fel aelod lleol yn y ward, dylech wrthod y cynnig ar y sail bod yr anrheg yn cael ei gynnig i chi yn rhinwedd eich swydd fel aelod o'r Cyngor Sir a (gellir tybio, ar sail prisau aelodaeth campfeydd yn gyffredinol) bod y rhodd yn werth mwy na £ 20.

Os cafodd yr un cynnig ei wneud i eraill yn yr ardal leol, gallech dderbyn y cynnig. Ni fyddai angen i chi gofrestru'r rhodd gan nad yw'n cael ei gynnig i chi yn rhinwedd eich swydd fel aelod. Fodd bynnag, petai mater yn dod gerbron y Cyngor yn ddiweddarach sy'n ymwneud â'r parc gwyliau / y cwmni sy'n berchen arno neu'n ei reoli ac ati, byddai angen i chi sicrhau eich bod yn gwneud datganiad o ddiddordeb personol. Mae'ch diddordeb yn annhebygol o fod yn un sy'n rhagfarnu; fodd bynnag, byddai angen i chi ystyried y ffeithiau perthnasol a'r amgylchiadau penodol ar yr adeg honno.

Os oes gennych unrhyw ymholiadau, cysylltwch â'r Swyddog Monitro.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Nodyn Briffio i Aelodau – Hawliau unigol fel aelodau**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Cyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor Safonau ar Nodyn Briffio Newydd arfaethedig i Aelodau ar eu hawliau unigol fel aelodau**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@ynysmon.gov.uk** **01248 752586**

1. RHAGARWEINIAD A CHEFNDIR

1.1 Mae'r Côd Ymddygiad i Aelodau yn manylu ar y safonau ymddygiadol a ddisgwylir gan aelodau wrth iddynt gyflawni eu dyletswyddau swyddogol fel cynghorwyr. Mae'r Côd, ynghyd â phrotocolau eraill, yn darparu arweiniad i aelodau am y modd y dylent fynd o gwmpas eu dyletswyddau fel aelodau o'r Cyngor.

1.2 Mae'r Côd Ymddygiad yn berthnasol i aelodau pan maent yn gweithredu'n swyddogol fel aelod, yn honni eu bod yn gweithredu fel aelod neu'n rhoi'r argraff eu bod yn gweithredu fel aelod. Bydd Aelodau yn ddarostyngedig i'r Côd mewn cyd-destun ehangach os byddant yn dwyn anfri ar y swydd neu'n camddefnyddio eu statws i gael mantais iddynt eu hunain neu unrhyw un o'u cydnabod.

1.3 Fodd bynnag, rhaid cofio fod aelodau, fel eu hetholwyr, yn ddinasyddion yr ardal ac mae'n anorfod y bydd angen i aelodau ymarfer eu hawliau fel unigolion preifat mewn rhai sefyllfaoedd.

1.4 Mae'r Pwyllgor Safonau yn teimlo y gall fod rhywfaint o ddryswch mewn perthynas â'r sefyllfa pan mae aelodau angen cysylltu gyda'r Cyngor mewn capasiti preifat a diffyg dealltwriaeth o'r gwrthdaro sy'n codi yn sgil hynny gyda'u rôl swyddogol fel cynghorwyr.

1.5 Am y rheswm hwn, mae Nodyn Briffio Newydd (**Atodiad 1**) wedi cael ei baratoi gan y Pwyllgor Safonau ar gyfer aelodau sy'n wynebu gwrthdaro rhwng eu diddordebau preifat a'u rôl fel cynghorwyr.

2. ARGYMHELLIAD

Bod y Pwyllgor:

1.1 Yn nodi cynnwys y Nodyn Briffio Drafft yn **Atodiad 1** ac yn cadarnhau y dylid ei gymeradwyo;

1.2 Yn cytuno y dylai Cadeirydd y Pwyllgor Safonau gyflwyno'r Nodyn Briffio Drafft (**Atodiad 1)** i gyfarfod o'r Arweinyddion Grwpiau; ac

1.3 Yn cadarnhau y gellir cylchredeg y Nodyn Briffio yn **Atodiad 1** i'r holl Aelodau yn enw'r Pwyllgor Safonau.

NODYN BRIFFIO I AELODAU – GWEITHREDU HAWLIAU FEL UNIGOLION MEWN PERTHYNAS Â GWASANAETHAU'R CYNGOR

CEFNDIR

1. Mae'r Cod Ymddygiad i Aelodau yn nodi manylion y safonau ymddygiad a ddisgwylir gan Aelodau wrth iddynt gyflawni eu dyletswyddau swyddogol. Mae'r Cod, ynghyd â phrotocolau eraill, yn rhoi arweiniad i Aelodau ar sut i gyflawni eu dyletswyddau.

2. Mae'r Cod Ymddygiad yn berthnasol i aelodau pan fyddant yn gweithredu yn swyddogol fel aelod, yn honni eu bod yn gweithredu fel Aelod neu'n rhoi'r argraff eu bod yn gweithredu fel Aelod. Bydd y Cod hefyd yn berthnasol i Aelodau mewn cyd-destun ehangach os byddant yn dwyn anfri ar y swydd neu'n camddefnyddio eu rôl er mwyn ennill mantais iddyn nhw eu hunain neu eu cydnabod. O dan y Cod, mae disgwyl i aelodau ddatgan diddordeb personol ac i beidio â chymryd rhan pan fydd ganddynt ddiddordeb personol neu ddiddordeb sy'n rhagfarnu. Fe ddylai Aelodau gyfeirio at y Nodyn Briffio ar Ddiddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu am fwy o wybodaeth).

3. Fodd bynnag, ni ddylid anghofio bod Aelodau, fel eu hetholwyr, hefyd yn ddinasyddion yn yr ardal ac mae'n anorfod y bydd angen i aelodau ymarfer eu hawliau fel unigolion preifat mewn rhai sefyllfaoedd penodol. Gallai hyn fod am nifer o wahanol resymau megis wrth i'r Aelod (a) weithio fel contractwr yn darparu gwasanaethau i'r Cyngor, (b) gweithredu fel ysgrifennydd sefydliad gwirfoddol sy'n gwneud ceisiadau am grantiau, (c) trefnu darpariaeth gofal ar gyfer perthynas; neu (d) gwrthwynebu cais cynllunio i drws nesaf i'w gartref / i'w chartref.

4. Cynigir y Canllawiau canlynol gan y Pwyllgor Safonau i aelodau sy'n wynebu gwrthdaro rhwng eu diddordebau preifat a'u rôl fel aelodau etholedig, fel y disgrifir ym mharagraff 3 uchod. Darperir yr arweiniad fel cyngor cyffredinol yn unig ac nid yw'n cario'r un pwysau â'r Cod Ymddygiad. Atgoffir Aelodau mai mater iddyn nhw yw dod i gasgliad mewn perthynas ag unrhyw ddiddordebau sydd ganddynt.

CANLLAWIAU

5. Os yn bosibl, fe ddylai Aelodau osgoi rhoi eu hunain mewn sefyllfa lle gallai gwrthdaro godi rhwng eu bywydau personol a'u rôl fel aelod etholedig.

   Fe ddylai Aelodau ofyn iddyn nhw eu hunain: oes rhaid i mi wneud hyn? Allai rhywun arall wneud hyn ar fy rhan?

   Er enghraifft, os yw'r Aelod yn cynrychioli corff neu sefydliad arall, fe ddylai'r Aelod ofyn i rywun arall gyflawni'r rôl o ryngweithio â'r Cyngor Sir; neu os yw'r diddordeb personol yn ymwneud â chynrychioli aelod o'r teulu, fe ddylai'r Aelod ystyried a allai perthynas arall arwain yn ei le / yn ei lle.

6. Os na fedrirr osgoi'r ffaith y bydd Aelodau yn dod i gysylltiad â'r Cyngor yn eu capasiti personol, cynghorir Aelodau i ystyried y canllawiau canlynol:

   a. Wrth ysgrifennu at y Cyngor, ni ddylai Aelodau ddefnyddio papur swyddogol y Cyngor ac ni ddylent ddefnyddio eu cyfrif e-bost Cyngor, oherwydd byddai

hynny ynddo'i hun yn torri'r Cod ond byddai hefyd yn achosi dryswch o ran y rôl yr oedd yr aelod yn ymgymryd â hi; h.y. capasiti swyddogol neu breifat;

b. Wrth ysgrifennu at y Cyngor, ar y cyswllt cyntaf, fe ddylai aelodau ddatgan diddordeb ffurfiol a natur y diddordeb hwnnw a nodi ei fod o / hi yn gweithredu mewn capasiti preifat ac nid fel Aelod etholedig;

c. Os trafodir materion wyneb yn wyneb, neu dros y ffôn, fe ddylai Aelodau gadarnhau manylion y drafodaeth honno yn ysgrifenedig ac fe ddylai'r cadarnhad ysgrifenedig hwnnw gyfeirio at y diddordeb, egluro natur y diddordeb a chadarnhau bod yr Aelod yn gweithredu mewn capasiti preifat;

d. Os yw'r Cyngor wedi cysylltu â'r Aelod yn ei rôl o/hi fel dinesydd o'r ardal (e.e. ymgynghoriad ar fater cynllunio), fe ddylai'r Aelod ddatgan ei ddiddordeb / ei diddordeb yn glir, ac egluro natur y diddordeb hwnnw wrth ymateb i'r ymgynghoriad;

e. Ni ddylai Aelodau ddefnyddio eu rôl fel Aelodau etholedig i gael mynediad at swyddogion na gwybodaeth na fyddai wedi bod ar gael i aelodau eraill o'r cyhoedd yn yr un sefyllfa.

7. Er mwyn sicrhau priodoldeb a thryloywder, gallai'r Cyngor roi mesurau penodol yn eu lle er mwyn delio ag amgylchiadau penodol lle mae Aelodau yn ymgymryd â'u rôl mewn capasiti preifat; yn enwedig os rhagwelir y bydd y cyfnod rhyngweithio'n debygol o fod yn sylweddol. Rhaid i Aelodau gadw at unrhyw drefniadau rhesymol a wneir o dan amgylchiadau o'r fath.

8. Os nad yw Aelodau yn siŵr o'r hawliau sydd ganddynt o ran gweithredu fel unigolion, neu'r cyfyngiadau sydd arnynt o ran eu rôl fel Aelodau etholedig, maent yn cael eu hannog i gysylltu â'r Swyddog Monitro am gyngor. Tra'n cydnabod yr angen am dryloywder ac er mwyn osgoi unrhyw awgrymiad o amhriodoldeb neu ddylanwad gormodol, mae hefyd yn bwysig bod gan Aelodau hawl i weithredu yn eu capasiti fel dinasyddion preifat.

Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn
Gorffennaf 2018

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Adroddiad ar Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 29 Mehefin 2018**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Diweddaru Aelodau'r Pwyllgor Safonau**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **Tel: 01248 752586**

A FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU

1. CEFNDIR

1.1 Cyfarfu Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru (sy'n cynnwys Powys a Cheredigion erbyn hyn) ar 29 Mehefin 2018. Mae copi o'r Rhaglen yn **Atodiad 1**.

1.2 Dilynodd y cyfarfod y Rhaglen a gyhoeddwyd. Cyhoeddir y cofnodion yn barod ar gyfer cyfarfod nesaf y Fforwm; dyddiad i'w gadarnhau.

2. CYFARFOD Y FFORWM AR 29 MEHEFIN 2018

2.1 Rhoes swyddog o Gyngor Sir Gwynedd gyflwyniad ar ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol.

Mae CLlLC wedi paratoi canllawiau drafft, Cyfryngau Cymdeithasol – Canllaw i Gynghorwyr; dosbarthwyd hwn i'r aelodau a gwahoddwyd cyfraniadau yn ystod y cyfnod ymgynghori.

Yn dilyn cyfarfod y Fforwm, derbyniwyd cadarnhad gan CLlLC fod y ddogfen, Cyfryngau Cymdeithasol – Canllaw i Aelodau, wedi cael ei chyhoeddi'n ffurfiol ar y wefan erbyn hyn. Rhannwyd y ddolen i'r Canllawiau gydag Aelodau (etholedig a chyfetholedig) y Cyngor hwn a gyda Chlercod y Cynghorau Tref a Chymuned ar 21 Awst 2018.

2.2 Roedd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau wedi codi pedwar mater er trafodaeth.

2.2.1 Mewn perthynas ag eitem 5(B) ar y Rhaglen, roedd yn ddiddorol nodi bod Awdurdodau eraill yn dilyn gweithdrefn wahanol yn hytrach na chynnal pleidlais yn unig. Ar ôl i'r enwau gael eu henwebu, byddai'r ymgeiswyr yn cael eu gwahodd i gyfweliad a phenderfyniad yn cael ei wneud ar sail hynny. Mae'n bosib fod hon yn drefn sy'n mynd â llai o amser na'r broses a ddilynwyd gan CSYM yn 2017 a oedd yn golygu gofyn am enwebiadau, ac yna, ar ôl llunio rhestr, gwahodd y Cynghorau Tref a Chymuned i bleidleisio dros un enw.

2.2.2 Mewn perthynas ag eitemau 5(C) ar y Rhaglen, roedd yn ddiddorol nodi mai'r Swyddog Monitro, nid aelodau'r Pwyllgor Safonau, sy'n gyfrifol am y Protocol Datrysiad Lleol mewn nifer o Awdurdodau eraill.

2.2.3 Mewn perthynas â 5(Ch) ar y Rhaglen, roedd aelodau'r Fforwm yn ystyried y byddai'n ddefnyddiol petai Swyddog Monitro CSYM yn gallu rhannu deunyddiau dysgu (sleidiau cyflwyniad) o'r cwrs a fynychodd gyda David Richards gyda'r Swyddogion Monitro eraill cyn dod i benderfyniad ynglŷn ag a yw aelodau'r Fforwm yn dymuno i hyfforddiant gael ei drefnu ai peidio.

2.3 Unrhyw Fater Arall – derbyniwyd Canllawiau drafft gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, ychydig cyn y cyfarfod. Rhannwyd copïau gyda'r aelodau oedd yn bresennol yn y Fforwm. Ystyriwyd mai'r Canllawiau hyn gan swyddfa'r Ombwdsmon oedd ei ymateb i'r pryderon a godwyd yn dilyn cyfarfod diwethaf y Fforwm ym mis Tachwedd 2017 mewn perthynas â'r gweithdrefnau ar gyfer ymdrin â honiadau yn erbyn aelodau.

2.4 Penderfynwyd y dylai pob Pwyllgor Safonau ystyried eitemau i'w cynnwys ar Raglen cyfarfod nesaf y Fforwm.

3. LLYTHYR DRAFFT

3.1 Mae **Atodiad 2** yn lythyr drafft i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a baratowyd yn dilyn cyfarfod y Fforwm ar 24 Tachwedd 2017.

B CYNHADLEDD PWYLLGORAU SAFONAU 2018

1. Cynhelir y Gynhadledd Pwyllgorau Safonau ar 14 Medi 2018 yn Aberystwyth, Ceredigion. Bydd y Cadeirydd, Is-gadeirydd a'r Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol yn mynychu ar ran Cyngor Sir Ynys Môn. Amgaeir manylion am y siaradwyr yn **Atodiad 3**.

2. Cyflwynir diweddariad ffurfiol yn dilyn y Gynhadledd i'r Pwyllgor Safonau yn ei gyfarfod ar 13 Mawrth 2019.

C ARGYMHELLIAD

1. Fod aelodau'r Pwyllgor Safonau yn:

1.1 Nodi cynnwys y trafodaethau a gynhaliwyd yng nghyfarfod y Fforwm ar 29 Mehefin 2018;

1.2 Cyflwyno eitemau i'r Cadeirydd er mwyn eu cynnwys ar Raglen cyfarfod nesaf y Fforwm;

1.3 Nodi dyddiad y Gynhadledd Pwyllgorau Safonau ar 14 Medi 2018, ac i'r aelodau rannu unrhyw gwestiynau y maent yn dymuno i'r Cadeirydd / Is-gadeirydd eu codi ar eu rhan gydag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ei sesiwn agored cyn diwedd Cyfarfod y Pwyllgor Safonau ar 12 Mai 2018; a

1.4 Penderfynu a fyddai'n ddefnyddiol trefnu sesiwn ddatblygu/hyfforddi anffurfiol mor fuan â phosib yn dilyn y Gynhadledd Pwyllgorau Safonau, a chyn Nadolig 2018, er mwyn caniatáu i'r Cadeirydd / Is-gadeirydd ddarparu adborth o'r Gynhadledd i aelodau eraill y Pwyllgor Safonau.

ATODIAD 1

Rhaglen Gyflawn

FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU

Dydd Gwener, 29 Mehefin 2018 am 10.00 y.b.

Siambr Hywel Dda, Swyddfa'r Cyngor, Caernarfon, Gwynedd LL55 1SH

At y Cadeirydd, Is-Gadeirydd a'r Swyddog Monitro:-

Pwyllgor Safonau Ynys Môn

Pwyllgor Safonau Ceredigion

Pwyllgor Safonau Conwy

Pwyllgor Safonau Sir Ddinbych

Pwyllgor Safonau Sir y Fflint

Pwyllgor Safonau Gwynedd

Pwyllgor Safonau Powys

Pwyllgor Safonau Wrecsam

Pwyllgor Safonau Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru

Pwyllgor Safonau Awdurdod Tan ac Achub Gorllewin a Chanolbarth Cymru

Pwyllgor Safonau Parc Cenedlaethol Eryri

RHAGLEN

1. **<u>PENODI CADEIRYDD AR GYFER Y CYFARFOD</u>**

   Penodi Cadeirydd ar gyfer y cyfarfod.

   (D.S Mae'r fforwm wedi penderfynu eisoes y bydd ei gyfarfodydd yn cael eu cadeirio gan yr awdurdod lletya.)

2. **<u>YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB</u>**

   Derbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

3. **<u>COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWYD AR 24 TACHWEDD 2017</u>**

   Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion cyfarfod blaenorol y Fforwm a gynhaliwyd ar 24 Tachwedd, 2017 fel rhai cywir (ynghlwm).

   (Tudalennau 4 - 7)

4. **<u>ARFERION / PROTOCOLAU AR Y DEFNYDD O GYFRYNGAU CYMDEITHASOL A'R ADOLYGIAD O ARWEINIAD CYMDEITHAS LLYWODRAETH LEOL CYMRU</u>**

   (a) Derbyn cyflwyniad ar gyfryngau cymdeithasol.

   (b) Trafod arferion / protocolau ar y defnydd o gyfryngau cymdeithasol sy'n cael eu gweithredu gan y gwahanol awdurdodau a gwahodd cyfraniadau i'r adolygiad o arweiniad Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

5. **<u>CWESTIYNAU A GODWYD GAN GADEIRYDD PWYLLGOR SAFONAU CYNGOR SIR YNYS MON</u>**

   (A) Yn wyneb bwriad Llywodraeth Cymru i awdurdodau lleol uno, sut mae'r Fforwm yn rhagweld y bydd y Pwyllgorau Safonau yn gweithio yn y dyfodol, yn arbennig mewn perthynas â Chynghorau Tref a Chymuned? Er enghraifft, petai Ynys Môn a Gwynedd yn uno, fel sy'n cael ei gynnig, byddai yna dros 100 o Gynghorau Tref a Chymuned ar gyfer un Pwyllgor Safonau – oes angen lleihau'r nifer o Gynghorau Cymuned a Thref?

   (B) 'Roedd y broses ddiweddar o ddewis cynrychiolwyr Cynghorau Tref a Chymuned i eistedd ar Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn yn ymddangos yn un feichus. Sut mae Pwyllgorau Safonau eraill yn cynnal y broses hon?

(C) Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi mabwysiadu Protocol Datrys Lleol diwygiedig yn ddiweddar sy'n seiliedig ar broses wirfoddol o gyflafareddu rhwng y Cynghorwyr ac aelodau'r Pwyllgor Safonau. Os yw'r ddwy ochr yn cytuno i'r broses, rhaid i'r Cynghorwyr ddod o hyd i'w datrysiadau eu hunain a bydd cynrychiolydd y Pwyllgor Safonau yn bresennol fel canolwr yn unig. Er mwyn cynnal y drefn yn effeithiol, mae trefniadau mewn llaw i aelodau'r Pwyllgorau Safonau dderbyn hyfforddiant cyflafareddu. Ydi'r Pwyllgorau Safonau eraill wedi trefnu hyfforddiant o'r fath? Oes yna arferion da / pwyntiau dysgu i'w rhannu ymysg aelodau'r Fforwm?

(CH) Byddai Cyngor Sir Ynys Môn yn fodlon trefnu i David Richards, Cyfarwyddwr LLC, ddod i gyfarfod o'r Fforwm hwn yn y dyfodol i roi cyflwyniad ar faterion llywodraethu cyffredinol. Ydi hyn yn rhywbeth fyddai o gymorth i aelodau'r Fforwm?

6. UNRHYW FATER ARALL

Ystyried unrhyw fater arall.

7. DYDDIAD CYFARFOD NESAF

Pennu dyddiad a lleoliad y cyfarfod nesaf.

COFNODION CYFARFOD O'R FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU A GYNHALIWYD YN YSTAFELL GYFARFOD 1, NEUADD Y DREF, WRECSAM AR DYDD GWENER, 24 TACHWEDD 2017

YN BRESENNOL

Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam – Michael Pugh, Neil Benson, Claire Blanchard and I David Bithell, MBE
Cyngor Sir Ceredigion – Eddie Ffoulkes-Jones
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy – Iain Moore
Cyngor Sir Ddinbych – Ian Trigger
Cyngor Sir y Fflint – Robert Dewey
Cyngor Sir Ynys Môn – Mike Wilson, Islwyn Jones and Anwen Jones
Cyngor Sir Powys – Debby Jones
Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri – Sharon Warnes

HEFYD YN BRESENNOL

Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam, Dirpwy Swyddog Monitro – Sioned Wyn Davies
Gweinyddwr Pwyllgorau – Jane Johnson

1 PENODI CADEIRYDD AR GYFER Y CYFARFOD

Penodwyd Michael Pugh, Cadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam yn Gadeirydd, yn unol â phenderfyniad y Fforwm ym mis Hydref 2016 mai'r awdurdod sy'n cynnal y Fforwm fydd yn cadeirio'r cyfarfod.

Croesawodd y Cadeirydd bawb i'r cyfarfod.

2 YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Iwan Jones (Parc Cenedlaethol Eryri), Helen Rhydderch Roberts (Powys) a Steve Cripps (Ceredigion).

3 COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWYD AR 10 EBRILL 2017

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 10 Ebrill 2017.
Cywiriadau -
Diwygio sillafiad John Roberts a Sharon Warnes.
Ymddiheuriadau – ychwanegu Robert Dewey.

PENDERFYNWYD –yn amodol ar y cywiriadau uchod, y dylid derbyn cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 10 Ebrill 2017 fel cofnod cywir.

4 CYFARFOD SEFYDLU A HYFFORDDIANT MATERION MOESEGOL AR GYFER AELODAU NEWYDD

Eglurodd y Dirprwy Swyddog Monitro y rhoddwyd yr eitem hon ar y Rhaglen er mwyn galluogi'r aelodau oedd yn bresennol i roi adborth ar gyflwyniad yr hyfforddiant o fewn Cynghorau Sir, a hefyd ar sut y cyflwynwyd yr hyfforddiant fesul cam i'r Cynghorau Cymuned.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd y pwyntiau canlynol:

- Roedd rhai'n seilio'r hyfforddiant ar y deunyddiau a gafwyd gan CLILC, ac eraill yn cynhyrchu eu deunyddiau eu hunain.
- Roedd hyd y sesiynau'n amrywio, ond teimlwyd bod sesiynau rhyngweithiol byrrach, gyda mwy o ffocws, yn cynnal diddordeb y mynychwyr.
- Sesiynau ar wahân ar gyfer Cynghorwyr newydd, mwy trylwyr, a sesiynau diweddaru ar gyfer Cynghorwyr oedd yn dychwelyd.
- Lleoliadau – roedd rhai'n cael eu cynnal mewn un lleoliad ac eraill mewn gwahanol leoliadau.
- Cynghorau Cymuned – bu'n fuddiol mynd â'r hyfforddiant allan i'r Cymunedau mewn rhai ardaloedd, ac mewn un awdurdod, roedd y Pwyllgor Safonau wedi trefnu ymweliadau â Chynghorau Cymuned.
- Cafwyd problemau gyda hyfforddiant ar-lein mewn rhai ardaloedd oherwydd cysylltiad band eang gwael.

5 CLILC - 5 MLYNEDD I WNEUD GWAHANIAETH

Cafwyd adborth gan Michael Wilson, Cadeirydd Pwyllgor Safonau Ynys Môn, ar ddigwyddiad rhanbarthol diweddar o'r enw '5 Mlynedd i Wneud Gwahaniaeth' a gynhaliwyd yng Nghanolfan Fusnes Conwy ar gyfer Cynghorwyr newydd.

Dyma'r cyflwyniadau a gafwyd ar y diwrnod:

Mark Drakeford, AS, Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol – Yr hyn sydd i ddod: Neges i gynghorwyr newydd gan Lywodraeth Cymru.

Sophie Howe, Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol – 5 mlynedd yn y swydd ond etifeddiaeth am oes.

Steve Thomas CBE, Prif Weithredwr CLILC – Cyflwr y Genedl: 5 Mlynedd o Heriau a Newidiadau i Gynghorau?

Ian Bottrill, Cyn Arweinydd Cyngor, ymchwilydd a hyfforddwr cenedlaethol – Cyfrinachau llwyddiant: Beth sy'n gweithio i gynghorwyr?

Mel Doel, cyn newyddiadurwr BBC Wales, hyfforddwr cenedlaethol a chadeirydd yr Awdurdod Parc Cenedlaethol 2016-17 – Y Cyfryngau Cymdeithasol: Ffrind neu Elyn?

Dywedodd Michael Wilson ei fod yn siomedig iawn gweld cyn lleied o gynghorwyr newydd yn bresennol yn y digwyddiad.

Aeth y Fforwm ati wedyn i drafod yr hyn yr oedd pob Cyngor yn ei ystyried yn hyfforddiant craidd/hanfodol ar gyfer Cynghorwyr a sut mae presenoldeb Aelodau mewn sesiynau hyfforddi'n cael ei gofnodi/ei fonitro.

Mewn perthynas â'r hyfforddiant Cod Ymddygiad, roedd disgwyl i bob Cynghorydd fynychu gan mai'r cwestiwn cyntaf y byddai'r Ombwdsmon yn ei ofyn wrth gynnal ymchwiliad yn erbyn Aelod mewn perthynas â thorri'r Cod, fyddai p'un a oedd yr Aelod wedi mynychu hyfforddiant ai peidio, a phryd y cynigiwyd yr hyfforddiant.

Pwysleisiwyd yr angen i bob Cynghorydd fynychu hyfforddiant Cyfryngau Cymdeithasol.

6 **<u>GWEITHDREFNAU I FYND I'R AFAEL Â HONIADAU YN ERBYN AELODAU</u>**

Roedd Michael Wilson, Cadeirydd Pwyllgor Safonau Ynys Môn, wedi gofyn am gael cynnwys yr eitem hon ar y Rhaglen er mwyn trafod pa weithdrefnau sydd gan y Cynghorau i fynd i'r afael â honiadau o Aflonyddu Rhywiol yn erbyn Aelodau gan swyddogion, ac er mwyn cael gwybodaeth am lefel y gefnogaeth a ddarperir i'r dioddefwyr a'r tramgwyddwyr.

Cyfeiriwyd at amryw o brotocolau Aelodau/swyddogion a'r Cod Ymddygiad, ond teimlwyd y dylid ceisio eglurhad/arweiniad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â'r canlynol, pe bai cwyn o natur ddifrifol yn cael ei gwneud yn erbyn Aelod, e.e. o Aflonyddu Rhywiol ar un o swyddogion y Cyngor. Roedd hyn wedi'i seilio ar y dybiaeth nad oedd yn fater i'r Heddlu.

- Pa bwerau sydd gan yr Ombwdsmon i weithredu pe bai cwyn o'r fath yn cael ei gwneud?
- Deallwyd y gall Panel Dyfarnu Cymru wahardd yr unigolyn dros dro ar sail adroddiad interim ac argymhelliad yr Ombwdsmon.
  Beth oedd y raddfa amser ddisgwyliedig ar gyfer cymryd camau o'r fath?
- A ellid darparu canllawiau ar y trefniadau ymarferol ar gyfer Aelodau a gyhuddir o ymddygiad o'r fath, o ystyried eu statws etholedig mewn perthynas â'r canlynol:
  i) atal yr Aelod rhag cynrychioli eu hetholaeth
  ii) cyflawni eu dyletswyddau arferol yn y Cyngor
  iii) mynychu eiddo'r Cyngor
  iv) gwrthdaro a allai godi o ran dyletswydd gofal y Cyngor tuag at ei swyddogion
  v) a ddylid cynnig gofal bugeiliol i'r Aelod fel y byddai'n cael ei gynnig i swyddogion o dan ddyletswydd gofal?
- Canllawiau mewn perthynas â chwyn yn erbyn Aelod Gweithredol yn hytrach nag Aelod arferol, ac yn arbennig, cylch gwaith y canlynol i weithredu neu beidio yn y sefyllfa hon
  Arweinydd y Cyngor
  Swyddog Monitro
  Pwyllgor Safonau
  Arweinwyr Grwpiau

PENDERFYNWYD – Gofyn i Swyddog Monitro Cyngor Sir Ynys Môn ddrafftio llythyr i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i'w gylchredeg ymysg Swyddogion Monitro pob awdurdod i'w gyflwyno os ydynt yn dymuno gwneud hynny.

7 **UNRHYW FATER ARALL**

Cyngor Sir Ceredigion fydd yn cynnal Cynhadledd Safonau Cymru 2018 yn Aberystwyth ar ddyddiad i'w drefnu ym mis Medi.

Nid oedd unrhyw wybodaeth bellach ar gael am yr hyfforddiant cyfryngu.

Codwyd y cynnig i lunio Cydbwyllgor Safonau, yn enwedig gan fod rhai awdurdodau'n cael trafferth recriwtio aelodau annibynnol i Bwyllgorau Safonau yn ogystal â phenodi aelod lleyg i'r Pwyllgor Penodi. Nid oedd yn ymddangos fel pe bai llawer o awydd i lunio Cydbwyllgorau, ac awgrymwyd y gallai cyn Gadeiryddion/aelodau annibynnol wedi ymddeol o Bwyllgorau Safonau lunio cronfa o ymgeiswyr posibl i weithredu fel aelodau lleyg ar Bwyllgorau Penodi.

8 **DYDDIAD Y CYFARFOD NESAF**

Bydd y cyfarfod nesaf yn cael ei gynnal ym mis Mai/Mehefin 2018 gan Gyngor Sir Gwynedd.

Daeth y cyfarfod i ben am 11.20am.

BUSNES Y CYNGOR / COUNCIL BUSINESS

LYNN BALL LL.B., (Hons.) Cyfreithiwr/Solicitor
PENNAETH SWYDDOGAETH (BUSNES Y CYNGOR) / SWYDDOG MONITRO
HEAD OF FUNCTION (COUNCIL BUSINESS) / MONITORING OFFICER

CYNGOR SIR YNYS MON /
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfa'r Sir / Council Offices
LLANGEFNI
Ynys Môn / Anglesey
LL77 7TW

DX: 701771 – LLANGEFNI

ffôn / tel: (01248) 75
ffacs / fax: (01248) 752132
E-Bost – E-mail: mwycs@ynysmon.gov.uk

Ein Cyf – Our Ref. MY/DH/CC-019486-MY
Eich Cyf – Your Ref.

DRAFT

DYDDIAD

Annwyl Katrin

Anfonir y llythyr hwn atoch ar ran Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru (sydd bellach yn cynnwys ardaloedd Ceredigion a Phowys).

Cawsom gyfarfod o'r Fforwm ar 27 Tachwedd yn Wrecsam ac un o'r pynciau a drafodwyd oedd yr hyn y gallai, neu y dylai Awdurdod Lleol ei wneud petaent yn derbyn cwynion o natur ddifrifol yn erbyn Aelod, e.e. aflonyddu'n rhywiol ar swyddog/aelod o staff yn y Cyngor – yn seiliedig ar y rhagdybiaeth nad yw'n fater i'r Heddlu.

Cytunodd y Fforwm y dylent anfon llythyr at SOGC yn mofyn esboniad ac arweiniad ar nifer o faterion, sef:-

1. Pa bwerau sydd gan yr Ombwdsmon i weithredu os derbynnir cwyn ddifrifol megis yr un uchod?

Dear Katrin,

This letter is sent to you on behalf of the North Wales Standards Committee Forum (which also now includes Ceredigion and Powys areas)

We had a meeting of the Forum on the 27th November in Wrexham and one of the Topics discussed was the issue of what Local Authorities could or should do in the event that a Complaint of a serious nature being made against a Member e.g. of Sexual Harassment of an Officer/ member of staff at the Council- based on the assumption that it is not a Police matter.

The Forum agreed that a letter should be sent by them to the PSOW's office to seek clarification and guidance on a number of matters, these being:-

1. What powers the Ombudsman has to act if a serious complaint such as the above is received?

2. Rydym yn deall y gall Panel Dyfarnu Cymru wahardd aelod yn seiliedig ar adroddiad interim ac argymhelliad gan yr Ombwdsmon. Beth yw'r amserlen a ragwelir o ran cymryd camau o'r fath?

2. We understand that a suspension can be imposed by the Adjudication Panel for Wales based on an interim report and recommendation from the Ombudsman. What are the anticipated timescales for such action to be taken?

3. Pa ganllawiau fedr ef eu darparu ar drefniadau ymarferol yn achos Aelodau sydd wedi eu cyhuddo o ymddygiad o'r fath yn wyneb eu statws etholedig, e.e.

3. What guidance could he provide on practical arrangements for Members accused of such Conduct given their elected status e.g.

a) rydym yn tybio na fedrai'r Cyngor atal Aelod rhag cynrychioli eu hetholwyr

a) we presume that the Council could not prevent Members from representing their electorate

b) cyflawni eu dyletswyddau Cyngor arferol

b) carrying out their normal Council duties

c) o ran y gwrthdaro posibl a allai godi rhwng dyletswydd gofal yr Awdurdod Lleol tuag at swyddogion a thuag at unrhyw Aelodau y mae'r gŵyn yn ymwneud â nhw

c) as regards the potential conflict which may arise between the Local Authority's duties of care to officers and any to Members in relation to the complaint

d) dod i adeiladau'r Cyngor.

d) attending Council premises

e) a ddylai'r Cyngor fod yn cynnig rhyw fath o ofal bugeiliol i Aelodau, e.e. Cwnsela Cyfrinachol yr un modd ag y byddent yn ei wneud i swyddogion yn unol â'r ddyletswydd gofal?

e) should the Council be offering some sort of pastoral care for Members e.g. Confidential Counselling? As they would for officers under a duty of care?

4. Pa arweiniad fedr yr Ombwdsmon ei roddi ynghylch cwyn yn erbyn Aelod o'r Pwyllgor Gwaith yn hytrach nag Aelod cyffredin.

A fedr roi rhyw arweiniad ar gyfer:-

Arweinydd y Cyngor

Swyddog Monitro

Pwyllgor Safonau

4. What guidance could the Ombudsman provide on a complaint against an Executive Member rather than an ordinary Member.

Would he be able provide some guidance to be taken by:-

the Leader of the Council

Monitoring Officer

DRAFT

Arweinyddion Grwpiau

O ran eu cylch gorchwyl i weithredu neu beidio yn y sefyllfa hon.

Standards Committee

Group Leaders

As to their remit to act or otherwise in this situation.

Ar ôl cyfarfod y Fforwm, rydym yn deall y cynhaliwyd cyfarfod wedyn ar gyfer Cyfreithwyr Llywodraeth Leol yn Llandrindod ar 1 Rhagfyr a'ch bod chi, Swyddogion Monitro o Awdurdodau Lleol ar draws Cymru a chynrychiolydd o Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru wedi mynychu'r cyfarfod hwnnw.

After the Forum meeting we understand that there was a subsequent Lawyers in Local Government meeting in Llandrindod Wells on the 1st December which was attended by yourself, Monitoring Officers from Local Authorities across Wales and a representative from the WLGA.

Un o'r pynciau ar y Rhaglen oedd y senario uchod.

One of the topics on the Agenda was the above scenario.

Rydym ar ddeall eich bod wedi cytuno i fynd â'r mater yn ôl a'i drafod gyda'r Ombwdsmon ac o bosib, i baratoi rhyw fath o ganllawiau ar y mater hwn.

We understand that you agreed to take the matter back and discuss it with the Ombudsman and to possibly prepare some guidance regarding this matter.

Os bydd canllawiau'n cael eu drafftio, a fyddai modd i eraill wneud sylwadau ar y drafft cyn iddo gael ei gyhoeddi'n derfynol?

If guidance is to be drafted would it be possible for others to comment on the draft before it is finalised?

Hefyd, beth ydych chi'n dybio fydd yr amserlen ar gyfer paratoi'r canllawiau hyn?

Also what do you estimate the timescale for preparing this guidance?

Edrychwn ymlaen at glywed gennych.

We look forward to hearing from you

Yn gywir

Yours sincerely

DRAFT

Ysgrifennwch ataf yn Gymraeg neu Saesneg
Please write to me in Welsh or English

Nodwch y bydd yr Uned Gyfreithiol a Chwiliadau Tir ond ar gael i dderbyn galwadau ffôn rhwng 10 y bore a hanner dydd a dau a pedwar yn y pnawn o hyn ymlaen. Os oes mater gwirioneddol frys y tu allan i'r oriau yma dylwch anfon e-bost i'r unigolyn gan gynnwys "BRYS" yn y llinell destun.

Note that the Legal and Land Charges Section will only answer phone calls between 10am and noon and 2 and 4 pm from now on. If a matter is truly urgent outside of these hours

then send an email to the individual containing the word “URGENT” in the subject line.

DRAFT

ATODIAD 3

Cynhadledd Safonau Cymru 2018

Prif Siaradwr:

Nick Bennett,

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Claire Sharp,

Llywydd, Panel Dyfarnu Cymru

Eifion Evans,

Prif Weithredwr, Cyngor Sir Ceredigion

Ystafell Cynadledda Medrus,
Prifysgol Aberystwyth, Ceredigion,
SY23 3BY

Dydd Gwener, 14 Medi, 2018
Cofrestru am 9:15 y.b.

GOLUD·GWLAD·RHYDDID
Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Powys

£70 + TAW
Cysylltwch:
CynhadleddSafonauCymru2018@ceredigion.gov.uk
01545 574177

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Caniatâd Arbennig**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Rhoi gwybod i'r Pwyllgor am ganlyniad unrhyw geisiadau am ganiatâd arbennig a dderbyniwyd ers 14 Mawrth 2018**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Cyngor y Busnes) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

1. CYFLWYNIAD

Os oes gan gynghorydd sir/cynghorydd tref/cymuned ddiddordeb sy'n rhagfarnu mewn mater sy'n cael ei ystyried gan eu hawdurdod, mae'n ofynnol o dan y côd ymddygiad fod y diddordeb yn cael ei ddatgan/gofrestru a bod yr aelod yn gadael y cyfarfod a ddim yn cymryd rhan yn y drafodaeth nac yn dylanwadu ar y penderfyniad(au).

Mae'r côd ymddygiad yn ymgorfforі "caniatâd arbennig" o dan rai amgylchiadau cyfyngedig a restrir ym mharagraff 12(2) y côd.

Yn ogystal, os nad yw paragraff 12(2) y Côd o gymorth, yna mae gan y Pwyllgor Safonau'r disgresiwn i roi caniatâd arbennig i aelod, o dan amgylchiadau penodol, sy'n cael eu rhestru mewn rheoliadau statudol.

Os yw'n cael ei ganiatáu, mae'r caniatâd arbennig yn goresgyn elfen ragfarnus y diddordeb (hynny yw'r rhagfarn neu'r rhagfarn ymddangosiadol) a bydd yn galluogi'r aelod i gymryd rhan yn y mater; efallai y bydd cyfyngiad ar gyfraniad yr aelod ac fe roddir y caniatâd am gyfnod penodol o amser.

2. CEFNDIR

Er mwyn cynorthwyo aelodau i ddefnyddio'r broses caniatâd arbennig pryd bynnag y bo hynny'n briodol, ac mor effeithiol â phosib, mae'r Pwyllgor Safonau wedi cyhoeddi Nodyn o Gyngor ac Arweiniad. Yn ogystal, rhoddwyd gwybodaeth i glercod cynghorau tref a chymuned am y posibilrwydd o dderbyn caniatâd arbennig mewn e-bost wedi ei ddyddio 6 Mawrth 2017.

Yn aml mae angen caniatâd arbennig ar fyr rybudd, ac o fewn y cyfnod o rybudd cyfreithiol lleiaf posibl, ac oherwydd hynny mae'r Pwyllgor Safonau wedi sefydlu trefn lle y gellir galw ar Banel o dri aelod i ddelio ag unrhyw gais a dderbynnir rhwng cyfarfodydd y Pwyllgor llawn. Gall unrhyw dri aelod annibynnol / Cyngor Sir gynnal gwrandawiad i geisiadau a dderbynnir gan gynghorwyr sir (gyda mwyafrif o aelodau annibynnol) a chynhelir gwrandawiad i geisiadau gan gynghorwyr tref/cymuned gan aelodau annibynnol ac aelodau cyngor tref/cymuned (gyda mwyafrif o aelodau annibynnol).

3. CEISIADAU A DDERBYNIWYD ERS 14 MAWRTH 2018

Gwrandawiad y Panel Caniatâd Arbennig ar 29 Mehefin 2018

Ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau, derbyniwyd tri chais am ganiatâd arbennig. Roedd pob un ohonynt yn ymwneud â'r un mater mewn un Cyngor Tref. Galwyd y Panel yn ffurfiol ar 25 Mehefin 2018, derbyniwyd cais ysgrifenedig llawn ar 28 Mehefin 2018 a chafodd ei gylchredeg ar y dyddiad hwnnw, a bu i'r Panel gyfarfod ar 29 Mehefin 2018 i wrando ar achos yr ymgeiswyr ac i benderfynu ar y ceisiadau.

Roedd rhaid i'r Panel Caniatâd Arbennig ystyried tri chais am Ganiatâd Arbennig gan dri aelod o Gyngor Tref Biwmares mewn perthynas ag un mater.

Mae'r adroddiad a gyflwynwyd i'r Panel yn y Gwrandawiad ar 29 Mehefin 2018 ynghlwm yn **Atodiad 1**.

Mae cofnodion drafft y Panel Caniatâd Arbennig ynghlwm yn **Atodiad 2**.

O dan yr amgylchiadau, penderfynodd y Panel roi caniatâd arbennig cyfyngedig yn galluogi dau o'r ymgeiswyr (y Cynghorydd Jason Zalot a'r Cynghorydd Stan Zalot) i:-

- Ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Tref] mewn perthynas â'r mater;
- Siarad â swyddogion y Cyngor Tref am y mater;
- Siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor/Cyngor Tref ac ateb unrhyw gwestiynau am y mater; ac
- Aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/pleidlais ar y mater.

Nid yw'r caniatâd arbennig yn rhoi'r hawl i bleidleisio o dan unrhyw amgylchiadau os yw'r diddordeb sy'n rhagfarnu yn bodoli.

Mewn perthynas â'r trydydd cais, a dderbyniwyd gan y Cynghorydd Howard Mattocks, penderfynodd y Panel roi caniatâd arbennig digyfyngiad yn unol â'r telerau canlynol:

- Ysgrifennu at swyddogion [a/neu y Pwyllgor/Cyngor Tref] mewn perthynas â'r mater;
- Siarad â swyddogion y Cyngor Tref am y mater;
- Siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor/Cyngor Tref ac ateb unrhyw gwestiynau am y mater;
- Aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/pleidlais ar y mater; a
- Pleidleisio.

Rhoddwyd y caniatâd arbennig ar y sail ganlynol:-

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogi i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag o yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) mae diddordeb y Cynghorydd yn gyffredin i gyfran sylweddol o'r cyhoedd; a
(f) mae cyfranogiad i'r busnes yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd.

Bydd y caniatâd arbennig (os yw'n parhau i fod yn berthnasol) yn dod i ben pa un bynnag pan ddaw cyfnod presennol pob Cynghorydd perthnasol ar Gyngor Tref Biwmares i ben.

Roedd y gwahaniaeth yn y Caniatâd Arbennig a roddwyd i'r Cynghorwyr yn seiliedig ar y ffaith fod diddordebau sy'n rhagfarnu y Cynghorwyr Jason Zalot a Stan Zalot yn cynnwys elfen ariannol / fasnachol. Roedd diddordeb sy'n rhagfarnu y Cynghorydd Mattocks yn fater o lesiant yn hytrach nag yn ymwneud â masnach.

4. NODYN CYFARWYDDYD

Cynhyrchwyd Nodyn Cyfarwyddyd i aelodau'r Pwyllgor Safonau ei ddefnyddio pan fyddant yn eistedd ar Banel sy'n ystyried cais am ganiatâd arbennig. Cynhwysir copi o'r nodyn cyfarwyddyd hwnnw yn **Atodiad 3**. Y bwriad yw sicrhau fod yr holl aelodau'n glynu at yr un weithdrefn ac ystyriaethau wrth benderfynu ar geisiadau am ganiatâd arbennig fydd, o ganlyniad, yn sicrhau y dilynir proses deg a chyson. Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried cynnwys **Atodiad 3** a chadarnhau ei fod yn cael ei fabwysiadu fel ag y cafodd ei ddrafftio.

Er mwyn i Aelodau ddeall y weithdrefn a ddilynir gan Banel y Pwyllgor Safonau fydd yn ystyried ei gais o/hi am ganiatâd arbennig, awgrymir fod Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn cyflwyno'r ddogfen mewn cyfarfod o'r Arweinyddion Grwpiau.

5. ARGYMHELLIAD

1. Fod y Pwyllgor yn nodi'r caniatâd arbennig a roddwyd ynghyd â'r sail a'r amgylchiadau dros roi'r caniatâd arbennig.

2. Fod aelodau'r Panel yn unig (Michael Wilson, Islwyn Jones a Keith Roberts) yn cadarnhau/cywiro'r cofnodion drafft yn **Atodiad 2**.

3. Fod y Pwyllgor Safonau yn mabwysiadu'r Nodyn Cyfarwyddyd yn **Atodiad 3**.

4. Fod Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn cyflwyno'r Nodyn Cyfarwyddyd yn **Atodiad 3** i gyfarfod o'r Arweinyddion Grwpiau.

ATODIAD 1

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Dr Gwynne Jones
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGEFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD		NOTICE OF MEETING
PANEL CANIATÂD ARBENNIG (O'R PWYLLGOR SAFONAU)		**DISPENSATION PANEL (OF THE STANDARDS COMMITTEE)**
DYDD GWENER, 29 MEHEFIN 2018 am 2.00 o'r gloch		**FRIDAY, 29 JUNE 2018 at 2.00 pm**
YSTAFELL BWYLLGOR 1 SWYDDFEYDD Y CYNGOR LLANGEFNI		**COMMITTEE ROOM 1 COUNCIL OFFICES LLANGEFNI**
Swyddog Pwyllgor	**Mrs Shirley Cooke 01248 752514**	**Committee Officer**

<u>Aelodau Annibynnol / Independent Members</u>

Mr. Islwyn Jones (Is-Gadeirydd/Vice-Chair)
Mr. Michael Wilson (Cadeirydd/Chair)

<u>Yn cynrychioli'r Cynghorau Tref/Cymuned / Representing the Town/Community Councils</u>

Mr. Keith Roberts

R H A G L E N

1 **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn datganiad o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog mewn perthynas ag unrhyw eitem o fusnes.

2 **CAIS AM GANIATAD ARBENNIG** (Tudalennau 1 - 46)

Ystyried cais am ganiatâd arbennig.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	**PWYLLGOR SAFONAU (PANEL CANIATÂD ARBENNIG)**
DYDDIAD:	**29 MEHEFIN 2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**YSTYRIED 3 CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**I BENDERFYNU AR GEISIADAU AM GANIATÂD ARBENNIG GAN AELODAU O GYNGOR TREF BIWMARES A THELERAU UNRHYW GANIATÂD A RODDIR**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **CYFREITHIWR (LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL)** **mwycs@ynysmon.gov.uk / 01248 752566**

DOGFENNAU ATODOL

1. Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001
2. Adran 4 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016
3. Côd Ymddygiad Aelodau Cyngor Tref Biwmares
4. Nodyn Briffio ar Ganiatâd Arbennig a ddarparwyd gan y Pwyllgor Safonau ar gyfer y Cynghorau Tref a Chymuned ynghyd â Ffurflenni Cais a Phenderfyniad
5. Llythyr gan Glerc Cyngor Tref Biwmares dyddiedig 27ain Mehefin 2018
6. Cais Cynghorydd Jason Zalot
7. Cais Cynghorydd Stan Zalot
8. Cais Cynghorydd Howard Mattocks

1. CEFNDIR CYFREITHIOL

Yn unol â Chôd Ymddygiad Cyngor Tref Biwmares **(Atodiad 3)**, ni all aelodau sydd â diddordeb personol sy'n rhagfarnu drafod y mater hwnnw yn y Cyngor Tref.

Mae rhestr o ddiddordebau personol ym mharagraff 10 y Côd. Mae'r diffinad o ddiddordeb sy'n rhagfarnu ym mharagraff 12 y Côd.

Mewn rhai amgylchiadau penodol a chyfyngedig, gall aelod oresgyn y rhwystr sy'n cael ei greu gan y diddordeb personol sy'n rhagfarnu drwy dderbyn caniatâd arbennig gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor Sir.

Ni fedrir ond rhoi caniatâd arbennig mewn amgylchiadau penodol. Mae'r amgylchiadau hyn wedi eu rhestru yn Adran 2 o **Atodiad 1**, ac wedi eu diwygio yn unol ag **Atodiad 2**. Yn ogystal, manylir ar yr amgylchiadau hyn yn y Nodyn Briffio ac ar gefn y Ffurflen Gais yn **Atodiad 4**.

2. CEFNDIR FFEITHIOL

Cyfeirir y Panel at y cyflwyniad a roddir yn **Atodiad 5**. Bydd Clerc Cyngor Tref Biwmares yn bresennol ar ddechrau'r Gwrandawiad er mwyn egluro'r mater sydd dan sylw ac i ateb unrhyw gwestiynau.

Bydd dau o'r tri ymgeisydd yn bresennol yn y Gwrandawiad.

3. Y CEISIADAU

Rhaid i unrhyw aelod sydd eisiau caniatâd arbennig wneud cais ysgrifenedig sy'n egluro'r rhwystr a'r egwyddor mae o/hi eisiau dibynnu arni er mwyn ymgeisio. Bydd y Pwyllgor Safonau, neu Banel o'r Pwyllgor Safonau, yn gwrando ar y cais mewn cyfarfod cyhoeddus.

Mae'r tri chais sydd wedi eu derbyn wedi eu hatodi yn **Atodiadau 6 i 8**, ac mae'r rhain yn nodi'r busnes y mae pob ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo, y math o ganiatâd y maent yn gofyn amdano a'r sail statudol y mae'n dibynnu arni er mwyn ymgeisio am ganiatâd arbennig. Mae pob cais yn seiliedig ar ei ffeithiau ei hun ac o'r herwydd, dylid ystyried pob cais yn unigol.

4. YSTYRIAETHAU'R PANEL

Gan fod amgylchiadau pob cais ychydig yn wahanol, awgrymir y dylid delio â phob un yn unigol yn hytrach na gyda'i gilydd.

Gall y Panel ymneilltuo i sesiwn breifat ar ôl gwrando ar unrhyw gais, gan ddychwelyd i'r cyfarfod cyhoeddus er mwyn cyhoeddi ei benderfyniad.

Mewn unrhyw achos lle mae'r Panel yn penderfynu rhoi caniatâd arbennig, rhaid i'r Panel ystyried hefyd a ddylid gosod unrhyw gyfyngiadau ar y caniatâd e.e. cyfyngu'r caniatâd i'r diddordebau penodol hynny sydd wedi eu nodi yn y cais yn unig ac i bwrpas yr ymgynghoriad unigol hwn neu ei ymestyn i gynnwys materion eraill fydd yn codi o'r mater hwn yn y dyfodol. Cyfeirir y Panel at y 'Ffurflen Benderfyniad' sydd wedi ei chynnwys yn **Atodiad 4** sy'n nodi'r ystyriaethau y dylid eu cadw mewn cof pan yn rhoi caniatâd arbennig i ymgeisydd.

5. ARGYMHELLION

I ystyried pob cais yn ôl ei haeddiant, a

(A) Phenderfynu â ddylid rhoi caniatâd arbennig ai peidio ym mhob achos; ac

(B) os yn rhoi caniatâd arbennig, ystyried :-

- (i) ar ba sail y mae'r caniatâd arbennig yn cael ei roi; ac
- (ii) a ddylid gosod unrhyw gyfyngiadau ar y caniatâd (e.e. i siarad ond nid i bleidleisio, neu unrhyw gyfyngiad amser).

ATODIAD 1

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

Wedi'u gwneud	- -	*21 Mehefin 2001*
Yn dod i rym	- -	*28 Gorffennaf 2001*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Rheoliadau canlynol drwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adran 81(5) ac (8) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(**1**).

Enw, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 a deuant i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i Gymru yn unig.

(3) Yn y Rheoliadau hyn —

mae "aelod" ("*member*") yn cynnwys aelod cyfetholedig;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, cyngor cymuned, awdurdod tân neu awdurdod Parc Cenedlaethol;

ystyr "buddiant" ("*interest*") yw buddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru yng nghofrestr buddiannau'r awdurdod perthnasol;

ystyr "corff gwirfoddol" ("*voluntary organisation*") yw corff (heblaw awdurdod lleol neu gorff cyhoeddus arall) sy'n cynnal ei weithgareddau heblaw ar gyfer gwneud elw;

acystyr "y Ddeddf" ("*the Act*") yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

Yr amgylchiadau lle gellir caniatáu gollyngiadau

2. Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol ganiatáu gollyngiadau o dan adran 81(4) o'r Ddeddf —

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;

(**1**) 2000 p. 22.

(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys;

(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;

(e) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol;

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(**2**).

D. Elis-Thomas
Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

21 Mehefin 2001

(**2**) 1998 p. 38.

EXPLANATORY NOTE

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

O dan adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") mae'n ofynnol i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, awdurdodau tân ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru ("awdurdodau perthnasol") fabwysiadu cod ymddygiad ar gyfer aelodau ac aelodau cyfetholedig sy'n gorfod ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o unrhyw god ymddygiad enghreifftiol a gyhoeddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf.

Mae adran 81(1) a (2) o'r Ddeddf yn darparu bod yn rhaid i'r swyddog monitro ym mhob awdurdod perthnasol sefydlu a chadw cofrestr o fuddiannau aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod a bod darpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol sy'n gymwysadwy i bob awdurdod perthnasol yn gorfod ei gwneud yn ofynnol i aelodau ac aelodau cyfetholediog pob awdurdod gofrestru unrhyw fuddiannau ariannol ac eraill a bennir yn y darpariaethau gorfodol yng nghofrestr yr awdurdod hwnnw.

O dan adran 81(3) a (4) o'r Ddeddf rhaid i'r darpariaethau gorfodol hynny ei gwneud yn ofynnol hefyd i aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol sydd â buddiant o'r fath ei ddatgelu cyn cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod sy'n berthnasol i'r buddiant a gwneud darpariaeth i atal yr aelod neu'r aelod cyfetholedig hwnnw rhag cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod y mae'r buddiant a ddatgelwyd yn berthnasol iddo neu i gyfyngu ar y rhan y mae'n ei chymryd ynddo.

Mae adran 81(4) o'r Ddeddf yn darparu nad yw unrhyw gyfranogiad gan aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol mewn unrhyw fusnes a waherddir gan y darpariaethau gorfodol yn fethiant i gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod os yw'r aelod neu'r aelod cyfetholedig wedi gweithredu yn unol â gollyngiad rhag y gwaharddiad a gafodd ei ganiatáu gan bwyllgor safonau'r awdurdod yn unol â rheoliadau a wneir o dan is-adran (5).

Mae'r rheoliadau hyn yn rhagnodi'r amgylchiadau y caiff pwyllgorau safonau'r awdurdodau perthasol ganiatáu gollyngiadau o'r fath odanynt.

ATODIAD 2

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2016 No. 85

Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

Diwygio Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

4.—(1) Mae Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001(**1**) wedi eu diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn rheoliad 1, ym mharagraff (3) yn y lle priodol mewnosoder—

"ystyr "cyd-bwyllgor" ("*joint committee*") yw pwyllgor a sefydlir gan ddau awdurdod perthnasol neu ragor o dan adran 53(1) o'r Ddeddf;";

"ystyr "is-bwyllgor adran 54A" ("*section 54A sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau o dan adran 54A(1) o'r Ddeddf";

"ystyr "is-bwyllgor cymunedol" ("*community sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau awdurdod lleol o dan adran 56 o'r Ddeddf;";

"ystyr "pwyllgor safonau" ("*standards committee*") yw—

(a) pwyllgor safonau awdurdod perthnasol;

(b) cyd-bwyllgor;

(c) is-bwyllgor adran 54A; neu

(d) is-bwyllgor cymunedol;".

(3) Yn rheoliad 2—

(a) ar ddiwedd paragraff (f) hepgorer "neu";

(b) ym mharagraff (ff), yn lle'r geiriau sy'n dilyn "ei godi" rhodder "; neu";

(c) ar ôl paragraff (ff) mewnosoder—

"(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad."

(4) Ar ôl rheoliad 2 mewnosoder—

"Gollyngiadau a ganiateir yn unol â rheoliad 2(g)

3.—(1) Rhaid i ollyngiad a ganiateir gan bwyllgor safonau awdurdod perthnasol o dan adran 81(4) o'r Ddeddf ar y seiliau a nodir yn rheoliad 2(g) ac sy'n parhau i gael effaith, gael ei adolygu gan y pwyllgor safonau unwaith ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad y caniateir y gollyngiad am y tro cyntaf.

(2) Pan fydd yn cynnal adolygiad o dan baragraff (1) rhaid i'r pwyllgor safonau ddyfarnu a ddylai'r gollyngiad barhau i gael effaith.

(**1**) O.S. 2001/2279 (Cy. 169).

Status: *This is the original version (as it was originally made). This item of legislation is currently only available in its original format.*

Gweithdrefn a phwerau pwyllgorau safonau

4.—(1) Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol atgyfeirio cais am ollyngiad a wneir gan aelod o'r awdurdod i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno.

(2) Caiff swyddog monitro awdurdod perthnasol y gwneir cais am ollyngiad iddo wneud trefniadau, gyda chydsyniad ysgrifenedig cadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod hwnnw ymlaen llaw, i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ei ystyried a dyfarnu arno.

(3) Pan fo ymdrechion rhesymol i gysylltu â chadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol wedi bod yn aflwyddiannus, caiff is-gadeirydd y pwyllgor safonau roi cydsyniad o dan baragraff (2).

(4) Pan fo swyddog monitro neu bwyllgor safonau yn gwneud trefniadau i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ystyried cais am ollyngiad a dyfarnu arno, rhaid i'r swyddog monitro neu'r pwyllgor safonau sy'n gwneud y trefniadau hynny roi hysbysiad am hynny i'r person sy'n gwneud y cais.

(5) Rhaid i'r hysbysiad y cyfeirir ato ym mharagraff (4) gynnwys y canlynol—

(a) datganiad bod y mater wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno;

(b) enw'r awdurdod perthnasol arall; ac

(c) y rheswm pam y mae'r cais wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol arall.

(6) Pan fo'r pwyllgor safonau wedi dyfarnu ar y cais rhaid iddo roi hysbysiad ysgrifenedig am ei benderfyniad i'r canlynol—

(a) yr aelod sy'n gwneud cais am y gollyngiad; a

(b) pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol a atgyfeiriodd y cais."

ATODIAD 3

(v. 01.04.2016)

Y COD YMDDYGIAD ENGHREIFFTIOL

RHAN 1
DEHONGLI

1.—(1) Yn y cod hwn —

mae "aelod" ("*member*") yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr "aelod cyfetholedig" ("*co-opted member*"), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond—

(a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor i'r awdurdod, neu

(b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno,

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-bwyllgor hwnnw;

ystyr "eich awdurdod" ("*your authority*") yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yw—

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac
Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;

ystyr "cofrestr o fuddiannau'r aelodau" ("register of members' interests") yw'r gofrestr a sefydlir ac a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr "cyfarfod" ("*meeting*") yw unrhyw gyfarfod —

(a) o'r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,

(c) o unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grwˆ p gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990,

ac mae'n cynnwys amgylchiadau pan fo aelod o weithrediaeth neu fwrdd neu swyddog sy'n gweithredu ar ei ben ei hun yn arfer un o swyddogaethau awdurdod; ac

ystyr "chi" ("*you*") yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

(2) Mewn perthynas â chyngor cymuned—

(a) ystyr "swyddog priodol" ("proper officer") yw swyddog o'r cyngor hwnnw o fewn ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; a

(b) ystyr "pwyllgor safonau" ("standards committee") yw pwyllgor safonau'r cyngor sir neu'r cyngor bwrdeistref sirol sydd â swyddogaethau mewn perthynas â'r cyngor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(1) a (2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

RHAN 2
DARPARIAETHAU CYFFREDINOL

2.—(1)Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn —

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu —

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys Bwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo god sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw'n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i'r graddau y mae'n gwrthdaro â'r cyfryw rwymedigaethau.

4. Rhaid i chi —

(a) cyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) dangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) peidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson; a

(ch) peidio â gwneud dim sy'n cyfaddawdu, neu sy'n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy'n gweithio i'ch cyngor neu ar ei ran.

5. Rhaid i chi —

(a) peidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu onid yw'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) peidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith.

6.—(1)Rhaid i chi —

(a) peidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn golygu neu'n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) adrodd i swyddog monitro eich awdurdod ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn groes i'r cod ymddygiad hwn;

(ch) peidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi —

(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

(b) peidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio—

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

14.

8. Rhaid i chi —

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan —

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;

(ii) prif swyddog cyllid yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pwˆ er yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-effeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi —

(a) parchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

RHAN 3
BUDDIANNAU

Buddiannau Personol

10.—(1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r cod ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef —

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw —

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;
(chch)undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod,

yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

[Nodyn: Mae is-baragraff (b) wedi ei hepgor.]

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11.—(1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud —

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o leiaf —

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod.

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r cod hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r cod hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o'r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw—

(a) yn gysylltiedig—

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â'ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;

(v) â'ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i'ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na deufis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn arbennig â'ch tenantiaeth neu â'ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi'n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu'n nain neu'n dad-cu neu'n daid, neu os oes gennych gyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Ddeddf Plant 1989) dros blentyn sy'n cael addysg lawnamser, onid yw'r busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o'r fath gan eich awdurdod;

"(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir yn unol â darpariaethau Rhan 8 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, neu lwfans neu bensiwn a ddarperir o dan adran 18 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;

(c) yn gysylltiedig â'ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw'r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolygu a Chraffu

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath)—

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraffau (2), (2A), (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ollyngiad gan bwyllgor safonau eich awdurdod —

(a) ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal—

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i'r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o'r busnes ddechrau, p'un a ganiateir i'r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i'r amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â'r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.

(2) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2A) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch gyflwyno cynrychioliadau ysgrifenedig i gyfarfod sy'n ymwneud â'r busnes hwnnw, ar yr amod y caniateir i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod at y diben o wneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, pa un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2B) Pan fyddwch yn cyflwyno cynrychioliadau ysgrifenedig o dan is-baragraff (2A), rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw weithdrefn y caiff eich awdurdod ei fabwysiadu ar gyfer cyflwyno cynrychioliadau o'r fath.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod —

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod pwyllgor trosolwg neu graffu, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod gollyngiad wedi ei roi i chi ar yr amod—

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys —

(aa) manylion y buddiant sy'n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae'r buddiant sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;

(cc)manylion y gollyngiad a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ollyngiad, rhaid i chi ddarparu manylion am y gollyngiad o fewn unrhyw gynrychioliad ysgrifenedig neu lafar o'r fath ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

RHAN 4
COFRESTR BUDDIANNAU AELODAU

Cofrestru Buddiannau Personal

15.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl—

(a) i god ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i'ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny'n ddiweddarach),

gofrestru eich buddiannau personol, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid i fuddiant personol a gofrestrwyd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r newid hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

(4) Nid yw is-baragraffau (1), (2) a (3) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(5) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o'r fath.

(6) Pan fyddwch yn datgelu buddiant personol yn unol â pharagraff 11 am y tro cyntaf, rhaid i chi gofrestru'r buddiant personol hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

Gwybodaeth sensitif

16.—(1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r buddiant hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r buddiant o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("*sensitive information*") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno.

ATODIAD 4

Nodyn Briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned yn Ynys Môn

Caniatâd Arbennig

Mae hwn yn nodyn briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned ynglŷn â 'Chaniatâd Arbennig'. Os oes gan Gynghorwyr neu Glercod unrhyw gwestiynau, dylid cysylltu â'r Swyddog Monitro yng Nghyngor Sir Ynys Môn:

Lynn Ball – lbxcs@ynysmon.gov.uk

Yn unol â'u Cod Ymddygiad, ni chaniateir i unrhyw Gynghorydd gymryd rhan mewn mater os oes ganddo ef/hi ddiddordeb sy'n rhagfarnu* yn y mater hwnnw oni bai bod caniatâd arbennig wedi ei roi ymlaen llaw gan Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn.

Y Rhesymau dros roi caniatâd arbennig

Mae'r rhesymau dros roi caniatâd arbennig yn statudol ac fe'u rhestrir isod:-

1. Ni fyddai o leiaf hanner y Cynghorwyr perthnasol (y Cyngor Cymuned / Pwyllgor o'r Cyngor Cymuned) yn gallu cymryd rhan yn y cyfarfod oherwydd diddordeb sy'n rhagfarnu;

2. Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad yn cael effaith andwyol ar hyder y cyhoedd yn y penderfyniad;

3. Mae diddordeb y Cynghorydd sy'n Ymgeisio'n gyffredin i gyfran sylweddol o'r cyhoedd;

4. Byddai swyddogaeth neu arbenigedd y Cynghorydd sy'n Ymgeisio'n cyfiawnhau caniatáu iddo/iddi gymryd rhan;

5. Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol ac mae'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio yn aelod o'i fwrdd neu bwyllgor yn ei rinwedd/rhinwedd ei hun, ac nid oes ganddo/ganddi unrhyw ddiddordeb arall [er yn yr achos hwn, ni fyddai unrhyw ganiatâd arbennig yn caniatáu i'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio bleidleisio ar y mater];

6. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y byddai cyfranogiad y Cynghorydd sy'n Ymgeisio o fudd i drigolion ardal y Cyngor Cymuned a bod y Pwyllgor yn hysbysu Gweinidogion Llywodraeth Cymru o fewn 7 niwrnod i roi'r caniatâd arbennig; neu

7. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn briodol rhoddi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd Ymgeisio a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

Sut mae gwneud cais am ganiatâd arbennig?

Mae'n rhaid i'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio wneud cais ysgrifenedig i Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn ac yn arferol disgwylir iddo/iddi fod yn bresennol yng nghyfarfod Panel y Pwyllgor Safonau fydd yn gwneud y penderfyniad.

Gall Cynghorydd sy'n Ymgeisio wneud cais fel unigolyn, neu, mewn amgylchiadau cyffredin, gellir cyflwyno cais ar y cyd neu gais torfol ar gyfer mwy nag un Cynghorydd.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried yr holl geisiadau ar sail y ffeithiau a gyflwynir ym mhob achos; gan gydbwyso'r budd i'r cyhoedd o atal y sawl sydd â diddordebau sy'n rhagfarnu* rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau gyda'r angen i sicrhau cymaint o gyfranogiad ag sy'n bosibl yn y broses ddemocrataidd.

Mater i ddisgresiwn y Pwyllgor Safonau yw a ddylid rhoi caniatâd ai peidio. Bydd y Pwyllgor Safonau'n egluro ei resymau. Y Pwyllgor Safonau fydd yn penderfynu ar amodau a hyd unrhyw ganiatâd arbennig.

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn cymeradwyo'r cais mae'n rhaid iddo roi'r caniatâd arbennig yn ysgrifenedig. Ni fydd modd i unrhyw Aelod ddibynnu ar ganiatâd arbennig hyd nes y bydd y penderfyniad ysgrifenedig wedi'i gylchredeg. Os oes angen, ac os yw'n bosib, fe wneir hyn yn ddiymdroi.

Gofynion ar Aelodau pan fyddant yn dibynnu ar ganiatâd arbennig

Unwaith fydd y Pwyllgor Safonau wedi cymeradwyo cais ac wedi rhoi caniatâd arbennig, a hynny'n ysgrifenedig, bydd gan y Cynghorydd hawl wedyn i gymryd rhan (yn amodol ar unrhyw gyfyngiadau a osodwyd) er bod ganddo/ganddi ddiddordeb sy'n rhagfarnu*.

(a) <u>Mewn cyfarfodydd ffurfiol:</u>

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig a'i fod/bod yn dymuno cymryd rhan mewn cyfarfod i drafod y mater perthnasol hwnnw, mae'n rhaid i'r Cynghorydd:

(i) ddatgan yn y cyfarfod, pan fydd yr eitem yn cael ei thrafod, ei fod o/hi yn dibynnu ar ganiatâd arbennig; a

(ii) cyn, neu yn syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, mae'n rhaid iddo ef/iddi hi roi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor Cymuned.
Mae'n rhaid i'r hysbysiad gynnwys:

1. manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y derbyniwyd y caniatâd arbennig ar ei gyfer;
2. manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu* yn ymwneud ag ef;
3. manylion y caniatâd arbennig, yn cynnwys y dyddiad y cafodd ei roi, a
4. llofnod y Cynghorydd.

(b) <u>Mewn cyfarfodydd anffurfiol</u>:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau llafar mewn cyfarfodydd anffurfiol, rhaid i'r Cynghorydd hwnnw/honno:

(i) gynnwys manylion y caniatâd arbennig mewn unrhyw sylwadau llafar, a

(ii) rhoi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor o fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud y sylwadau llafar.

(c) Sylwadau Ysgrifenedig:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau ysgrifenedig i'w Gyngor Cymuned, mae'n rhaid i'r Cynghorydd gynnwys manylion am y caniatâd arbennig mewn unrhyw ohebiaeth ar y pwnc y mae'r caniatâd arbennig yn ymwneud ag ef.

Troednodyn/Diffiniadau

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

** hysbysiad ysgrifenedig - mewn cyfarfodydd ffurfiol, gall Cynghorwyr ddefnyddio'r ffurflen safonol ar gyfer gwneud datganiad. Mewn cyfarfodydd anffurfiol mae'n rhaid i Gynghorwyr ddarparu cadarnhad ysgrifenedig i'r swyddog arweiniol a gofyn i'r caniatâd arbennig gael ei gynnwys mewn unrhyw gofnod anffurfiol/nodyn ffeil ar gyfer y cyfarfod.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	
Manylion Cyswllt:	
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; o siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; o siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; o pleidleisio; o arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai anallu i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	o Clerc y Cyngor Tref/Cymuned o Yr Ymgeisydd o Eraill: ______________________ ______________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
- o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater;
- o pleidleisio;
- o arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU [a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________________

ATODIAD 5

CYNGOR TREF BEAUMARIS TOWN COUNCIL

TOWN HALL/NEUADD Y DREF, CASTLE STREET/STRYD Y CASTELL, BEAUMARIS, ANGLESEY/YNYS MON LL58 8AP
TEL/FFON : 01248 810317 e-mail/e-bost: beaumaristowncouncil@tiscali.co.uk
TOWN CLERK/CLERC Y DREF: PROFESSOR T W ASHENDEN JP, BSc(Hons), PhD

Our Ref: TWA/JAW/8196

27 June 2018

The Chairman of the Standards Committee
Anglesey County Council
County Offices
Llangefni
Anglesey
LL77 7TW

Dear Sir

Application to Standards Committee for Dispensation

Beaumaris Town Council wishes to apply to the Standards Committee for several members who wish to have dispensations to participate in Council business in relation to the renewal of the Menai Strait East Fishery Order.

The Menai Strait Fishery Order Management Association are applying for renewal of the Fisheries Order. They have given assurance that it will not impact upon sailing, walking on the foreshore and angling in the area. However, there has been local concern over a period of years that the inclusion of Beaumaris Bay in the Fisheries Order threatens the continued existence of the deep moorings that are vital to many activities. Loss of, or a reduction in the area of deep water moorings would impact upon activities in the bay, not only by local users but also visitors, and thereby affect the local economy.

Four Councillors have a declarable interest in relation to the renewal of the Fishery Order:

Councillor D W Gallichan	Application not being submitted because he cannot attend the panel meeting
Councillor H Mattocks	Owner of deep water moorings
Councillor J P Zalot	Owner of deep water moorings
Councillor S Zalot	Owner of deep water moorings

Under the provisions of the Standards Committee (Grant of Dispensation)(Wales) Regulations 2001, we wish to apply on the following grounds:

1 Granting dispensation would not damage public confidence (2d) because the residents of the town would expect all Councillors to participate in discussing about the moorings in Beaumaris Bay that could potentially have a large impact on the town

...................................continued

continued........................

2 The interest declared (ownership of moorings) is common to many people in the town (2e)

3 The participation of the members in the business to which the interest relates is justified by their specialised knowledge and expertise (2f). This will be invaluable in discussing and drafting Council's response to the Consultation.

Yours sincerely

Professor T W Ashenden
Town Clerk

ATODIAD 6

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	JASON ZALOT
Contact details:	0773 420 5592
Name of Town / Community Council:	BEAUMARIS.
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	I OWN A MOORING BY BEAUMARIS PIER. IT IS NOT A DEEPWATER MOORING.
Business in which the applicant wishes to participate:	DISCUSSIONS REGARDING THE RENEWAL OF THE MENAI STRAIT FISHERY ORDER
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	o write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; o speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]] ✓ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ✓ remain in the room during any debate/vote on the issue; ✓ vote; o other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	MARINE EXPERTISE ITEMS D, E, F AS DEFINED OVERLEAF
Date by which a decision is required:	2 JULY 2018
Signed: J Zalot	**Date:** 26/6/18

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation to a Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise;

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

ATODIAD 7.

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	STAN ZALOT
Contact details:	01248 810251
Name of Town / ~~Community~~ Council:	BEAUMARIS.
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	MOORING HOLDER WITHIN THE MUSSEL FISHERY
Business in which the applicant wishes to participate:	DISCUSSIONS REGARDING THE NEW FISHERY ORDER
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	o write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; ✓ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]] ✓ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ✓ remain in the room during any debate/vote on the issue; ✓ vote; o other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	MARINE EXPERTIZE ~~[illegible]~~ D NOT DAMAGE PUBLIC. E F as per Definitions
Date by which a decision is required:	2nd July.
Signed: [signature]	**Date:** 26th JUNE 018

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation to a Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise;

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

ATODIAD 8

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	HOWARD MATTOCKS
Contact details:	07971 131088
Name of Town / Community Council:	BEAUMARIS TOWN COUNCIL
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	MOORING HOLDERS WITHIN FISHERY AREA
Business in which the applicant wishes to participate:	DISCUSSIONS REGARDING RENEWAL OF THE STRAIT FISHERY ORDER.
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]] ✓ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ✓ remain in the room during any debate/vote on the issue; ✓ vote; ○ other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	MARINE EXPERTISE ITEM (D) (E) (F) AS PER DEFINED OVERLEAF
Date by which a decision is required:	2/07/2018.
Signed: [signature]	**Date:** 26/06/18

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation to a Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise;

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

This page is intentionally left blank

ATODIAD 2

PANEL CANIATÂD ARBENNIG Y PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 29 Mehefin, 2018

YN BRESENNOL:	**Aelodau Annibynnol** Mr Michael Wilson (Cadeirydd) Mr Islwyn Jones (Is-gadeirydd) **Yn cynrychioli Cynghorau Tref / Cymuned** Mr Keith Roberts
WRTH LAW:	Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) (MY) Swyddog Pwyllgor (SC*)*
HEFYD YN BRESENNOL:	Yr Athro Trevor Ashenden (Clerc Cyngor Tref Biwmares, ac hefyd yn cynrychioli'r Cynghorydd Stan Zalot (Cyngor Tref Biwmares) Cynghorydd Howard Mattocks (Cyngor Tref Biwmares) Cynghorydd Jason Zalot (Cyngor Tref Biwmares, Maer Biwmares)
YMDDIHEURIADAU:	Dim

---

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Dim.

2 CAIS AM GANIATAD ARBENNIG

Cyflwynwyd ceisiadau am ganiatâd arbennig i gael cymryd rhan ym musnes y Cyngor gan y Cynghorwyr Jason Zalot, Stan Zalot a Howard Mattocks, aelodau o Gyngor Tref Biwmares, ar faterion yn ymwneud ag adnewyddu Gorchymyn Pysgodfa Dwyrain Y Fenai. Mae'r ymgeiswyr wedi gofyn i'r Pwyllgor Safonau ystyried rhoi caniatâd arbennig mewn perthynas â diddordebau sy'n rhagfarnu, fel yr amlinellir ym mhob cais.

Croesawodd y Cadeirydd yr Athro Ashenden, Clerc Cyngor Tref Biwmares a'r Cynghorwyr Zalot a Mattocks i'r cyfarfod. Adroddodd y byddai pob cais am ganiatâd arbennig yn cael ei ystyried ar wahân ac ar ei rinweddau ei hun o ganlyniad i fân wahaniaethau ym mhob achos.

Rhoddodd yr Athro Ashenden grynodeb o gefndir y ceisiadau. Adroddodd fod Cymdeithas Rheoli Gorchmynion Pysgodfeydd Dwyrain Y Fenai yn ymgeisio am adnewyddu'r Gorchymyn Pysgodfa, sy'n caniatáu ffermio cregyn gleision a charthu

gwaelod y môr *(dredging)* ar hyd Y Fenai mewn ardal sy'n cynnwys Bae Biwmares ac sy'n agos i'r dref.

Adroddodd yr Athro Ashenden fod y Gymdeithas Reoli wedi rhoi sicrwydd na fydd adnewyddu'r Gorchymyn Pysgodfa yn effeithio ar hwylio, cerdded ar y blaendraeth na physgota â gwialen yn yr ardal. Fodd bynnag, mynegwyd pryder yn lleol dros nifer o flynyddoedd y byddai cynnwys Bae Biwmares yn y Gorchymyn yn bygwth presenoldeb parhaus yr angorfeydd dŵr dwfn sy'n hanfodol ar gyfer cynifer o weithgareddau. Byddai colli'r ardal dŵr dwfn neu leihad ym maint yr ardal yn cael effaith negyddol ar economi'r dref a'i thrigolion, ynghyd â gweithgareddau yn y bae.

Nodwyd bod y Gymdeithas Reoli wedi cadarnhau nad yw'n bwriadu carthu ardal yr angorfeydd na defnyddio ardal y bae. Fodd bynnag, nid yw'r Gorchymyn Pysgodfa, sydd yn y cyfnod ymgynghori ar hyn o bryd ac y bydd yn cael ei adnewyddu yn 2022, yn rhoi rheolaeth o'r ardal i'r Gymdeithas. Yn y gorffennol, cyflwynwyd cais i Weinidog Llywodraeth Cymru er mwyn eithrio'r rhan hon o'r bae a'r ardal sy'n agos i'r dref yn y Gorchymyn, gan fod angorfeydd wedi eu lleoli oddi ar ben y pier. O ganlyniad, gwrthodwyd y cais hwn.

Mae gan nifer o aelodau Cyngor Tref Biwmares ddiddordeb arbenigol yn y defnydd o'r bae o ran angorfeydd, pysgota, teithiau cwch pleser a mwynhad o'r ardal leol.

Nododd y Panel mai dim ond y Cynghorydd Stan Zalot sydd wedi gwneud cais i siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ac nad oes unrhyw Gynghorwyr wedi gofyn am ganiatâd arbennig i gael ysgrifennu at Swyddogion. Gan y bydd y cyfnod ymgynghori ar gyfer y Gorchymyn Pysgodfa yn parhau tan 2022, rhoddodd y panel cyfle i'r Cynghorwyr Jason Zalot a Howard Mattocks gynnwys "i ysgrifennu at a siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned" yn eu ceisiadau am ganiatâd arbennig ac fe wnaethant gytuno i hynny. Cafodd cais y Cynghorydd Stan Zalot ei ddiwygio i gynnwys "i ysgrifennu at swyddogion".

Gofynnodd y Cadeirydd i Jason Zalot gyflwyno ei gais am ganiatâd arbennig.

Adroddodd y Cynghorydd Zalot ei fod wedi gweithio ar y cychod ym Miwmares yn cynnal teithiau pleser a physgota oddi ar y pier ers nifer o flynyddoedd a bod ganddo fusnes angori cyn hynny. Nododd ei fod bellach yn rhedeg busnes rib oddi ar y pier, yn cludo ymwelwyr ar hyd Y Fenai i Ynys Seiriol. Nodwyd y gallai cynnwys ardal y Bae yn y Gorchymyn Pysgodfa gael effaith ar fusnes rib y Cynghorydd Zalot, gan fod un o'i gychod yn rhedeg o'r pier yn yr haf.

Nododd y Cynghorydd Zalot ei fod yn berchen ar gwch hwylio sydd wedi'i angori uwchben y marc dŵr isel ym Mae Biwmares, nad yw'n cael ei effeithio gan y Gorchymyn Pysgodfa. Mae'r Cynghorydd Zalot hefyd yn aelod o Glwb Hwylio Brenhinol Ynys Môn ym Miwmares.

Adroddodd y Cynghorydd Zalot fod ganddo gyfoeth o brofiad o weithio ag angorfeydd ym Mae Biwmares ac ar Y Fenai. Cyfeiriodd at y diwydiant cregyn gleision a'r ffordd y mae wedi gweld y diwydiant yn tyfu, ynghyd â'r manteision a ddaeth i'r ardal a'r amgylchedd yn ei sgîl. Nododd fod ganddo wybodaeth arbenigol er mwyn gallu trafod materion ag arbenigwyr yn y byd pysgota a'i fod yn gwybod

sut mae'r Gymdeithas Reoli yn gweithredu, a fydd yn profi'n hanfodol wrth ddrafftio ymateb y Cyngor i'r Ymgynghoriad.

Holodd y Panel y Cynghorydd Zalot sut y byddai newidiadau i'r Gorchymyn Pysgodfa yn effeithio ar ei fusnes a'r gymuned ym Miwmares?

Ymatebodd y Cynghorydd Zalot gan ddweud, na fyddai tynnu'r angorfeydd o Fiwmares yn effeithio'n sylweddol ar ei fusnes ef ond y byddai'n anghyfleus iddo gan y byddai'n rhaid iddo ddefnyddio angorfeydd sydd ganddo mewn lleoliadau eraill. O ran y gymuned leol, mynegodd y byddai hyn yn cael effaith sylweddol ar y dref gan fod Clwb Hwylio Brenhinol Ynys Môn yn ddibynnol ar angorfeydd dŵr dwfn.

Holodd y Panel a fyddai busnesau yn nhref Biwmares a allai fod yn dibynnu ar y diwydiant pysgota yn dioddef petai amodau'r Gorchymyn yn newid. Nodwyd, gan fod Biwmares yn canolbwyntio ar dwristiaeth, y byddai'n cael effaith ddifrifol ar fusnesau lleol.

Adroddodd y Cynghorydd Zalot y byddai colli'r teithiau pleser a'r teithiau cwch yn cael effaith sylweddol ar y dref gan fod 60,000-70,000 o ymwelwyr yn cael eu cludo ar gychod o'r pier bob blwyddyn, sy'n cyflogi 20-25 o bobl. Dywedodd y Cynghorydd Zalot fod y busnes y mae o'n un o'r rhanddeiliaid ynddo yn cyflogi 9-10 o bobl.

Nodwyd y câi effaith andwyol hefyd ar y ffordd y mae'r dref yn edrych pe na byddai cychod yn y bae a phetai'r banciau tywod yn cael eu clirio.

Cyfeiriwyd at amodau'r drwydded, sydd ar hyn o bryd yn rhoi hawliau pysgodfa helaeth. Adroddodd yr Athro Ashenden fod y Gorchymyn Pysgodfa Gwreiddiol yn nodi fod yr ardal yn cynnwys 1,928 erw i'r dwyrain o'r grîn ym Miwmares a'r Fenai. Nodwyd y cafodd y Gorchymyn ei ddiwygio ym 1962 ac y cafodd yr ardal ar gyfer y bysgodfa cregyn gleision a wystrys ei lleihau. Adroddodd Yr Athro Ashenden fod y Cyngor Tref bellach am i ewyllys da y Gymdeithas Reoli gael ei ffurfioli ac y bydd y Cyngor Tref yn chwilio am ddatrysiad fel bod y Gorchymyn Pysgodfa yn cael ei gyfyngu i eithrio'r ardal lle mae'r angorfeydd wedi eu lleoli yn ardal y bae.

Gadawodd Aelodau'r Cyngor Tref yr ystafell tra cynhaliodd Aelodau'r Panel drafodaeth mewn sesiwn breifat.

Yn dilyn y sesiwn breifat, hysbysodd y Cadeirydd y Cynghorwyr Tref y byddai'r Panel yn cyhoeddi ei benderfyniad mewn perthynas â phob cais ar ddiwedd y cyfarfod.

Aeth y Pwyllgor yn ei flaen i ystyried cais y Cynghorydd Stan Zalot, nad oedd yn bresennol yn y cyfarfod ond a gynrychiolwyd gan yr Athro Ashenden. Adroddodd yr Athro Ashenden fod gan y Cynghorydd Zalot brofiad helaeth o weithio ar Y Fenai, yn cynnal teithiau pleser a theithiau pysgota o'r pier ym Miwmares. Nodwyd fod y Cynghorydd Zalot yn gwbl ymwybodol o'r farn leol a'i fod yn ymwneud â materion lleol ac yn cadw cysylltiad â thrigolion y dref.

Adroddodd yr Athro Ashenden fod y Gorchymyn Pysgodfa yn cynnwys ardal rhwng Blundell Sands a Flagstaff. Nododd, er nad yw'r Gymdeithas Reoli yn defnyddio'r ardal ar hyn o bryd, bod posibilrwydd i'r Gorchymyn Pysgodfa ymestyn i'r bae. Mae pobl leol wedi mynegi pryder mewn perthynas â'r effaith bosibl ar dwristiaeth, yr economi leol, yr effaith ar gartrefi gwyliau a Chlwb Hwylio Brenhinol Ynys Môn, petai ewyllys da y Gymdeithas yn hyn o beth yn cael ei dynnu'n ôl.

Gadawodd Aelodau'r Cyngor Tref yr ystafell tra bu Aelodau'r Panel yn trafod mewn sesiwn breifat.

Yn dilyn y sesiwn breifat, aeth y Pwyllgor rhagddo i ystyried cais y Cynghorydd Howard Mattocks, a gafodd y cyfle i annerch y panel a rhoi ei resymau am ganiatâd arbennig.

Adroddodd y Cynghorydd Mattocks ei fod wedi bod yn hwylio ar Y Fenai ers chwe deg o flynyddoedd a bod ganddo brofiad helaeth o'r ardal. Nododd mai'r rheswm y mae'n gwneud cais am ganiatâd arbennig yw bod ganddo ddau angorfa dŵr dwfn, y mae'n datgan diddordeb ynddynt. Nododd ymhellach fod ganddo gyfoeth o brofiad i'w gynnig i'r Cyngor Tref ond ei fod hefyd yn poeni am yr effaith y gallai'r Gorchymyn ei gael ar yr holl Dref. Nodwyd, petai'r Gymdeithas Bysgodfeydd yn cymryd yr ardal, y byddai'n cael effaith hynod ddinistriol ar Glwb Hwylio Brenhinol Ynys Môn. Mae'r Cynghorydd Mattocks yn gyn lywydd y Clwb Hwylio.

Nododd y Panel nad oes unrhyw ddiddordeb masnachol i gais y Cynghorydd Mattocks, diddordeb llesiant yn unig ydyw.

Holodd y Panel a oedd gan y Cynghorydd Mattocks gynllun amgen petai'r Gorchymyn Pysgodfa yn cynnwys angorfeydd. Ymatebodd y Cynghorydd Mattocks nad oedd ganddo unrhyw gynlluniau i symud ei gwch hwylio i leoliad gwahanol ond mynegodd y byddai'n cael effaith ddinistriol yn lleol ar yr ardal lle mae Clwb Hwylio Brenhinol Ynys Môn wedi'i lleoli.

Nododd y Panel fod diddordeb y Cynghorydd Mattocks yn berthnasol i'r Clwb Hwylio yn ogystal â'r Cyngor Tref. Adroddodd y Cynghorydd Mattocks fod y rhan fwyaf o'r angorfeydd dŵr dwfn yn y bae yn rhai y mae aelodau'r Clwb hwylio yn berchen arnynt a bod gan y clwb 400 o Aelodau.

Mae tua 200 o angorfeydd dŵr dwfn wedi eu lleoli yn yr ardal ac mae 90% o'r rhain yn cael eu defnyddio'n lleol yn y gymuned. Nid yw traean o Aelodau'r Clwb Hwylio yn lleol i Biwmares ond mae cysylltiad rhyngddynt â'r effaith y gallai'r Gorchymyn Pysgodfa ei gael ar y gymuned leol.

Cafwyd trafodaeth ymysg Aelodau'r Panel mewn sesiwn breifat. Yn dilyn y drafodaeth, cyhoeddodd y Cadeirydd fod y Pwyllgor Safonau wedi **PENDERFYNU rhoi caniatâd arbennig i'r Cynghorwyr mewn perthynas â'r diddordebau hynny y cyfeiriwyd atynt yn eu ceisiadau, fel a ganlyn:-**

Bod y caniatâd arbennig a roddir i'r Cynghorydd Jason Zalot a'r Cynghorydd Stan Zalot yn caniatáu i'r Cynghorwyr:-

• ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Cyngor Tref/Cymuned] mewn perthynas â'r mater;
• siarad â swyddogion y Cyngor Tref am y mater;
• siarad mewn cyfarfodydd pwyllgor/cyfarfodydd Cyngor Tref ac ateb unrhyw gwestiynau am y mater;
• aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth
• ni chawsant ganiatâd arbennig i gael pleidleisio.

Mae'r Caniatâd Arbennig a roddwyd i'r Cynghorydd Howard Mattock yn caniatáu i'r Cynghorydd:-

• ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Cyngor Tref/Cymuned] mewn perthynas â'r mater;
• siarad â swyddogion y Cyngor Tref am y mater;
• siarad mewn cyfarfodydd pwyllgor/cyfarfodydd Cyngor Tref ac ateb unrhyw gwestiynau am y mater;
• aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth
• pleidleisio.

Bydd y caniatâd arbennig yn berthnasol ar gyfer tymor y Cyngor Tref neu tan y bydd y Gorchymyn Pysgodfa wedi'i adnewyddu yn 2022.

Gofynnodd y Cadeirydd bod y tri Cynghorydd, pob un ohonynt sydd â diddordeb sy'n rhagfarnu, yn nodi'n glir eu bod wedi cael caniatâd arbennig i siarad mewn cyfarfodydd Cyngor Tref ar y pwnc hwn rhwng rŵan a 2022.

Mae'r Pwyllgor yn dymuno nodi y cafodd yr hawl i bleidleisio ei wrthod i'r Cynghorwyr Jason Zalot a Stan Zalot oherwydd natur ariannol eu diddordeb.

Gweithred:

Y Swyddog Monitro i ysgrifennu at y Cynghorwyr Jason Zalot, Stan Zalot a Howard Mattocks yn cadarnhau fod y Panel wedi rhoi caniatâd arbennig iddynt mewn perthynas â'r diddordebau sy'n rhagfarnu a hynny am y rhesymau a nodwyd ac yn amodol ar y telerau a'r amodau a amlinellwyd uchod.

Daeth y cyfarfod i ben am 3.45 pm

MR MICHAEL WILSON
CADEIRYDD

YSTYRIAETHAU CANIATÂD ARBENNIG

Canllawiau ar gyfer y Pwyllgor Safonau wrth ystyried ceisiadau gan Gynghorwyr am ganiatâd arbennig:

1. Darllen:
   - Ystyriwch yr Adroddiad a baratowyd gan / ar ran y Swyddog Monitro.
   - Ystyriwch yr atodiadau i'r Adroddiad, yn arbennig y Ffurflen Gais a gwblhawyd gan y Cynghorydd, er mwyn casglu'r holl ffeithiau.

2. Ceisiadau Lluosog:
   - Ymdriniwch â phob cais yn unigol ac ar sail ei ffeithiau ei hun.
   - Ystyriwch y weithdrefn a ganlyn yn y Gwrandawiad:
     - Casglu gwybodaeth gefndir / cyffredinol (os oes angen);
     - Gwrando ar gais Cynghorydd A / gofyn cwestiynau os yw ef/hi yn bresennol / gofyn i'r Clerc;
     - Ymneilltuo i ystyried cais Cynghorydd A;
     - Ailgychwyn – gellir cyhoeddi'r penderfyniad mewn perthynas â chais Cynghorydd A, neu gellir dewis gohirio cyhoeddi'r penderfyniad hyd nes y bydd pob cais wedi'i ystyried;
     - Ailadrodd, yn dibynnu ar nifer y ceisiadau i'w hystyried.

3. Diddordeb Personol / Diddordeb Personol sy'n Rhagfarnu:
   - Ar gyfer pob cais, penderfynwch –
     - A oes <u>DIDDORDEB PERSONOL</u>?
       - Ystyriwch y Côd Ymddygiad (wedi ei gynnwys fel atodiad i'r Adroddiad)
       - – beth yw diddordeb personol?
     - A yw'r diddordeb personol yn ddiddordeb <u>SY'N RHAGFARNU</u>?
       - Unwaith eto, ystyriwch y Côd Ymddygiad (wedi ei gynnwys fel atodiad i'r Adroddiad) – a yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu hefyd?
   - Os nad oes diddordeb personol, neu os nad yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu, nid oes angen ystyried y cais am ganiatâd arbennig gan fod modd i'r Cynghorydd gymryd rhan lawn yn y busnes.

4. Sail ar gyfer Caniatâd Arbennig:
   - Os oes diddordeb personol sy'n rhagfarnu, ystyriwch ar ba SAIL y gellir rhoi caniatâd arbennig. Rhestrir y seiliau ar gefn y Ffurflen Gais.
     - A yw'r Ymgeisydd wedi eu nodi'n gywir ar y Ffurflen Gais?
     - A yw'r Ymgeisydd wedi cynnwys pob Caniatâd Arbennig sydd eu hangen ar y Ffurflen h.y. ar gyfer pleidleisio / siarad / ysgrifennu ayb?

5. Cyfyngiadau ar y Caniatâd Arbennig
   - Wrth benderfynu rhoi Caniatâd Arbennig neu beidio, ystyriwch (os bydd y Caniatâd Arbennig yn cael ei ganiatáu) a oes angen unrhyw gyfyngiadau. Materion megis caniatáu i'r Aelod siarad ond nid i bleidleisio, neu, a roddir y caniatâd arbennig am un cyfarfod yn unig yntau am weddill cyfnod y Cyngor.

6. Ffurflen Penderfyniad
   - Wrth roi'r caniatâd arbennig, bydd angen i'r Panel gwblhau'r Ffurflen Penderfyniad sy'n manylu ar (a) benderfyniad y Pwyllgor Safonau; (b) dyddiad gwneud y penderfyniad; (c) pwy sydd angen cael gwybod am y penderfyniad; (d) dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben; (e) ar ba sail y rhoddir y caniatâd arbennig; a (f) beth mae'r caniatâd arbennig yn caniatáu i'r Cynghorydd ei wneud (h.y. siarad, pleidleisio ayb).

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD	**Cynghorau Tref a Chymuned – Gwefannau**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Diweddaru aelodau am ba Gynghorau Tref a Chymuned sydd gan wefannau**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

1 CEFNDIR

1.1 Yng nghyfarfod y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 16 Medi 2015 fe adroddwyd bod yna bellach ofyniad statudol ar yr holl gynghorau cymuned i gael presenoldeb ar y we ac i gyhoeddi gwybodaeth benodol, yn cynnwys Cofrestr Diddordebau Aelodau, ar eu gwefannau. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol i'r Pwyllgor Safonau gan fod cwynion wedi'u gwneud mewn perthynas â'r mater o dryloywder mewn cynghorau tref a chymuned, yn enwedig y cynghorau cymuned bach sydd heb adnoddau digonol.

1.2 Mae adroddiadau ar "Wefannau - Cynghorau Tref a Chymuned" wedi eu cyflwyno i'r Pwyllgor ar 9 Mawrth 2016 a 8 Mawrth 2017.

1.3 Mae adroddiad ar "Gofrestr Diddordebau Cynghorau Tref a Chymuned" wedi ei gyflwyno i'r pwyllgor ar 8 Mawrth 2017.

1.4 Yn ei gyfarfod ar 14 Mawrth 2018, penderfynodd y Pwyllgor Safonau y dylai'r Swyddog Monitro ysgrifennu at y Cynghorau Tref a Chymuned perthnasol er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth o ran cyhoeddi Cofrestr Diddordebau ei aelodau ar-lein, ar eu gwefannau.

2 GRANT DATBLYGU GWEFANNAU

2.1 Dyrannodd Llywodraeth Cymru gyllid i gynghorau sir er mwyn iddynt allu cynnig grant o hyd at £500 i bob cyngor tref a chymuned, yn cynnwys y rhai hynny a oedd gan wefan yn barod, fel cyfraniad tuag at y gost o ddatblygu gwefan. Pwrpas y grant oedd helpu cynghorau tref a chymuned i baratoi ar gyfer Deddf Awdurdodau Lleol (Democratiaeth) (Cymru) 2013, sy'n cynnwys

angen i bob cyngor cymuned gyhoeddi gwybodaeth ar wefan. Deallir fod y cyllid hwn yn dal i fod ar gael.

3 Y SEFYLLFA BRESENNOL MEWN PERTHYNAS AG (A) GWEFANNAU A (B) CYHOEDDI'R GOFRESTR BUDDIANNAU AR Y GWEFANNAU

3.1 Gweler **Atodiad 1** o'r adroddiad hwn.

4 ARGYMHELLIAD

4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor:

6.1.1 nodi'r wybodaeth sydd wedi'i chynnwys mewn perthynas â'r Cynghorau Tref a Chymuned yn **Atodiad 1**; a

6.1.2 phenderfynu pa gamau y dylid eu cymryd, os o gwbl, mewn perthynas â'r Cynghorau hynny (a) sydd heb wefan a/neu (b) sy'n methu â chyhoeddi Cofrestr Diddordebau Aelodau ar y wefan, er y gofyniad statudol.

From: Medwen Jones
To: "Cwyrtai@btconnect.com"; swyddfa@cyngortrefamlwch.co.uk; "beaumaristowncouncil@tiscali.co.uk"; "cyngorcymunedbodedern@outlook.com"; derekowen1946@hotmail.co.uk; "gwil22@btinternet.com"; Bryngwran; alun1965@btinternet.com; "clerc@cylchygarn.co.uk"; "townclerk@holyheadcouncil.co.uk"; "llanbadrig@live.co.uk"; "cyngor.cymuned.llanddaniel@gmail.com"; Geraint Parry (geraintparry@pazpar57.plus.com); "llanddyfnancc@btinternet.com"; "bimff@btinternet.com"; "Llanerchymedd"; "Llanfaelog"; "johnarf@live.co.uk"; "llanfair.m.e@talktalk.net"; "llanfairnb@hotmail.co.uk"; "llanfairpwll@outlook.com"; Llangefni ; Llangrstiolus; Llanidan; "ccmechell@hotmail.com"; cyngordref@hotmail.com; "gwendaparry@hotmail.co.uk"; penmynyddcc@btinternet.com; "cyngor.pentraeth.council@hotmail.co.uk"; "cc.rhosybol@yahoo.co.uk"; morwennaowen7@gmail.com; Trearddur; trefalaw@gmail.com; Trewalchmai; "Valley"
Cc: Mared W. Yaxley
Subject: Cynghorau Tref a Chymuned - Gwefannau / Town and Community Councils - Websites (019486)
Date: 17 May 2018 14:15:44
Attachments: 440011 - 437732 - Town and Community Councils - websites Cymraeg.doc
437732 - Town and Community Councils - websites.doc

Annwyl Glerc,

Fel y soniwyd yn flaenorol, mae gofyniad statudol ar yr holl Gynghorau Tref a Chymuned i gael presenoldeb ar y we ac i gyhoeddi gwybodaeth benodol, yn cynnwys Cofrestr o Ddiddordebau Aelodau, ar eu gwefannau.

Dyrannodd Llywodraeth Cymru gyllid i Gynghorau Sir er mwyn iddynt allu cynnig grant o hyd at £500 i bob Cyngor Tref a Chymuned, yn cynnwys y rhai hynny sydd eisoes â gwefan, fel cyfraniad tuag at y gost o ddatblygu gwefan. Pwrpas y grant oedd helpu'r Cynghorau Tref a Chymuned i baratoi ar gyfer Deddf Awdurdodau Lleol (Democratiaeth) (Cymru) 2013, sy'n cynnwys yr angen i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned gyhoeddi gwybodaeth ar wefan.

Mae'r Pwyllgor Safonau wedi ystyried y mater hwn bob blwyddyn ers 2015 (pan ddaeth yr argymhelliad i rym). Ym Mawrth 2017, pan gafodd y mater ei adrodd arno ddiwethaf, penderfynodd y Pwyllgor Safonau gynnal ymchwiliad ymhen blwyddyn er mwyn gweld a oes mwy o Gynghorau bellach yn cydymffurfio â'r gofyniad i gael gwefan ac yn cyhoeddi eu Cofrestrau o Ddiddordebau Buddiannau Aelodau ar-lein.

Allwch chi felly **lenwi a dychwelyd y ffurflen sydd wedi'i hatodi erbyn 16 Gorffennaf 2018** er mwyn cadarnhau:
(A) Os oes gan eich Cyngor wefan
(B) Os felly, beth yw cyfeiriad y wefan; ac
(C) Os yw'r Gofrestr o Ddiddordebau Aelodau wedi'i chyhoeddi ar y wefan.

Bydd canlyniadau'r adolygiad yn cael eu hadrodd yn ôl i'r Pwyllgor Safonau yn ei gyfarfod ym mis Medi 2018. Bydd yr adroddiad yn cynnwys manylion y Cynghorau Tref a Chymuned nad ydynt wedi ymateb i'r cais hwn am wybodaeth.

Edrychaf ymlaen at glywed gennych.

Cofion,

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

****

Dear Clerk,

As previously advised, there is a statutory requirement for all Town and Community Councils to have a web presence and to publish certain information, including the Register of Interests for Members, on their websites.

The Welsh Government allocated funding to County Councils so that they could offer a grant of up to £500 to each Town and Community Council, including those that already had a website, to contribute towards the cost of developing a website. The purpose of the grant was to help Town and Community Councils to prepare for the Local Authorities (Democracy) (Wales) Act 2013, which includes provisions requiring that all Town and Community Councils publish information on a website.

The Standards Committee has considered this issue annually since 2015 (when the requirement came into force). In March 2017, when the matter was last reported, the Standards Committee decided to conduct a review in one year to ascertain if further Councils are now complying with the requirement to have a website and are publishing the Register of Interests for Members online.

Can you therefore please **complete and return the attached form by 16th July 2018** to confirm:
(A) Whether your Council has a website (Yes / No)
(B) If so, the website address; and
(C) If the Register of Interests for Members is published on the website (Yes / No).

The findings of the review will be reported to the Standards Committee at its meeting in September 2018.That report will include details of those Town and Community Councils that have not responded to this request for information.

I look forward to hearing from you.

Regards,

Michael Wilson
Chair of the Standards Committee

Document: CC-019486-MY/440016

ODDI WRTH: Y PWYLLGOR SAFONAU

AT: HOLL GYNGHORAU TREF A CHYMUNED CYNGOR SIR YNYS MÔN

Llenwch y ffurflen hon os gwelwch yn dda a'i dychwelyd un ai:

- drwy e-bost: mwjcs@ynysmon.gov.uk
- neu drwy'r post at sylw'r Pennaeth Gwasanaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro, Cyngor Sir Ynys Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, Ynys Môn. LL77 7TW.

erbyn 16 Gorffennaf 2018:

Enw'r Cyngor Tref / Cyngor Cymuned	**Oes gan eich Cyngor Tref / Cyngor Cymuned wefan?**	**Os oes, beth yw cyfeiriad y wefan?**	**A yw'r Gofrestr o Ddiddordebau'r Aelodau wedi'i chyhoeddi ar y wefan?**
	Oes / Nac Oes	www.	Ydi / Nac Ydi

FROM: STANDARDS COMMITTEE

TO: ALL TOWN AND COMMUNITY COUNCILS IN THE ISLE OF ANGLESEY

Can you please complete this form and return it

- via email to: mwjcs@ynysmon.gov.uk
- or by post for the attention of the Head of Service (Council Business) / Monitoring Officer at the Isle of Anglesey County Council, Council Offices, Llangefni, Anglesey LL77 7TW

by 16th July 2018:

Name of Town / Community Council (T/CC)	**Does your T/CC have a website?**	**If yes, what is the website address?**	**Is the Register of Interests for Members published on the website?**
	Yes / No	www.	Yes / No

Gwefan y Cynghorau Tref a Chymuned / Websites of the Town and Community Councils

Enw'r Cygor Tref / Cymuned **Name of Town / Community Council (T/CC)**	**Oes gan eich Cyngor Tref / Cyngor Cymuned wefan?** **Does your T/CC have a website?**	**Os oes, beth yw cyfeiriad y wefan?** **If yes, what is the website address?**	**A yw'r Gofrestr o Ddiddordebau'r Aelodau wedi'i chyhoeddi ar y wefan?** **Is the Register of Interests for Members published on the website?**	Dyddiad ymateb wedi ei dderbyn Date response received
	Oes / Nac oes Yes / No	www.	Ydi / Nac ydi Yes / No	
Aberffraw				
Amlwch	Oes / Yes	www.cyngortrefamlwch.co.uk	Ydi / Yes	22/5/2018
Bodedern				
Biwmares / Beaumaris	Oes / Yes	www.beaumaristowncouncil.gov.uk	Ydi / Yes	21/5/2018
Bodffordd				
Bodorgan				
Bryngwran	Oes / Yes	www.bryngwran.org	Ydi / Yes	2/8/2018
Cwm Cadnant				
Cylch y Garn				
Caergybi / Holyhead				
Llanbadrig	Oes / Yes	www.cyngorcymunedllanbadrig.co.uk	Ydi / Yes	18/5/2018
Llanddaniel Fab	Oes / Yes	www.llanddaniel.org	Ydi (fe fydd yn fuan) / Yes (will be shortly)	22/5/2018
Llanddona	Oes / Yes	www.llanddona.org	Ydi / Yes	17/7/2018
Llanddyfnan	Oes / Yes	www.llanddyfnan.org	Ydi / Yes	2/8/2018
Llaneilian	Oes / Yes	www.Llaneilian.org.uk	Ydi / Yes	18/5/2018
Llanerchymedd				

Llaneugrad				
Llanfachraeth				
Llanfaelog	Oes / Yes	www.llanfaelogcommunitycouncil.gov.uk	Ydi / Yes	12/7/2018
Llanfaethlu a Llanfwrog	Oes / Yes	www.LlanfaethluaLlanfwrog.com	Ychydig iawn, er mwyn diogelu ei data / Very little, in order to protect data	10/7/2018
LlanfairME	Oes / Yes	www.cyngorcymunedllanfairme.co.uk	Ydi / Yes	4/7/2018
Llanfair yn Neubwll	Oes / Yes	www.llanfairynneubwll.org	Ydi / Yes	12/7/2018
Llanfairpwll				
Llanfihangelesceifiog				
Llangefni				
Llangoed a Phenmon	Oes / Yes	www.CyngorCymunedLlangoedaPenmon.co.uk	Ydi / Yes	17/7/2018
Llangristiolus	Oes / Yes	www.community-council.org.uk/llangristiolusacerrigceinwen/	Ydi / Yes	2/8/2018
Llanidan	Oes / Yes	www.brynsiencyn.org	Nac ydi – yng nghanol y gwaith – mae'r wefan yn cael ei diweddaru / No, work in progress – website being updated	11/7/2018
Mechell	Oes / Yes	www.llanfechell.cc	Ydi / Yes	5/7/2018
Porthaethwy / Menai Bridge				
Moelfre				
Penmynydd a Star	Oes / Yes	www.penmynydd.org	Ydi / Yes	2/8/2018
Pentraeth				
Rhoscolyn	Oes / Yes	www.ccrhoscolyn.org.uk	Nac ydi / No	13/7/2018
Rhosybol				

Rhosyr				
Trearddur	Oes / Yes	www.trearddurcommunitycouncil.co.uk	Ydi / Yes	12/7/2018
Tref Alaw	Oes / Yes	www.trefalaw.cymru	Ydi / Yes	17/5/2018
Trewalchmai	Oes / Yes	www.trewalchmai.co.uk	Ydi / Yes	30/5/2018
Y Fali / Valley	Oes / Yes	www.valley-community-council.wales	Ydi / Yes	27/5/2018

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Protocol Datrysiad Lleol yn y Cynghorau Tref a Chymuned**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Ymateb i gais gan y Pwyllgor hwn ar 14 Mawrth 2018**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

1. CEFNDIR

1.1 Yn ei gyfarfod ar 14 Mawrth 2018, wrth drafod y Polisi Datrysiad Lleol yng nghyd-destun y Cyngor Sir, penderfynodd y Pwyllgor Safonau y dylai'r Swyddog Monitro sefydlu pa Gynghorau Tref a Chymuned sydd wedi mabwysiadu'r Protocol Datrysiad Lleol a ddarparwyd iddyn nhw gan Un Llais Cymru.

1.2 Anfonwyd gohebiaeth at Gynghorau Tref a Chymuned er mwyn canfod a ydynt wedi mabwysiadu Protocol Datrysiad Lleol, ac os ydynt, ai'r Protocol a gyhoeddwyd gan Un Llais Cymru a fabwysiadwyd. Yn ogystal, gofynnwyd i Gynghorau esbonio eu sefyllfa os na chafodd Protocol Datrysiad Lleol ei fabwysiadu.

1.3 Rhoddir manylion am yr ymatebion a dderbyniwyd i'r ohebiaeth yn **Atodiad 1**.

2. ARGYMHELLIAD

2.1 Gofynnir i'r Pwyllgor:

2.1.1 nodi'r wybodaeth a gynhwysir yn **Atodiad 1** mewn perthynas â'r Cynghorau Tref a Chymuned; a

2.1.2 penderfynu pa gamau y dylid eu cymryd, os o gwbl, mewn perthynas â'r Cynghorau hynny nad ydynt wedi mabwysiadu Protocol Datrysiad Lleol, o gofio fod mabwysiadu'r Protocol Datrysiad Lleol yma / unrhyw Brotocol Datrysiad Lleol yn fater o ddewis i bob Cyngor Tref a Chymuned.

From:	Medwen Jones
To:	"Cwyrtai@btconnect.com"; swyddfa@cyngortrefamlwch.co.uk; "beaumaristowncouncil@tiscali.co.uk"; "cyngorcymunedbodedern@outlook.com"; derekowen1946@hotmail.co.uk; "gwil22@btinternet.com"; Bryngwran; alun1965@btinternet.com; "clerc@cylchygarn.co.uk"; "townclerk@holyheadcouncil.co.uk"; "llanbadrig@live.co.uk"; "cyngor.cymuned.llanddaniel@gmail.com"; Geraint Parry (geraintparry@pazpar57.plus.com); "llanddyfnancc@btinternet.com"; "bimff@btinternet.com"; "Llanerchymedd"; "Llanfaelog"; "johnarf@live.co.uk"; "llanfair.m.e@talktalk.net"; "llanfairnb@hotmail.co.uk"; "llanfairpwll@outlook.com"; Llangefni ; Llangrstiolus; Llanidan; "ccmechell@hotmail.com"; cyngordref@hotmail.com; "gwendaparry@hotmail.co.uk"; penmynyddcc@btinternet.com; "cyngor.pentraeth.council@hotmail.co.uk"; "cc.rhosybol@yahoo.co.uk"; morwennaowen7@gmail.com; Trearddur; trefalaw@gmail.com; Trewalchmai; "Valley"
Cc:	Mared W. Yaxley
Subject:	Cynghorau Tref a Chymuned - Protocol Datrysiad Lleol / Town and Community Councils - Local Resolution Protocol (019486)
Date:	10 May 2018 17:35:19

Annwyl Glerc,

Yn ei gyfarfod ar 14 Mawrth 2018, penderfynodd y Pwyllgor Safonau argymell bod y Cyngor Sir yn mabwysiadu Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig ar gyfer ei ddefnyddio gan Aelodau’r Cyngor Sir mewn perthynas â chwynion lefel isel rhwng Aelodau. Bydd yr un peth yn cael ei gyflwyno i’r Cyngor Llawn ar 15 Mai 2018.

Yn y cyswllt hwn, mae’r Pwyllgor Safonau hefyd yn dymuno deall y sefyllfa mewn perthynas â Datrysiad Lleol o fewn y Cynghorau Tref a Chymuned. Mae’r Pwyllgor Safonau yn dymuno casglu gwybodaeth ar ba Gynghorau Tref a Chymuned yn yr ardal sydd wedi mabwysiadu Protocol Datrysiad Lleol; cynsail a gafodd ei gylchredeg i’w holl aelodau gan Un Llais Cymru ar 12 Mai, 2017.

Byddai’r Pwyllgor Safonau yn ddiolchgar pe gallech ddarparu ymateb i’r ymholiadau isod er mwyn gallu casglu gwybodaeth ar ba Gynghorau Tref a Chymuned sydd wedi mabwysiadu Protocol. Lle mae Cyngor Tref a Chymuned wedi mabwysiadu Protocol, rydym yn dymuno gweld ai’r Protocol sydd wedi’i fabwysiadu yw’r un a baratowyd gan Un Llais Cymru ac ar ba ddyddiad y cafodd ei fabwysiadu. Os nad yw Cyngor Tref a Chymuned wedi mabwysiadu Protocol Datrysiad Lleol, mae’r Pwyllgor Safonau yn dymuno gweld a yw hyn yn rhywbeth sy’n cael ei ystyried gan y Cyngor hwnnw.

Enw’r Cyngor Tref / Cymuned	**A yw’r Cyngor Tref a Chymuned wedi mabwysiadu Protocol Datrysiad Lleol?**	**Os ydi, ar ba ddyddiad cafodd ei fabwysiadu gan y Cyngor Tref a Chymuned?**	**Os ydi, a yw’r Protocol a fabwysiadwyd gan y Cyngor Tref a Chymuned yr un a baratowyd gan Un Llais Cymru?**	**Os na, a yw’r Cyngor Tref a Chymuned yn ystyried mabwysiadu Protocol Datrysid Lleol? Eglurwch os gwelwch yn dda.**
	Ydi / Nac Ydi	DD/MM/BB	Ydi / Nac Ydi	

Bydd yr ymatebion i'r e-bost hwn yn cael eu cyflwyno i’r Pwyllgor Safonau ar ffurf adroddiad yn ei gyfarfod nesaf ym mis Medi 2018. O ganlyniad, gwerthfawrogir eich ymateb cynnar; ymatebwch cyn 16 Gorffennaf os gwelwch yn dda.

Yn gywir,

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

Dear Clerk,

At its meeting on 14th March 2018, the Standards Committee resolved to recommend that the County Council adopt an amended Local Resolution Protocol, for use by Members of the County Council in relation to low-level complaints between Members. The same will be presented to full Council on 15th May 2018.

In this content, the Standards Committee also wishes to ascertain the situation as regards Local Resolution within the Town and Community Councils. The Standards Committee wants to gather information on which Town and Community Councils in its area have adopted a Local Resolution Protocol; a precedent for which was circulated to all its members by One Voice Wales on 12th May 2017.

The Standards Committee would be grateful if you could please provide a response to the queries below so that it can gather information on which Town and Community Councils have adopted a Protocol. Where a Town or Community Council has adopted a Protocol, we wish to ascertain whether the Protocol adopted is the one prepared by One Voice Wales, and the date on which that adoption took place. If a Town or Community Council has not adopted a Local Resolution Protocol, the Standards Committee wishes to ascertain whether this is something which is being considered by that Council.

Name of Town / Community Council (T/CC)	**Has the T/CC adopted a Local Resolution Protocol?**	**If yes, on which date was it adopted by the T/CC?**	**If yes, is the Protocol adopted by the T/CC the protocol prepared by One Voice Wales?**	**If no, is the T/CC considering adopting a Local Resolution Protocol? Please explain.**
	Yes / No	DD/MM/YY	Yes / No	

The responses to this email will be presented to the Standards Committee by way of a report at its next meeting in September 2018. Your early response would therefore be appreciated; please respond before 16th July 2018.

Yours sincerely,

Michael Wilson
Chair of the Standards Committee

Document: CC-019486-MY/438219

PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL YN Y CYNGHORAU TREF A CHYMUNED / LOCAL RESOLUTION PROTOCOL IN THE TOWN AND COMMUNITY COUNCILS

Enw'r Cyngor Tref / Cymuned ***Name of Town / Community Council (T/CC)***	**A yw'r Cyngor Tref a Chymuned wedi mabwysiadu Protocol Datrysiad Lleol?** ***Has the T/CC adopted a Local Resolution Protocol?***	**Os ydi, ar ba ddyddiad cafodd ei fabwysiadu gan y Cyngor Tref a Chymuned?** ***If yes, on which date was it adopted by the T/CC?***	**Os ydi, a yw'r Protocol a fabwysiadwyd gan y Cyngor Tref a Chymuned yr un a baratowyd gan Un Llais Cymru?** ***If yes, is the Protocol adopted by the T/CC the protocol prepared by One Voice Wales?***	**Os na, a yw'r Cyngor Tref a Chymuned yn ystyried mabwysiadu Protocol Datrysid Lleol? Eglurwch os gwelwch yn dda.** ***If no, is the T/CC considering adopting a Local Resolution Protocol? Please explain.***	Dyddiad ymateb wedi ei dderbyn Date response received
	Ydi / Nac ydi Yes / No	DD/MM/BB DD/MM/YY	Ydi / Nac Ydi Yes / No		
Aberffraw					
Amlwch					
Bodedern					
Biwmares / Beaumaris	Ydi / Yes	30/5/2017	Ydi / Yes		24/5/2018
Bodffordd					
Bodorgan					
Bryngwran					
Cwm Cadnant					

Tudalen 187

Cylch y Garn					
Caergybi / Holyhead					
Llanbadrig					
Llanddaniel Fab	Ydi / Yes	21/5/2018	Ydi / Yes		22/5/2018
Llanddona	Nac ydi / No			Ydi, yn ystod 2018-19 / Yes, during 2018-19	30/7/2018
Llanddyfnan					
Llaneilian	Nac ydi / No			Wedi mabwysiadu polisi cwynion yn 2017 / Complaints policy adopted in 2017	25/5/2018
Llanerchymedd					
Llaneugrad					
Llanfachraeth					
Llanfaelog	Ydi / Yes	23/5/2018	Ydi / Yes		16/7/2018
Llanfaethlu a Llanfwrog					
LlanfairME	Ydi / Yes	29/05/2018	Ydi / Yes		4/6/2018
Llanfair yn Neubwll	Ydi / Yes	15/5/2018	Ydi / Yes		16/7/2018
Llanfairpwll					
Llanfihangelesceifiog					

Llangefni					
Llangoed a Phenmon	Nac ydi / No			Ydi, yn ystod 2018-19 / Yes, during 2018-19	30/7/2018
Llangristiolus					
Llanidan					
Mechell					
Porthaethwy / Menai Bridge	Ydi / Yes	21/5/2018	Ydi / Yes	21/5/2018	14/5/2018 Updated 17/6/2018
Moelfre					
Penmynydd a Star					
Pentraeth					
Rhoscolyn	Ydi / Yes	19/6/2018	Ydi / Yes		13/7/2018
Rhosybol					
Rhosyr	Ydi / Yes	25/6/2018	Ydi / Yes		
Trearddur	Ydi / Yes	29/5/2018	Ydi ond wedi ei addasu ychydig / Yes but slightly adapted		16/7/2018
Tref Alaw					
Trewalchmai	Ydi / Yes	15/05/17	Ydi / Yes		11/5/2018
Y Fali / Valley	Ydi / Yes	16/05/18	Ydi / Yes		27/5/2018

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Hyfforddiant Cyngor Tref a Chymuned ar gyfer Clercod**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Darparu diweddariad i'r Pwyllgor yn dilyn trafodaeth yn y cyfarfod ar 13.09.2018**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

1. CEFNDIR

1.1 Yn y gorffennol mae'r Pwyllgor Safonau wedi cydnabod fod rôl Clercod Cynghorau Tref a Chymuned yn hanfodol o ran sicrhau fod y Cyngor yn cydymffurfio â gofynion gweithdrefnol ac ymddygiad. Mae'r Pwyllgor Safonau wedi trafod pa mor bwysig yw hi i Gynghorau Tref a Chymuned sicrhau fod eu Clercod/swyddogion yn cael eu hyfforddi'n gywir mewn perthynas â rheolau sefydlog, y côd ymddygiad, materion AD (lle bo'n berthnasol) a'r Protocol Datrysiad Lleol.

1.2 Yn mis Awst, cyfarfu Cadeirydd y Pwyllgor Safonau a'r Swyddog Monitro â Rheolwr y Gwasanaethau Cyfrifo er mwyn trafod i ba raddau y mae'r disgwyliad o ddarparu hyfforddiant i Aelodau a Chlercod yn rhesymol a bod modd ei gyllido o swm y praesept (a gyfrifir yn unol â fformiwla statudol).

1.3 Yn ei gyfarfod ar 13 Medi 2017, ystyriodd y Pwyllgor anghenion hyfforddi a datblygu'r Cynghorau Tref a Chymuned, eu Haelodau, ac yn arbennig, Clercod y Cynghorau hynny.

1.4 Yn dilyn y drafodaeth hon, anfonodd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau ohebiaeth at holl Glercod y Cynghorau Tref a Chymuned ar 10 Tachwedd 2017 yn argymell fod pob Cyngor yn ystyried hyfforddiant ar gyfer Aelodau a Chlercod, ynghyd â chost unrhyw hyfforddiant, wrth gyfrifo swm y praesept ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf.

1.5 Ar 4 Gorffennaf anfonodd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau ohebiaeth bellach at holl Glercod y Cynghorau Tref a Chymuned i ganfod pa Gynghorau Tref a Chymuned oedd wedi ystyried cynnwys yr e-bost dyddiedig 10.11.2017, a oedd elfen o hyfforddiant wedi'i gynnwys yn y praesept ac, os felly, hyfforddiant ar gyfer pwy (y

clerc / yr aelodau / y ddau); ac a oeddent yn ystyried cynnwys swm ychwanegol yn y praesept ar gyfer 2019/2020?

1.6 Mae'r ymatebion a dderbyniwyd i'r ohebiaeth dyddiedig 4 Gorffennaf 2018 wedi'u cynnwys yn **Atodiad 1.**

2. ARGYMHELLIAD

2.1 Gofynnir i'r Pwyllgor:

2.1.1 nodi'r wybodaeth a gynhwysir yn **Atodiad 1** mewn perthynas â Chynghorau Tref a Chymuned; a

2.1.2 penderfynu pa gamau y dylid eu cymryd, os o gwbl, mewn perthynas â'r Cynghorau sydd heb gynnwys elfen o hyfforddiant yn eu praesept ac/neu sydd ddim yn ystyried cynnwys hynny yn y praesept yn y dyfodol.

From:	Medwen Jones
To:	"Cwyrtai@btconnect.com"; swyddfa@cyngortrefamlwch.co.uk; "beaumaristowncouncil@tiscali.co.uk"; "cyngorcymunedbodedern@outlook.com"; derekowen1946@hotmail.co.uk; "gwil22@btinternet.com"; Bryngwran; alun1965@btinternet.com; "clerc@cylchygarn.co.uk"; "townclerk@holyheadcouncil.co.uk"; "llanbadrig@live.co.uk"; "cyngor.cymuned.llanddaniel@gmail.com"; Geraint Parry (geraintparry@pazpar57.plus.com); "llanddyfnancc@btinternet.com"; "bimff@btinternet.com"; "Llanerchymedd"; "Llanfaelog"; "johnarf@live.co.uk"; "llanfair.m.e@talktalk.net"; "llanfairnb@hotmail.co.uk"; "llanfairpwll@outlook.com"; Llangefni ; Llangrstiolus; Llanidan; "ccmechell@hotmail.com"; cyngordref@hotmail.com; "gwendaparry@hotmail.co.uk"; penmynyddcc@btinternet.com; "cyngor.pentraeth.council@hotmail.co.uk"; "cc.rhosybol@yahoo.co.uk"; morwennaowen7@gmail.com; Trearddur; trefalaw@gmail.com; Trewalchmai; "Valley"
Cc:	Mared W. Yaxley
Subject:	Hyfforddiant a Datblygiad ar gyfer Cynghorwyr a Chlercod Cynghorau Tref/Cymuned / Training and Development for Town/Community Councillors and Clerks (019486)
Date:	04 July 2018 18:28:30

Annwyl Gadeirydd,

Anfonwyd yr ebost isod atoch ym mis Tachwedd y llynedd. Mae'r Pwyllgor Safonau yn awyddus i wybod a wnaethoch ystyried y cyngor a chynnwys elfen ar gyfer costau hyfforddiant wrth benderfynu ar braesept eich Cyngor Tref / Cymuned ar gyfer 2018/2019?

Tybed a fedrwch ymateb i'r cwestiynau isod erbyn **Awst 13eg, 2018** os gwelwch yn dda?

Enw'r Cyngor Cymuned / **Name of Community Council**	**A ystyriwyd y cyngor yn yr ebost dyddiedig 10.11.2017 yn y cyfarfod pan gafodd y praesept ei drafod? /** **Was the email dated 10.11.2017 considered in the meeting when the precept amount was decided?**	**Wnaethoch chi gynnwys cost ychwanegol ar gyfer hyfforddiant yn y praesept? /** **Did you include an additional amount for training within the precept amount?**	**Os do, oedd yr hyfforddiant yma ar gyfer: /** **If yes, was this training for:**	**Ydi cynnwys cost ychwanegol ar gyfer hyfforddiant yn rhywbeth y byddwch yn ei ystyried ar gyfer praesept 2019/2020? /** **Is including an additional amount for training something you will consider for 2019/2020's precept?**
	Do / Yes Naddo / No	Do / Yes Naddo / No	Y Clerc / The Clerk? Aelodau / Members?	

			Y ddau / Both?	

Anfonwch eich ymateb i MedwenJones@ynysmon.gov.uk os gwelwch yn dda.

Diolch yn fawr.

Yn gywir iawn,

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

****

Dear Chairperson,

The below email was sent to you in November 2017. The Standards Committee wishes to know if you considered this advice and included a portion for training costs when deciding on the Town / Community Council's precept amount for 2018/2019?

Is it possible to provide replies to the following questions by **13th August 2018**, please?

Enw'r Cyngor Cymuned / **Name of Community Council**	**A ystyriwyd y cyngor yn yr ebost dyddiedig 10.11.2017 yn y cyfarfod pan gafodd y praesept ei drafod?/** **Was the email dated 10.11.2017 considered in the meeting when the precept amount was decided?**	**Wnaethoch chi gynnwys cost ychwanegol ar gyfer hyfforddiant yn y praesept? /** **Did you include an additional amount for training within the precept amount?**	**Os do, oedd yr hyfforddiant yma ar gyfer: /** **If yes, was this training for:**	**Ydi cynnwys cost ychwanegol ar gyfer hyfforddiant yn rhywbeth y byddwch yn ei ystyried ar gyfer praesept 2019/2020? /** **Is including an additional amount for training something you will consider for 2019/2020's precept?**
	Do / Yes	Do / Yes	Y Clerc / The	

	Naddo / No	Naddo / No	Clerk? Aelodau / Members? Y ddau / Both?	

Please send your responses to MedwenJones@ynysmon.gov.uk

Thank you very much.

Yours sincerely

Michael Wilson
Chair of the Standards Committee

Document: CC-019486-MY/449130

From: Medwen Jones
Sent: 10 November 2017 13:48
To: Medwen Jones <MedwenJones@ynysmon.gov.uk>
Subject: Hyfforddiant a Datblygiad ar gyfer Cynghorwyr a Chlercod Cynghorau Tref/Cymuned / Training and Development for Town/Community Councillors and Clerks (16647)

Annwyl Gadeirydd

Yn ei gyfarfod ym mis Medi 2017, bu'r Pwyllgor Safonau yn trafod anghenion hyfforddiant a datblygiad y Cynghorau Cymuned.

Fel y gwyddoch, mae'r Pwyllgor Safonau yn trefnu hyfforddiant i Gynghorau Cymuned ar y Côd Ymddygiad ond mae'n ymwybodol hefyd y gall fod anghenion datblygu eraill, yn enwedig ar gyfer clercod mewn perthynas â rheolaeth ariannol, rheolau sefydlog a TGCh. Mae hyn yn arbennig o wir yn achos clercod sydd newydd gael eu penodi neu a benodwyd yn ddiweddar neu glercod sydd wedi bod yn eu swyddi'n hirach sydd heb gael y cyfle gan eu Cynghorau i fynychu hyfforddiant sy'n addas ac yn gymesur ar gyfer y rôl y mae disgwyl iddynt ei chyflawni.

Pryd bynnag y mae'r Pwyllgor Safonau wedi codi'r mater hwn yn y gorffennaf, yr ymateb a gafwyd yn aml gan rai oedd nad yw Cynghorau'n gallu cefnogi unrhyw hyfforddiant ychwanegol oherwydd nad oes ganddynt gyllideb benodol ar gyfer hynny.

Fodd bynnag, mae'r Pwyllgor Safonau yn ymwybodol y bydd Cynghorau Cymuned yn o fuan yn cael cais gan Wasanaeth Cyllid y Cyngor Sir i weithio allan eu praesept ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf. Yn yr amgylchiadau, ac wedi trafod y

mater yn barod gyda Gwasanaeth Cyllid y Cyngor, mae'r Pwyllgor Safonau yn argymell y dylai costau hyfforddiant priodol, yn enwedig ar gyfer clercod (ond hefyd ar gyfer aelodau lle mae hynny'n briodol), gael ei gymryd i ystyried pan fydd eich Cyngor yn cyfarfod i benderfynu ar ei braesept nesaf.

Fel y gwyddoch, mae Un Llais Cymru yn darparu sesiynau hyfforddiant ar gyfer aelodau etholedig. Dyma eu manylion:

Un Llais Cymru	One Voice Wales
24c Stryd y Coleg	24c College Street
Rhydaman	Ammanford
Sir Gaerfyrddin	Carmarthenshire
SA18 3AF	SA18 3AF

Rhif Ffôn/Tel 01269 595400
Ffacs/Fax 01269 598510
Gwefan: www.unllaiscymru.org.uk / Website: www.onevoicewales.org.uk

Mae'r Gymdeithas ar gyfer Clercod Cynghorau Lleol yn darparu hyfforddiant ar gyfer clercod. Mae'r sesiynau'n rhai modiwlar ac ar gael i'w mynychu o bell. Mae eu gwefan yn cynnwys rhai opsiynau diddorol. Dyma eu manylion:

The Society of Local Council Clerks
Main Office
No.8 The Crescent
Taunton
Somerset TA1 4EA

Rhif Ffôn: 01823 253646

Gwefan: http://www.slcc.co.uk

Mae costau'r sesiynau hyfforddiant yn ymddangos yn rhesymol ac yn cychwyn oddeutu £30 ar gyfer aelodau etholedig. Mae disgowntiau hyd at 50% hefyd ar gael gan yr SLCC ar gyfer Cynghorau â throsiant sy'n llai na £40,000.00.

Mae'r Pwyllgor Safonau yn awgrymu'n gryf eich bod yn ystyried teilwra'r hyfforddiant sydd ar gael i anghenion penodol eich Cyngor chi, ei aelodau a'r clerc ac rydym yn gofyn i chi rannu'r llythyr hwn gyda'ch Cyngor pan mae'n cyfarfod i drafod y praesept nesaf.

Diolch yn fawr.

Yn gywir iawn

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau / Chair of the Standards Committee

****

Dear Chairperson

At its meeting in September 2017, the Standards Committee discussed the training and development needs of Community Councils.

As you know, the Standards Committee arranges training for Community Councils on the Code of Conduct, but is also aware that there may be other development needs, particularly for clerks in connection with financial management, standing orders and ICT. This is especially so for recently or newly appointed clerks or those of longer standing whose Councils have not previously provided them with the opportunity to undertake training that is suitable and proportionate to the role which they are expected to undertake.

Whenever the Standards Committee has raised this issue in the past, the response from some has often been that Community Councils are unable to support any additional training as they have no designated budget.

However, the Standards Committee is aware that Community Councils will soon be asked, by the County Council's Finance Service, to calculate their precept for the next financial year. In the circumstances, and having already discussed the matter with the Council's Finance Service, the Standards Committee recommends that the cost of appropriate training, particularly for clerks (but also for members where appropriate), is taken into consideration when your Council meets to decide its next precept.

As you know, One Voice Wales provides training sessions for elected members. Their details are:

Un Llais Cymru	One Voice Wales
24c Stryd y Coleg	24c College Street
Rhydaman	Ammanford
Sir Gaerfyrddin	Carmarthenshire
SA18 3AF	SA18 3AF

Ffon/Tel 01269 595400
Ffacs/Fax 01269 598510
Gwefan: www.unllaiscymru.org.uk / Website: www.onevoicewales.org.uk

The Society for Local Council Clerks provides training for clerks. Many of their sessions are modular and available by remote attendance. Their website includes some interesting options. Their details are:

The Society of Local Council Clerks
Main Office
No.8 The Crescent
Taunton
Somerset TA1 4EA

Tel: 01823 253646

Website: http://www.slcc.co.uk

The costs of training sessions appear reasonable, starting from around £30 for elected members. There are also discounts of up to 50% available with the SLCC for Councils with a turnover of less that £40,000.00.

The Standards Committee strongly recommends that you consider tailoring the training available to the particular needs of your Council, its members and your clerk, and we would ask that this letter be shared with your Council when it meets to discuss the next precept.

Many thanks

Yours sincerely

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau / Chair of the Standards Committee
Cyngor Sir Ynys Môn / The Isle of Anglesey County Council
Ffôn / Phone: 07801446330
E-bost / E-mail: mxwcs@anglesey.gov.uk
Document: CC-016647-LB/406812

A yw'r e-bost hwn wedi ei farcio'n 'Swyddogol-Sensitif'? Os ydyw, rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ai anfon ymlaen. Os oes, sicrhewch os gwelwch yn dda fod yr e-bost ynghyd ag unrhyw atodiadau'n cael eu marcio'n 'Swyddogol-Sensitif'. Eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau fod mesurau'n cael eu cymryd i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd priodol. Mae hyn yn golygu fod rhaid diogelu'r wybodaeth gyda chyfrinair neu ei chadw mewn cwpwrdd ffeilio y mae modd ei gloi. Rhaid cael gwared ar ddogfennau 'Swyddogol-Sensitif' yn y biniau gwastraff y mae modd eu cloi. Os ydych yn ansicr ynghylch sut i ddefnyddio gwybodaeth 'Swyddogol-Sensitif', yna cysylltwch os gwelwch yn dda gyda llywodgwyb@ynysmon.gov.uk

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

Has this e-mail been marked 'Official-Sensitive'? If so you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on. If so please ensure that the e-mail and any attachments are marked as 'Official-Sensitive. It is your responsibility to ensure that appropriate measures are taken to protect, store and dispose of this information properly. This means that the information must be password protected or kept in a lockable filing cabinet. 'Official-Sensitive' documents must be disposed of in the lockable waste bins. If you are unsure about how to use Official-Sensitive information please contact infogov@anglesey.gov.uk

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English. You will receive the same standard of service in both languages.
A yw'r e-bost hwn wedi ei farcio'n 'Swyddogol-Sensitif'? Os ydyw, rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ai anfon ymlaen. Os oes, sicrhewch os gwelwch yn dda fod yr e-bost ynghyd ag unrhyw atodiadau'n cael eu marcio'n 'Swyddogol-Sensitif'. Eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau fod mesurau'n cael eu cymryd i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd priodol. Mae hyn yn golygu fod rhaid diogelu'r wybodaeth gyda chyfrinair neu ei chadw mewn cwpwrdd ffeilio y mae modd ei gloi. Rhaid cael gwared ar ddogfennau 'Swyddogol-Sensitif' yn y biniau gwastraff y mae modd eu cloi. Os ydych yn ansicr ynghylch sut i ddefnyddio gwybodaeth 'Swyddogol-Sensitif', yna cysylltwch os gwelwch yn dda gyda llywodgwyb@ynysmon.gov.uk

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

Has this e-mail been marked 'Official-Sensitive'? If so you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on. If so please ensure that the e-mail and any attachments are marked as 'Official-Sensitive. It is your responsibility to ensure that appropriate measures are taken to protect, store and dispose of this information properly. This means that the information must be password protected or kept in a lockable filing cabinet. 'Official-Sensitive' documents must be disposed of in the lockable waste bins. If you are unsure about how to use Official-Sensitive information please contact infogov@anglesey.gov.uk

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English. You will receive the same standard of service in both languages.
A yw'r e-bost hwn wedi ei farcio'n 'Swyddogol-Sensitif'? Os ydyw, rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ai anfon ymlaen. Os oes, sicrhewch os gwelwch yn dda fod yr e-bost ynghyd ag unrhyw atodiadau'n cael eu marcio'n 'Swyddogol-Sensitif'. Eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau fod mesurau'n cael eu cymryd i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd priodol. Mae hyn yn golygu fod rhaid diogelu'r wybodaeth gyda chyfrinair neu ei chadw mewn cwpwrdd ffeilio y mae modd ei gloi. Rhaid cael gwared ar ddogfennau 'Swyddogol-Sensitif' yn y biniau gwastraff y mae modd eu cloi. Os ydych yn ansicr ynghylch sut i ddefnyddio gwybodaeth 'Swyddogol-Sensitif', yna cysylltwch os gwelwch yn dda gyda llywodgwyb@ynysmon.gov.uk

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

Has this e-mail been marked 'Official-Sensitive'? If so you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on. If so please ensure that the e-mail and any attachments are marked as 'Official-Sensitive. It is your responsibility to ensure that appropriate measures are taken to protect, store and dispose of this information properly. This means that the information must be password protected or kept in a lockable filing cabinet. 'Official-Sensitive' documents must be disposed of in the lockable waste bins. If you are unsure about how to use Official-Sensitive information please contact infogov@anglesey.gov.uk

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English. You will receive the same standard of service in both languages.
A yw'r e-bost hwn wedi ei farcio'n 'Swyddogol-Sensitif'? Os ydyw, rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ai anfon ymlaen. Os oes, sicrhewch os gwelwch yn dda fod yr e-bost ynghyd ag unrhyw atodiadau'n cael eu marcio'n 'Swyddogol-Sensitif'. Eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau fod mesurau'n cael eu cymryd i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd priodol. Mae hyn yn golygu fod rhaid diogelu'r wybodaeth gyda chyfrinair neu ei chadw mewn cwpwrdd ffeilio y mae modd ei gloi. Rhaid cael gwared ar ddogfennau 'Swyddogol-Sensitif' yn y biniau gwastraff y mae modd eu cloi. Os ydych yn ansicr ynghylch sut i ddefnyddio gwybodaeth 'Swyddogol-Sensitif', yna cysylltwch os gwelwch yn dda gyda llywodgwyb@ynysmon.gov.uk

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

Has this e-mail been marked 'Official-Sensitive'? If so you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on. If so please ensure that the e-mail and any attachments are marked as 'Official-Sensitive. It is your responsibility to ensure that appropriate measures are taken to protect, store and dispose of this information properly. This means that the information must be password protected or kept in a lockable filing cabinet. 'Official-Sensitive' documents must be disposed of in the lockable waste bins. If you are unsure about how to use Official-Sensitive information please contact infogov@anglesey.gov.uk

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English. You will receive the same standard of service in both languages.

Hyfforddiant yn y Cynghorau Tref a Chymuned / Training in the Town and Community Councils

Enw'r Cyngor Cymuned / Name of Community Council	A ystyriwyd y cyngor yn yr ebost dyddiedig 10.11.2017 yn y cyfarfod pan gafodd y praesept ei drafod? / Was the email dated 10.11.2017 considered in the meeting when the precept amount was decided?	Wnaethoch chi gynnwys cost ychwanegol ar gyfer hyfforddiant yn y praesept? / Did you include an additional amount for training within the precept amount?	Os do, oedd yr hyfforddiant yma ar gyfer: / If yes, was this training for:	Ydi cynnwys cost ychwanegol ar gyfer hyfforddiant yn rhywbeth y byddwch yn ei ystyried ar gyfer praesept 2019/2020? / Is including an additional amount for training something you will consider for 2019/2020's precept?
	Do / Yes Naddo / No	Do / Yes Naddo / No	Y Clerc / The Clerk? Aelodau / Members? Y ddau / Both?	Ydi / Yes Na / No
Aberffraw				
Amlwch	Cafodd hyfforddiant ei ystyried tra yn gosod cyllideb Cyngor Tref Amlwch, ac er nad yw penawd gwariant penodol ar gyfer costau hyfforddi, mae wedi ei gynnwys yn y swm o arian a glustnodwyd ar gyfer gweinyddu'r Cyngor. Mae hyfforddiant ar gael i aelodau'r cyngor neu i minnau fel clerc. Tybiwn bydd trafodaeth tebyg pan fydd cyllideb ac archeb y cyngor yn cael ei bennu eto ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf. / Training was considered when the budget was set for Amlwch Town Council, and although there isn't a separate spending heading for training, it has been included in the sum of money which has been allocated for the Council's administration. There is training available for me as the Clerk and for members. It is assumed that there will be a similar discussion when the budget is set in the next financial year.			
Bodedern				
Biwmares / Beaumaris				
Bodffordd				
Bodorgan				
Bryngwran	Do / Yes	Do / Yes	Y ddau / Both	Ydi / Yes
Cwm Cadnant				
Cylch y Garn				

Caergybi / Holyhead				
Llanbadrig	Mae Cyngor Llanbadrig yn cynnwys swm yn y gyllideb ar gyfer hyfforddiant cyffredinol - i aelodau a/neu'r clerc ac wedi gwneud hynnu ers rhai blynyddoedd bellach. Dydw I ddim yn rhagweld y byddai hyn yn newid ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf. / Llanbadrig Council includes a sum for general training in its budget – for members and/or the clerk and has done this for several years. I do not foresee that there will be any change in this arrangement for the next financial year.			
Llanddaniel Fab	Naddo / No			Ydi / Yes
Llanddona	Naddo / No	Naddo / No		I'w ystyried yn ystod 2019/20 / To be considered during 2019/20
Llanddyfnan	Do / Yes	Do / Yes	Y ddau / both	Ydi / Yes
Llaneilian	Cyllid ar gyfer hyfforddiant heb ei gynnwys yn y gyllideb ond iw ystyried fel bod angen yn ystod y flwyddyn. Byddai cyfleon ar gyfer unrhyw aelod a/neu clerc. / Funding for training has not been included in the budget but it will be considered as required during the year. There would be opportunities for any member and/or clerk.			
Llanerchymedd	Do / Yes	Naddo / No		Ydi / Yes
Llaneugrad				
Llanfachraeth				
Llanfaelog				
Llanfaethlu a Llanfwrog	Naddo / No	Naddo / No	---	Na, oherwydd nid oes llawer o ddiddordeb mewn cyrsiau yma a tydi talu am ychydig o gyrsiau ddim yn rhy ddrud. / No as there is little interest in courses and paying for a few courses is not too expensive.
Llanfair Mathafarn Eithaf	Do / Yes	Fe neilltuwyd £1000 ym Mhresept 2018/2019 ar gyfer Hyfforddiant./ £1000 was allocated for Training in the 2018/2019 Precept.	Bwriedir hyfforddiant i'r Aelodau a'r Clerc. / Training for the Members and the Clerk is intended.	Byddaf wedi ymddeol erbyn 2019/2020, ond credaf y bydd yr aelodau yn dilyn yr un llwybr. / I will have retired by 2019/2020, but I believe the Members will follow the same procedure.

Llanfair yn Neubwll				
Llanfairpwll				
Llanfihangeles ceifiog				
Llangefni				
Llangoed a Phenmon	Do / Yes	Naddo / No		I'w ystyried yn ystod 2019/20 / To be considered during 2019/20
Llangristiolus	Do / Yes	Do / Yes	Y ddau / Both	Ydi / Yes
Llanidan	Naddo / No	Naddo / No		Ydi / Yes
Mechell				
Porthaethwy / Menai Bridge	Do / Yes	Do / Yes	Y ddau / Both	Fe fydd yn cael ei gynnwys yn praesept 2019/20 hefyd / It will be included in the precept for 2019/20 also
Moelfre				
Penmynydd a Star	Do / Yes	Do / Yes	Y ddau / Both	Ydi / Yes
Pentraeth				
Rhoscolyn				
Rhosybol				
Rhosyr				
Trearddur				
Tref Alaw				
Trewalchmai	Do / Yes	Do / Yes	Y ddau / Both	Ydi / Yes
Y Fali / Valley	Mae Cyngor Cymuned Y Fali yn cynnyws costau Hyfforddiant yn ei gyllideb cyffredinol bob blwyddyn. Mae gwariant blynyddol oddeutu £100 - £300. Mae aelodau a'r clerc yn cael eu hannog i fynychu Hyfforddiant, sydd yn cael ei drefnu fel arfer gan Un Llais Cymru. Mae Un Llais Cymru yn cynnig bwrsari tuag at y gost. Does dim llawer o aelodau yn mynychu'r cyrsiau hyn. Mae'r clerc yn mynychu pob Hyfforddiant sy'n berthnasol i'w rôl hi. Mynychodd y clerc ac un aelod o'r pwyllgor cyllid Hyfforddiant Cyllid a drefnwyd gan Un Llais Cymru yn ddiweddar.			

	Mae'n rhaid nodi fod nifer o'r cyrsiau gan Un Llais Cymru yn lleol ar gael yn y Gymraeg yn unig ac mae hyn yn atal rhai aelodau rhag cymryd rhan. Yn ogystal â hyn, oherwydd diffyg diddordeb bydd Hyfforddiant yn gyson yn cael ei ganslo ar fyr-rybudd. / Valley Community Council include training costs within their general budget each year. Annual spend is in the region of £100 - £300. Both councillors and clerk are encouraged to attend training which is usually arranged by One Voice Wales. One Voice Wales offers a bursary towards costs, Take up by members is usually low. The clerk attends all training which is relevant to her role. Both the clerk and a member of the finance committee attended Financial Training held by One Voice Wales recently. It must, however, be recognised that many courses held by One Voice Wales locally are only available in Welsh and this is a barrier for some members. In addition, training is often cancelled at short notice due to lack of take up.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
CYFARFOD:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**12.09.2018**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Adolygiad y Pwyllgor Safonau o gofrestrau diddordebau'r Cynghorau Tref a Chymuned**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Adrodd ar yr adolygiad arfaethedig**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

A CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

1 Fel rhan o'i raglen waith, mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu cynnal adolygiad o gofrestrau diddordebau a gynhelir gan Gynghorau Tref a Chymuned. Bydd yr adolygiad hwn yn cynnwys sampl o gofrestrau'r Cynghorau Tref a Chymuned yn unig.

2 Cynhaliwyd yr adolygiad diwethaf yn 2016/17. Gellir gweld copi o'r canfyddiadau yn dilyn yr adolygiad diwethaf yma.

B Y BROSES AR GYFER YR ADOLYGIAD

1 Bydd yr adolygiad yn cynnwys adolygu'r Gofrestr o Ddiddordebau a gedwir gan Gynghorau Tref a Chymuned.

2 Mae'r gofynion o ran datgelu diddordebau "personol" a diddordebau "personol sy'n rhagfarnu" yn wahanol ar gyfer Cynghorwyr Tref a Chymuned o gymharu â Chynghorwyr Sir. Cynghorir Aelodau i adolygu'r Nodyn Briffio a rannwyd gyda Chynghorau Tref a Chymuned ym mis Mawrth 2017. Bydd hynny'n cynorthwyo Aelodau wrth iddynt gynnal yr adolygiad mewn perthynas â dyletswydd Cynghorwyr Tref a Chymuned i ddatgan diddordebau "personol" a diddordebau "personol sy'n rhagfarnu".

3 Rhagwelir y bydd y bydd rhaid adolygu'r dogfennau a ganlyn, yn dyddio'n ôl i fis Mai 2017 (h.y. ers yr etholiad diwethaf), ym mhob Cyngor Tref a Chymuned:

- Cofrestr o Ddiddordebau Personol;

- Ffurflenni Datganiadau o Ddiddordeb yng nghyfarfodydd y Cyngor;
- Agenda a Chofnodion ar gyfer y Cyngor a'i Is-bwyllgorau;
- Rhestr o enwau'r holl aelodau a chopi o ffurflen derbyn swydd gan bob aelod cyfredol, yn cynnwys yr ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r Côd Ymddygiad;
- Cofnod o hyfforddiant aelodau

5 Yn ogystal, cynhelir adolygiad o wefan y Cyngor Tref / Cymuned er mwyn canfod a yw'r holl wybodaeth berthnasol wedi'i chynnwys ar y wefan. Cyfeirir Aelodau at yr adroddiad blaenorol i'r Pwyllgor Safonau ym mis Medi 2015 sy'n cynnwys yn Atodiad 1, Ganllawiau Statudol gan Lywodraeth Cymru ar "Mynediad i Wybodaeth am Gynghorau Cymuned a Thref".

6 Yn dilyn yr adolygiad, y bwriad yw anfon
- Llythyrau unigol at yr holl Gynghorau Tref a Chymuned oedd yn destun yr adolygiad (na fyddant yn cael eu cyhoeddi), ac
- Adroddiad cyffredinol ynglŷn â'r canfyddiadau ar gyfer yr holl Gynghorau Tref a Chymuned er mwyn cynorthwyo pob Cyngor Tref a Chymuned drwy rannu arfer dda a nodi'r materion cyffredinol sydd angen rhoi sylw iddynt.

C APWYNTIADAU ADOLYGU

1 Mae 5 o Gynghorau Tref a 35 Cyngor Cymuned yn Ynys Môn. Bydd angen penderfynu pa Gynghorau Tref / Cymuned fydd yn cael eu hadolygu.

2 Fel rhan o'r adolygiad yn 2016/2017, adolygwyd dau Gyngor Tref a dau Gyngor Cymuned.

3 Rhaid dilyn proses deg wrth benderfynu pa Gynghorau Tref a Chymuned i'w dewis.

Y pump maen prawf dethol posibl a ystyriwyd gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau yw:

(a) Lefel y praesept y gofynnwyd amdano gan y Cyngor Cymuned h.y. mwy o gyfrifoldeb ariannol,
(b) A dderbyniwyd gohebiaeth gan y Cyngor Cymuned hwnnw mewn perthynas â'r ymholiad a godwyd gan y Cadeirydd ynglŷn ag a oes gan y Cyngor wefan, ac os felly, a yw'r Gofrestr o Ddiddordebau'n cael ei chyhoeddi ar y wefan honno (yn unol ag eitem 16 ar y Rhaglen hon);
(c) Presenoldeb Cynghorau Tref a Chymuned yn y Pwyllgor Cyswllt Cynghorau Tref a Chymuned;
(d) Y rhai a adolygwyd yn barod (y tro diwethaf yn 2016/2017 – Cyngor Tref Amlwch, Cyngor Tref Caergybi, Cyngor Cymuned Llanbadrig a Chyngor Cymuned Llangristiolus); a
(e) Cynghorau fu'n destun unrhyw gwynion i'r Ombwdsmon yn ystod y 12 mis diwethaf ynglŷn â thorri'r Côd Ymddygiad, ble mae'r Ombwdsmon wedi penderfynu ymchwilio (sef dim hyd yn hyn).

Yn ogystal, gallai fod yn gyfuniad o'r ffactorau uchod.

4 Mae rhestr o'r praeseptau (y cyfeirir ato yn 3(a) uchod) a dderbyniwyd gan bob Cyngor Tref a Chymuned wedi'i chynnwys yn **Atodiad 1**.

5 Mae copi o’r ymatebion a dderbyniwyd mewn perthynas ag ymatebion Cynghorau Tref a Chymuned i’r cwestiwn ynglŷn â gwefannau (Eitem 16 ar y Rhaglen) (y cyfeirir ato yn 3 (b) uchod) wedi’i gynnwys yn **Atodiad 2**, ac amlygwyd enwau’r cynghorau sydd heb ymateb.

6 Mae rhestr o Gynghorau Tref a Chymuned sydd wedi anfon cynrychiolydd i’r Pwyllgor Cyswllt Cynghorau Tref a Chymuned (y cyfeirir ato yn 3(c) uchod) wedi’i gynnwys yn **Atodiad 3**, ac amlygwyd enwau’r cynghorau sydd heb ymateb.

7 Cynhelir yr adolygiad gan Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau, ynghyd ag un aelod arall o’r Pwyllgor Safonau, heblaw am aelodau’r Cyngor Sir. Bydd y Swyddog Monitro neu’r Cyfreithiwr Llywodraethiant Corfforaethol yn bresennol hefyd.

D ARGYMHELLIAD

1 Gofynnir i’r Pwyllgor Safonau nodi cynnwys yr adroddiad hwn.

2 Gofynnir i’r Pwyllgor Safonau gadarnhau pa Gynghorau Tref a Chymuned y mae’n dymuno eu hadolygu, a pha aelodau o’r Pwyllgor Safonau fydd yn cynnal yr adolygiad hwnnw.

3 Ar ôl gwneud penderfyniad ynglŷn â D2 uchod, cytunir ar amserlen ar gyfer yr adolygiad gyda Chlerc pob Cyngor Tref / Cymuned.

Praesept 2018-2019 – Cynghorau Tref a Chymuned
Precept 2018-2019 – Town and Community Councils

CYNGOR / COUNCIL		PRECEPT / PRAESEPT 2018/2019
AMLWCH		92,131.25
BIWMARES / BEAUMARIS		28,427.87
CAERGYBI / HOLYHEAD		441,831.00
LLANGEFNI		140,307.83
PORTHAETHWY		90,160.00
LLANDDANIEL		8,100.00
LLANDDONA		5,665.00
CWM CADNANT		31,500.00
LLANFAIRPWLL		42,000.00
LLANFIHANGEL ESCEIFIOG		17,250.00
BODORGAN		8,600.00
LLANGOED		10,610.00
LLANGRISTIOLUS/CERRIGCEINWEN		8,000.00
LLANIDAN		9,032.44
RHOSYR		26,400.00
PENMYNYDD		6,250.00
PENTRAETH		16,000.00
MOELFRE		11,731.55
LLANBADRIG		26,010.00
LLANDDYFNAN		6,879.00
LLANEILIAN		11,977.41
LLANERCHYMEDD		12,765.50
LLANEUGRAD		4,000.00
LLANFAIR MATHAFARN EITHAF		51,660.00
CYLCH Y GARN		6,600.00
MECHELL		8,875.51
RHOSYBOL		7,500.00
ABERFFRAW		7,500.00
BODEDERN		10,000.00
BODFFORDD		8,450.00
TREARDDUR		32,360.00
TREFALAW		6,131.00
LLANFACHRAETH		6,074.00
LLANFAELOG		34,500.00
LLANFAETHLU & LLANFWROG		5,750.00
LLANFAIRYNEUBWLL		12,500.00
Y FALI / VALLEY		32,813.65
BRYNGWRAN		9,900.00
RHOSCOLYN		3,500.00
TREWALCHMAI		6,500.00

Gwefan y Cynghorau Tref a Chymuned / Websites of the Town and Community Councils

Enw'r Cyngor Tref / Cymuned **Name of Town / Community Council (T/CC)**	**Oes gan eich Cyngor Tref / Cyngor Cymuned wefan?** **Does your T/CC have a website?**	**Os oes, beth yw cyfeiriad y wefan?** **If yes, what is the website address?**	**A yw'r Gofrestr o Ddiddordebau'r Aelodau wedi'i chyhoeddi ar y wefan?** **Is the Register of Interests for Members published on the website?**	Dyddiad ymateb wedi ei dderbyn Date response received
	Oes / Nac oes Yes / No	www.	Ydi / Nac ydi Yes / No	
Aberffraw				
Amlwch	Oes / Yes	www.cyngortrefamlwch.co.uk	Ydi / Yes	22/5/2018
Bodedern				
Biwmares / Beaumaris	Oes / Yes	www.beaumaristowncouncil.gov.uk	Ydi / Yes	21/5/2018
Bodffordd				
Bodorgan				
Bryngwran	Oes / Yes	www.bryngwran.org	Ydi / Yes	2/8/2018
Cwm Cadnant				
Cylch y Garn				
Caergybi / Holyhead				
Llanbadrig	Oes / Yes	www.cyngorcymunedllanbadrig.co.uk	Ydi / Yes	18/5/2018
Llanddaniel Fab	Oes / Yes	www.llanddaniel.org	Ydi (fe fydd yn fuan) / Yes (will be shortly)	22/5/2018
Llanddona	Oes / Yes	www.llanddona.org	Ydi / Yes	17/7/2018
Llanddyfnan	Oes / Yes	www.llanddyfnan.org	Ydi / Yes	2/8/2018
Llaneilian	Oes / Yes	www.Llaneilian.org.uk	Ydi / Yes	18/5/2018
Llanerchymedd				

Llaneugrad				
Llanfachraeth				
Llanfaelog	Oes / Yes	www.llanfaelogcommunitycouncil.gov.uk	Ydi / Yes	12/7/2018
Llanfaethlu a Llanfwrog	Oes / Yes	www.LlanfaethluaLlanfwrog.com	Ychydig iawn, er mwyn diogelu ei data / Very little, in order to protect data	10/7/2018
LlanfairME	Oes / Yes	www.cyngorcymunedllanfairme.co.uk	Ydi / Yes	4/7/2018
Llanfair yn Neubwll	Oes / Yes	www.llanfairynneubwll.org	Ydi / Yes	12/7/2018
Llanfairpwll				
Llanfihangelesceifiog				
Llangefni				
Llangoed a Phenmon	Oes / Yes	www.CyngorCymunedLlangoedaPenmon.co.uk	Ydi / Yes	17/7/2018
Llangristiolus	Oes / Yes	www.community-council.org.uk/llangristiolusacerrigceinwen/	Ydi / Yes	2/8/2018
Llanidan	Oes / Yes	www.brynsiencyn.org	Nac ydi – yng nghanol y gwaith – mae'r wefan yn cael ei diweddaru / No, work in progress – website being updated	11/7/2018
Mechell	Oes / Yes	www.llanfechell.cc	Ydi / Yes	5/7/2018
Porthaethwy / Menai Bridge				
Moelfre				
Penmynydd a Star	Oes / Yes	www.penmynydd.org	Ydi / Yes	2/8/2018
Pentraeth				
Rhoscolyn	Oes / Yes	www.ccrhoscolyn.org.uk	Nac ydi / No	13/7/2018
Rhosybol				

Rhosyr				
Trearddur	Oes / Yes	www.trearddurcommunitycouncil.co.uk	Ydi / Yes	12/7/2018
Tref Alaw	Oes / Yes	www.trefalaw.cymru	Ydi / Yes	17/5/2018
Trewalchmai	Oes / Yes	www.trewalchmai.co.uk	Ydi / Yes	30/5/2018
Y Fali / Valley	Oes / Yes	www.valley-community-council.wales	Ydi / Yes	27/5/2018

Fforwm Cyswllt Cynghorau Tref a Chymuned – Presenoldeb yng nghyfarfodydd y Fforwm Town and Community Council Liaison Committee – Attendance at Forum meetings											
	10.5.18	26.4.18	12.4.18	22.2.18	25.1.18	21.11.17	13.6.17	26.11.16	20.10.16	21.7.16	28.4.16
Aberffraw											
Amlwch	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓
Biwmares / Beaumaris						✓	✓	✓	✓		✓
Bodedern											
Bodffordd	✓	✓		✓					✓	✓	✓
Bodorgan								✓	✓		
Bryngwran											
Caergybi / Holyhead	✓						✓	✓			
Cwm Cadnant	✓	✓	✓				✓			✓	✓
Cylch-y-Garn								✓			✓
Llanbadrig		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Llanddaniel Fab											
Llanddona	✓			✓		✓			✓		✓
Llanddyfnan											
Llaneilian			✓	✓				✓			
Llaneugrad											
Llanfachraeth											
Llanfaelog			✓	✓		✓	✓				✓
Llanfaethlu											
Llanfair ME		✓		✓							
Llanfairpwll	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Llanfair NB							✓	✓		✓	✓
Llanfihangel Ysceifiog	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓
Llangefni	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓

019486 – RJ - 460184

Fforwm Cyswllt Cynghorau Tref a Chymuned – Presenoldeb yng nghyfarfodydd y Fforwm **Town and Community Council Liaison Committee – Attendance at Forum meetings**											
	10.5.18	26.4.18	12.4.18	22.2.18	25.1.18	21.11.17	13.6.17	26.11.16	20.10.16	21.7.16	28.4.16
Llangoed	✓										✓
Llangristiolus							✓	✓			
Llanidan	✓			✓		✓		✓		✓	
Llannerch-y-medd			✓		✓	✓	✓				
Mechell						✓	✓			✓	✓
Moelfre											
Penmynydd a Star							✓				
Pentraeth	✓	✓					✓	✓			✓
Porthaethwy / Menai Bridge	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓
Rhoscolyn											
Rhosybol											
Rhosyr											
Trearddur	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Tref Alaw										✓	✓
Trewalchmai	✓					✓	✓	✓			✓
Y Fali / Valley			✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓

019486 – RJ - 460184

This page is intentionally left blank